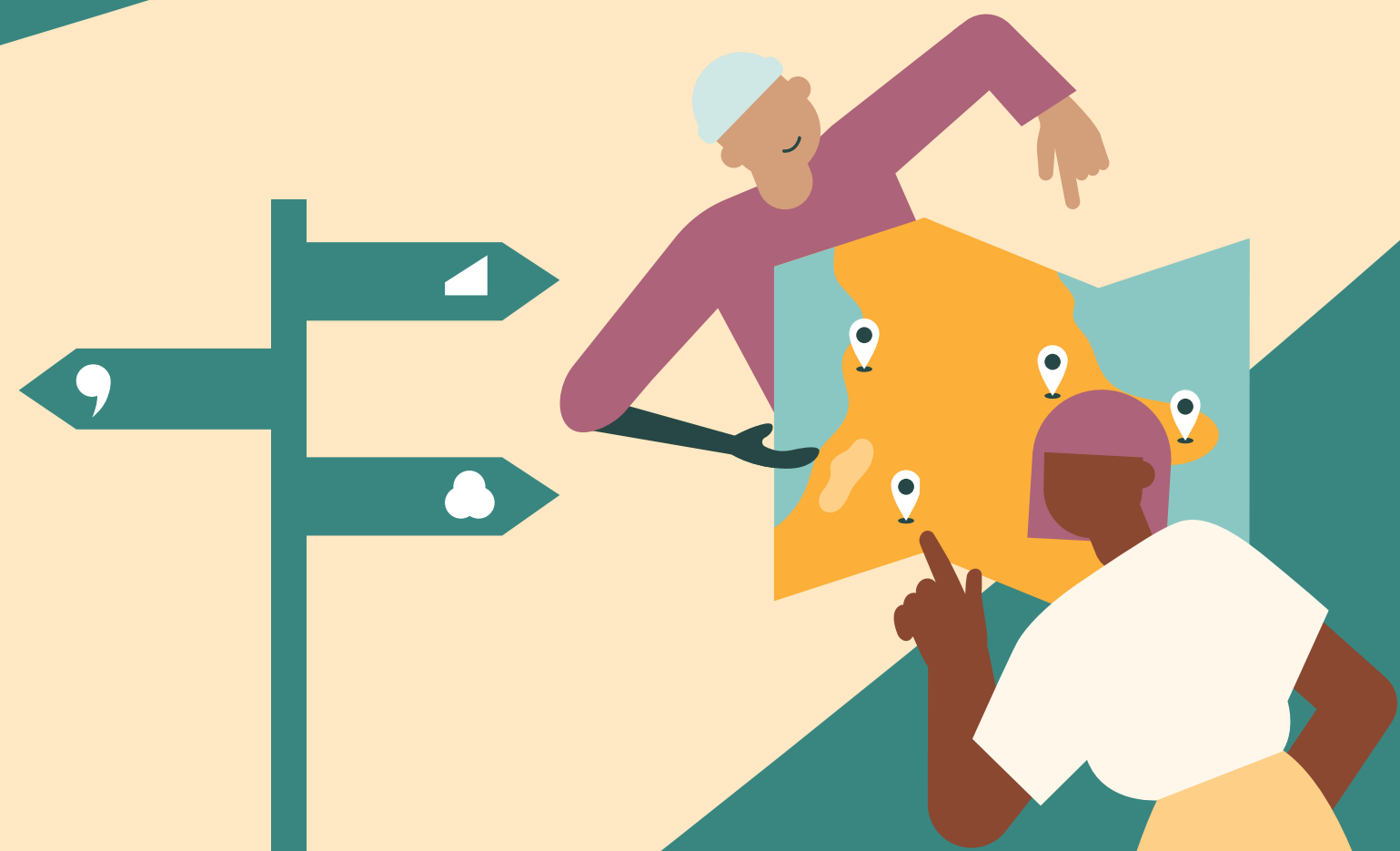

STRATEGISCH PROCEDEREN: EEN GIDS VOOR JURIDISCHE ACTIE

SYSTEMIC JUSTICE

INHOUDSOPGAVE

Een boodschap van Systemic Justice	2
Inleiding	3
Gebruik van de gids	4

1. WAT IS STRATEGISCH PROCEDEREN?

Wat is procederen?	6
Wat maakt procederen strategisch?	7
Wat is strategisch procederen?	8

2. WAT KUN JE MET STRATEGISCH PROCEDEREN BEREIKEN?

Inleiding: Wat kun je met strategisch procederen bereiken?	10
Het profiel van een onderwerp naar voren brengen en de zichtbaarheid ervan verbeteren	11
Campagnes op gang brengen of stimuleren	12
Waarheden valideren voor mensen en gemeenschappen	13
Ervoor zorgen dat personen en entiteiten hun verplichtingen volgens de wet nakomen	14
Vormgeven wat de wet zegt over een bepaald onderwerp en dit verleggen	14
Vastleggen van (nieuwe) individuele rechten	15
Onrechtvaardige wetten schrappen	16
Beperkingen van bestaande wetten of praktijken blootleggen	16
Toegang tot de rechtspraak verbreden	17
Vormgeven aan de voorwaarden die campagnes en activisme van gemeenschappen ondersteunen	18
Samenvatting: Wat kun je met strategisch procederen bereiken?	18

3. HOE KAN STRATEGISCH PROCEDEREN WORDEN GEBRUIKT?

Inleiding: Hoe kan strategisch procederen gebruikt worden?	20
Verschillende soorten rechtszaken behandelen:	21
- Strafrecht	22
- Burgerlijk recht	23
- Publiekrecht	23
Stappen van procederen	24
- Dreigen met dagvaarden	25
- Een zaak indienen bij de rechtbank en hoorzittingen	25
- Een zaak afhandelen	26
- Een zaak winnen	27
- Een zaak verliezen en in beroep gaan	27
- Opnieuw naar de rechter stappen	28
Samenvatting: Hoe kun je strategisch procederen gebruiken?	28

4. WANNEER KUN JE STRATEGISCH PROCEDEREN TOEPASSEN?

Inleiding: wanneer kun je strategisch procederen toepassen?	30
- Als beleidsverandering te lang duurt	31
- Wanneer er een consequent gebrek aan handhaving van bestaande wetgeving of bestaand beleid is	32
- Wanneer de druk moet worden opgevoerd en het bewustzijn dringend moet worden vergroot	33
- Wanneer je tot de realisatie komt dat het geen op zichzelf staand probleem is	35
- Wanneer de kwestie nog nooit voor de rechter is gebracht of als soortgelijke zaken die wel voor de rechter zijn gebracht er geen recht aan doen	36
- Wanneer je ervoor wilt zorgen dat jouw gemeenschap of beweging krachtiger kan optreden in hun strijd voor rechtvaardigheid	37
- Wanneer je het heft in handen moet nemen in juridische kwesties die jou en je gemeenschap aangaan	38
Voldoen aan de regels van de rechtsgang	39
De tijd nemen om veranderingen bij de rechtbank door te drukken	40
De (financiële en niet-financiële) kosten en risico's van procederen op je nemen	41
Samenvatting: Wanneer kun je strategisch procederen toepassen?	42

5. WAAR KUN JE STRATEGISCH PROCEDEREN?

Inleiding: Waar kun je strategisch procederen?	44
Nationale rechtbanken	45
Andere nationale organen	46
Regionale rechtbanken	47
- Europees Hof voor de Rechten van de Mens	47
- Hof van Justitie van de Europese Unie	48
Internationale rechtbanken of organen	50
Samenvatting: Waar kun je strategisch procederen?	51

6. WIE KAN ER STRATEGISCH PROCEDEREN?

Inleiding: Wie kan er strategisch procederen?	53
Individen	54
Groepen	55
Organisaties	56
Publiek belang	57
Alternatieve procespartijen	57
Andere manieren om jezelf te betrekken	58
Samenvatting: Wie kan er strategisch procederen?	59

Je vragen beantwoord krijgen	60
Meer over Systemic Justice	61

EEN BOODSCHAP VAN SYSTEMIC JUSTICE

Strategisch procederen kan een krachtig middel zijn in de strijd tegen racisme en voor sociale en economische rechtvaardigheid. Het kan helpen om veranderingen teweeg te brengen in regelgeving, wetgeving, beleid of praktijken. Toch zijn gemarginaliseerde gemeenschappen vaak niet in staat om het volledige potentieel van rechtszaken te benutten voor hun doelen en campagnes.

Gemeenschappen moeten weloverwogen keuzes kunnen maken over de manier waarop ze strategisch procederen willen integreren in hun campagnes voor verandering. Bij Systemic Justice willen we de kennis en macht van organisaties, bewegingen en collectieven helpen op te bouwen.

We doen dit door hulpmiddelen te ontwikkelen voor strategisch procederen, workshops en trainingen te geven en inloopgesprekken te organiseren om vragen die spelen in gemeenschappen te beantwoorden.

We zijn hier niet om de agenda over te nemen of te bepalen. De hulpmiddelen die we aanbieden zijn bedoeld voor mensen die overwegen of juridische stappen iets voor hen zijn en op hun eigen voorwaarden meer willen weten over strategisch procederen.

SYSTEMIC JUSTICE,
THE MOVEMENTS' LAW FIRM

INLEIDING

Procederen, gedefinieerd als het “proces van het aanspannen of verdedigen van een rechtszaak in een rechtbank”, kan een krachtig hulpmiddel zijn in de strijd tegen racisme en voor sociale en economische rechtvaardigheid. Procederen omvat verschillende stadia, sommige bekender dan andere, en heeft veel verschillende toepassingen om systemische verandering teweeg te brengen.

Begrijpen wat strategisch procederen is, wat het kan doen, en hoe, wanneer en waar het kan worden ingezet, zijn enkele van de belangrijkste overwegingen die je in gedachten moet houden als je nadenkt over de rol die het kan spelen in het streven tegen racisme en voor sociale en economische rechtvaardigheid.

Deze gids behandelt deze essentiële onderdelen van strategisch procederen en laat je zien wat het kan betekenen voor je campagne voor verandering, zowel binnen als buiten de rechtbank. Door de essentiële onderdelen van procesvoering op te splitsen, geeft de gids een vollediger beeld van de talloze manieren waarop juridische stappen kunnen worden ondernomen.

Buiten de rechtszaal zijn er veel verschillende manieren om strategisch te procederen. Het begrijpen van de beginselen van procederen en de toepassingen ervan kan nuttig zijn om juridische analyse in te brengen in pleitbezorging en campagnewerk, betrokken te raken bij juridische ontwikkelingen, activistische inspanningen te ondersteunen en deelname aan het publieke debat te versterken. Aan de hand van concrete voorbeelden uit de praktijk streeft deze gids ernaar een aantal manieren te illustreren waarop strategisch procederen jouw zaak kan dienen.

GEBRUIK VAN DE GIDS

De gids schetst strategisch procederen niet door een academische bril of aan de hand van ingewikkelde juridische analyses. In plaats daarvan vind je een bron die rijk is aan praktische toepassingen uit echte gevallen, die de vele juridische strategieën illustreren die campagnes voor verandering over de hele wereld ondersteunen. Met deze gebruiksvriendelijke tool, die je verschillende toepassingen van strategisch procederen biedt om de strijd tegen racisme en voor sociale en economische rechtvaardigheid te ondersteunen, hebben we prioriteit gegeven aan duidelijkheid en toegankelijkheid.

Deze gids is opgebouwd rond zes kernvragen, die elk ingaan op een specifiek aspect van strategisch procederen. Deze vragen zijn:

WAT IS STRATEGISCH PROCEDEREN?

Elk hoofdstuk bevat algemene uitleg, ondersteund door samenvattingen van echte rechtszaken, zowel grote als kleine. Elk voorbeeld illustreert de relevante aspecten van de procesvoering die de zaak strategisch maken bij het aandringen op verandering.

In deze digitale gids kun je direct naar de vraag springen waarin jij het meest geïnteresseerd bent. Om een volledig beeld te krijgen van strategisch procederen, raden we aan om de gids hoofdstuk voor hoofdstuk door te nemen.

WAT KUN JE MET STRATEGISCH PROCEDEREN BEREIKEN?

De gids is in geen geval een vervanging voor juridisch advies, maar we hopen dat het kan helpen om procesvoering begrijpelijker te maken. Als je het antwoord op een bepaalde vraag over strategisch procederen niet kunt vinden, kun je ons dat laten weten door je vragen te mailen naar knowledgeandpower@systemicjustice.ngo.

HOE KAN STRATEGISCH PROCEDEREN WORDEN GEBRUIKT?

De vragen die je stelt zullen worden meegenomen bij het herzien van toekomstige edities van deze gids en gebruikt worden bij het ontwikkelen van nieuwe hulpmiddelen en bronnen op het gebied van strategisch procederen.

WANNEER MOET JE STRATEGISCH PROCEDEREN?

Sleuteltermen worden in deze gids gedefinieerd. Als je meer wilt weten over de taal en de betekenissen die in rechtszaken worden gebruikt, kan het verstandig zijn om "[Woorden in de rechtspraak: een verklarende woordenlijst voor essentiële juridische termen](#)" te raadplegen. Dit document is te vinden op onze website.

WAAR KUN JE STRATEGISCH PROCEDEREN?

We hopen dat deze gids je helpt om grip te krijgen op de rol die strategisch procederen kan spelen in je eigen campagne voor verandering.

WIE KAN ER STRATEGISCH PROCEDEREN?

Deze bron is samengesteld door Systemic Justice, het advocatenkantoor voor bewegingen. Raadpleeg [hier](#) meer informatie over Systemic Justice.

Deze gids biedt een inleiding tot strategisch procederen en onderzoekt een aantal essentiële vragen aangaande procesvoering aan de hand van voorbeelden. De gebruikte voorbeelden zijn geselecteerd om een bepaalde tactiek of aanpak in strategisch procederen te illustreren. Dit betekent dat niet alle casusvoorbeelden noodzakelijkerwijs overeenkomen met de waarden en methodologie van Systemic Justice voor gemeenschapsgedreven strategisch procederen. Maar een van de redenen voor ons werk blijft duidelijk: gemeenschapsgedreven procederen tegen racisme en voor sociale en economische rechtvaardigheid is sterk ondervertegenwoordigd in het gerechtelijk proceslandschap.

Deze gids is samengesteld op basis van behoeften die zijn geïdentificeerd in een consultatieproces met organisaties, gemeenschappen en bewegingen die werken tegen racisme en voor sociale en economische rechtvaardigheid in de regio van de Raad van Europa. We zullen doorgaan met het ontwikkelen van hulpmiddelen als onderdeel van ons werk om kennis en macht op te bouwen in gemeenschappen die strijden voor rechtvaardigheid.

HOOFDSTUK EEN:

WAT IS STRATEGISCH PROCEDEREN?

WAT IS STRATEGISCH PROCEDEREN?

De term “strategisch procederen” kan worden opgesplitst in twee componenten: procederen en strategie.

WAT IS PROCEDEREN?

Procederen is een proces om een geschil op te lossen of schade te herstellen. Het wordt uitgevoerd door een juridische klacht in te dienen bij een officiële instantie die de bevoegdheid heeft om beslissingen te nemen over die klacht.

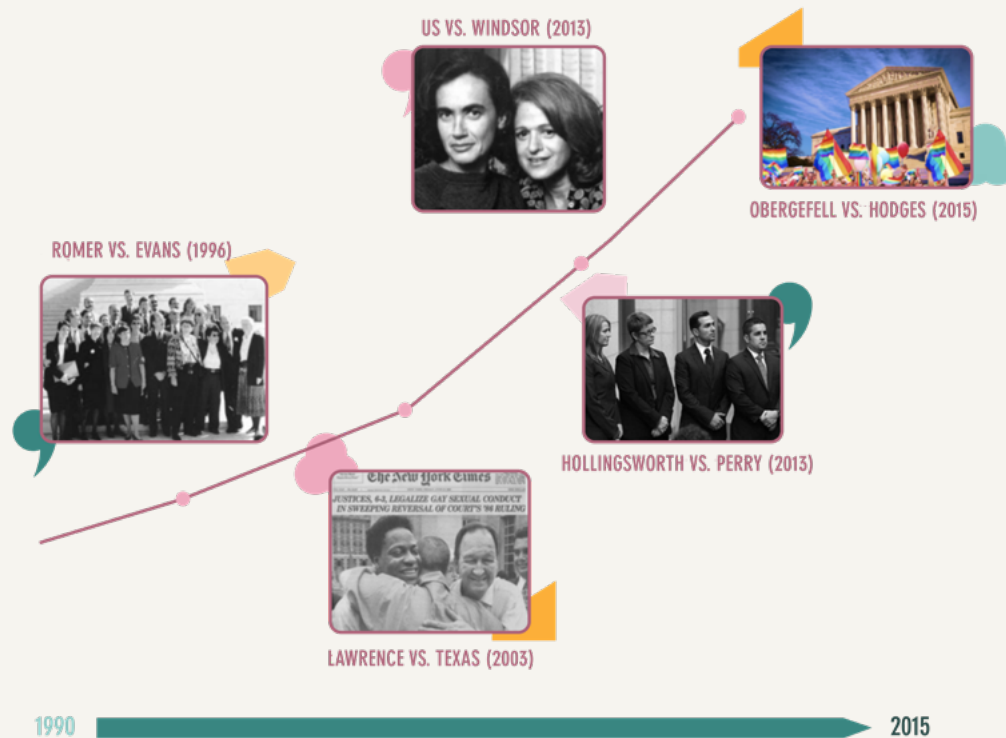
Een “juridische klacht” is een proces waarbij specifieke feiten en een reeks argumenten worden uiteengezet voor een officiële instantie om aan te tonen dat de wet is overtreden door een andere persoon of entiteit.

Het indienen van een juridische klacht tegen een persoon met het argument dat deze de wet heeft overtreden, wordt ook wel iemand aanklagen genoemd.

Als de officiële instantie een beslissing neemt over de juridische klacht, kan deze formeel verklaren dat de wet is overtreden en bepaalde maatregelen tegen de verantwoordelijke overtreeders nemen. Tot deze maatregelen behoren:

- **een besluit publiceren waarin de redenen worden uiteengezet waarom de instantie tot zijn bevindingen is gekomen (dit wordt ook wel een “vonnis” genoemd). Dit kan later door andere instanties worden gebruikt bij beslissingen over soortgelijke gevallen;**
- **eisen dat een individu of entiteit die de wet heeft overtreden een geldbedrag betaalt. Dit kan in de vorm van een boete zijn of in de vorm van directe compensatie voor degenen die verlies of letsel hebben geleden door de wettelijke overtreding;**
- **een individu of entiteit die de wet heeft overtreden bevelen om een bepaalde actie te ondernemen of zich te onthouden van een bepaalde actie, bijvoorbeeld door hun beleid te veranderen of een discriminerende praktijk te stoppen;**
- **verzoeken dat iets gedaan wordt door anderen die niet per se bij de zaak betrokken zijn. Dit kunnen bijvoorbeeld autoriteiten of de overheid zijn die een onderzoek uitvoeren of wetswijzigingen doorvoeren.**

Een rechtbank is doorgaans de officiële instantie die juridische klachten behandelt. In de meeste landen zijn rechtbanken de belangrijkste institutie met de bevoegdheid om over dergelijke klachten te besluiten en recht te spreken.

WAT MAAKT PROCEDEREN STRATEGISCH?

Strategisch procederen is het proces van het identificeren en najagen van een geselecteerde reeks juridische klachten als onderdeel van een langetermijnplan om een of meer doelen te bereiken. Deze klachten kunnen gekozen worden in de hoop dat de rechtbank de gepresenteerde argumenten zal steunen of ze kunnen gekozen worden omdat ze kunnen helpen om andere doelen voor een zaak te bereiken. Deze doelen kunnen worden bereikt zonder dat hiervoor een positief besluit van de rechtbank nodig is.

De doelen die worden nagestreefd door middel van procederen kunnen deel uitmaken van een bredere strategie of beweging om maatschappelijke en systemische verandering teweeg te brengen. Ze kunnen ondersteund worden door andere acties, zoals campagne voeren, protesteren en pleiten.

CASESTUDY:

OPENSTELLING VAN HET HUWELIJK: DE LANGE JURIDISCHE STRIJD VOOR ERKENNING

In de VS werd de openstelling van het huwelijk in 2015 officieel erkend als een grondrecht door het Amerikaanse Hooggerechtshof. Dit was echter slechts één geval in een lang, strategisch traject naar de openstelling van het huwelijk in de VS.

Procederen voor het huwelijk tussen mensen van hetzelfde geslacht gaat terug tot de jaren zeventig. Veel van deze vroege pogingen waren echter niet succesvol en legden slechts in de wet vast dat een wettelijke verbintenis alleen kon worden gevormd tussen een man en een vrouw.

Begin jaren negentig begonnen protestgroepen met het organiseren van "marry-ins" in gemeentehuizen. Veel van de demonstranten waren het niet eens met het huwelijk als institutie, maar ze vonden wel dat het voor iedereen toegankelijk moest zijn. Men was zich bewust van het feit dat direct naar de rechtbank stappen om erkenning van huwelijken tussen mensen van hetzelfde geslacht te eisen teveel gevraagd was van de conservatieve rechters op dat moment. Er werd een strategie ontwikkeld om juridische claims in te dienen die stap voor stap de weg zouden effenen naar een zaak waarin volledige erkenning van de openstelling van het huwelijk zou worden nagestreefd.

Deze zaken begonnen met het aanvechten van wetten die discriminatie van homoseksuelen, lesbische en biseksuele personen toestonden (Romer vs. Evans), en wetten die betrokkenen bij homoseksuelen, lesbische en biseksuele relaties benadeelden (Lawrence vs. Texas).

Later werden er zaken aangespannen die streefden naar erkenning van huwelijken tussen mensen van hetzelfde geslacht die buiten de VS wettelijk waren erkend (VS vs. Windsor). In de zaken werden ook grondwetswijzigingen die het huwelijk alleen voor heteroseksuele stellen beschikbaar wilden stellen uitgedaagd (Hollingsworth vs. Perry). Uiteindelijk kwamen er in 2015 een aantal zaken voor het Hooggerechtshof van de VS. Hierin werd formeel erkend dat de openstelling van het huwelijk een grondwettelijk beschermd recht is (Obergefell vs. Hodges). Deze zaken leidden uiteindelijk tot het historische besluit waarin het huwelijk tussen mensen van hetzelfde geslacht beschermd werd verklaard door de Amerikaanse grondwet.

WAT IS STRATEGISCH PROCEDEREN?

Strategisch procederen is het proces waarbij juridische klachten voor de rechter worden gebracht met als doel maatschappelijke veranderingen teweeg te brengen. Het bestaat normaal gesproken uit drie elementen:

1. De zaak is gericht op het teweegbrengen van verandering.

Vaak maken zaken onderdeel uit van een bredere campagne voor verandering. Dit kan zijn om de wet of het beleid rond een bepaalde kwestie te wijzigen of om te veranderen hoe die wetten in de praktijk worden geïnterpreteerd en toegepast. Daarnaast kan het doel zijn om verandering te brengen in de manier waarop besluiten in de rechtbanken tot stand komen, of om de acties of het gedrag van anderen aan te passen. Tot slot kan het doel zijn om structurele, systemische of institutionele verandering tot stand te brengen.

2. De impact van de zaak gaat verder dan de partijen die de zaak aanspannen.

De zaak wordt niet alleen voor de rechter uitgevochten om resultaten te behalen voor degenen die de juridische claim hebben ingediend. De uitkomst van de rechtszaak komt niet alleen ten goede aan de personen die direct betrokken zijn bij de zaak. In plaats daarvan zal het ook een impact hebben op een bredere groep mensen, om het recht beter te dienen.

3. De zaak maakt onderdeel uit van een bredere strategie of beweging.

Het volgende element is cruciaal: procederen op strategisch wijze is meer dan een op zichzelf staande rechtszaak; het wordt ingezet naast andere inspanningen buiten de rechtszaal. Deze inspanningen bestaan vaak uit belangenbehartiging, lobbyen en campagne voeren. Dit omvat ook het gebruik van procederen om het bewustzijn over een kwestie te vergroten of een publiek debat op gang te brengen. In deze context kunnen we naar procederen verwijzen als een van de instrumenten in de gereedschapskist van campagne voeren voor verandering.

HOOFDSTUK TWEE:

WAT KUN JE MET STRATEGISCH PROCEDEREN BEREIKEN?

WAT KUN JE MET STRATEGISCH PROCEDEREN BEREIKEN?

Strategisch procederen kan op verschillende manieren helpen om verandering teweeg te brengen. Deze verandering kan rechtstreeks voortkomen uit de manier waarop een juridische klacht door een rechtbank wordt opgelost. Het besluit van de rechtbank kan voldoende zijn om de benodigde verandering teweeg te brengen, maar verandering kan ook indirect worden bewerkstelligd. Dit gebeurt vaak door externe zichtbaarheid van de zaak, wat resulteert in publieke druk.

Hier volgen enkele vormen van impact waar strategisch procederen aan bijdraagt:

het profiel van een onderwerp naar voren brengen en de zichtbaarheid ervan verbeteren

vastleggen van (nieuwe) individuele rechten

campagnes op gang brengen of stimuleren

onrechtvaardige wetten schrappen

waarheden valideren voor mensen en gemeenschappen

beperkingen van bestaande wetten of praktijken blootleggen

ervoor zorgen dat individuen en entiteiten hun verplichtingen volgens de wet nakomen

toegang tot de rechtspraak verbreden

vormgeven wat de wet zegt over een bepaald onderwerp en dit verleggen

creëren van omgevingen en omstandigheden die de inspanningen voor verandering ondersteunen

HET PROFIEL VAN EEN ONDERWERP NAAR VOREN BRENGEN EN DE ZICHTBAARHEID ERVAN VERBETEREN

Een zaak voor de rechter brengen biedt de mogelijkheid om het publiek bewust te maken van een probleem. Er kan zelfs geprocedeerd worden met het primaire doel om de zichtbaarheid en publiciteit rond een bepaald onrecht te vergroten. Rechtszaken kunnen een grote zichtbaarheid hebben en een “haakje” of “momentum” vormen voor de media om verslag te doen van de bredere kwesties die in de zaak aan bod komen, alsmede van de betrokken actoren en gemeenschappen.

Gemeenschappen die starten met procederen hebben de mogelijkheid om het verhaal dat rond de zaak wordt opgebouwd vorm te geven. Het naar voren brengen van dit verhaal kan helpen om het publieke debat over een bepaalde kwestie te veranderen of machthebbers dwingen actie te ondernemen.

CASESTUDY:

ETNISCHE PROFILERING AAN DE NEDERLANDSE GRENZEN EEN HALT TOEROEPEN: RECHTBANKEN EN PUBLIEKSCAMPAGNES GEBRUIKEN OM INSTITUTIES TER VERANTWOORDING TE ROEPEN

In april 2018 keerde Mpanzu Bamenga terug van een conferentie naar het vliegveld bij hem in de buurt, Eindhoven Airport. Op het vliegveld werd hij uit de rij gepikt voor een controle door de Koninklijke Marechaussee, de Nederlandse militaire grenspolitie. Alleen Zwarte mensen werden uit de rij gehaald voor zo'n controle, waarop hij een agent vroeg om uitleg hierover. De agent zei dat ze op de hoogte waren gebracht van een “Nigeriaanse geldsmokkelaar” die naar Nederland reisde. Voor het uitvoeren van veiligheidscontroles hadden ze een risicoprofiel ontvangen voor een “goed geklede, snelwandele man met een niet-Nederlands uiterlijk”. Hij voegde eraan toe dat ze volgens de wet de taak hebben om “te voorkomen dat potentiële criminelen en terroristen Nederland binnenkomen” en dat ze een aantal indicatoren moeten gebruiken om reizigers te selecteren voor veiligheidscontroles, waaronder persoonlijke kenmerken op basis van ras of etniciteit (zoals huidskleur).

Mpanzu werkte samen met een andere persoon die slachtoffer was geworden van etnisch en raciaal profileren op een Nederlands vliegveld. Ook een coalitie van maatschappelijke organisaties, waaronder [het Nederlands Juristen Comité \(NJCM\)](#), [Amnesty International Nederland](#), [Controle Alt Delete](#) en [RADAR](#) werkte met hem samen. Ze werden vertegenwoordigd door de Nederlandse stichting voor strategisch procederen, [PILP](#), en het pro bono-advocatenkantoor Houthoff. De coalitie werkte samen om een rechtszaak aan te spannen tegen de acties van de Koninklijke Marechaussee. In hun zaak stelden ze dat de Nederlandse staat het non-discriminatiebeginsel schond door etnisch te profileren bij de grenscontroles van de Koninklijke Marechaussee op Nederlandse luchthavens. Ze vroegen de rechtbank om een einde te maken aan het gebruik van etniciteit of ras in deze selectieprocessen. Daarnaast verzochten ze om deze aspecten te schrappen in de risicoprofielen die voor dergelijke controles worden gebruikt.

In juni 2021 vonden de hoorzittingen over de zaak plaats in de rechtbank Den Haag. Mpanzu kwam naar het proces en had een bord bij zich met de tekst “Koninklijke Marechaussee: stop etnisch profileren”. Drie maanden na deze hoorzittingen oordeelde de rechtbank dat de grenspolitie haar bestaande beleid kon handhaven. Etniciteit mocht gebruikt blijven worden om mensen te selecteren voor aanhoudingen en fouilleren aan de grens, omdat, zoals de rechtbank het uitdrukte, de fysieke kenmerken van een persoon, zoals de kleur van hun huid, een objectieve indicator kunnen zijn voor iemands nationaliteit. Er heerste klaarblijkelijk een overtuiging dat dit soort veiligheidscontroles gebruikt moesten blijven worden voor immigratiedoeleinden.

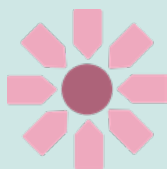
Maar de coalitie was nog niet verslagen door deze uitkomst. Deze eerste uitspraak ter ondersteuning van het bestaande beleid van de Koninklijke Marechaussee, hoewel ongunstig voor de zaak van Mpanzu, bewees op papier dat het Ministerie van Defensie raciaal en etnisch profileren goedkeurde. Door ruchtbaarheid te geven aan dit onrechtvaardige besluit van de rechtbank kon de coalitie aantonen hoe wijdverbreid deze kwestie speelt, ook buiten de twee personen die de zaak hadden aangespannen. Zo kon racisme en etnische profilering in Nederland nog meer onder de aandacht van het publiek worden gebracht en de publieke verontwaardiging worden aangewakkerd. Nieuwszenders begonnen verslag te doen van het “verlies”. De verhalen verschenen in verschillende talen over de wereld. Al Jazeera kopte bijvoorbeeld in het Engels “[Een rechtbank heeft zojuist bevestigd: om Nederlander te zijn moet je wit zijn](#)”. De Algemeen Rapporteur voor de bestrijding van racisme en intolerantie van de Raad van Europa schreef daarbij een brief aan het Nederlandse Ministerie van Justitie met het verzoek om dit besluit in te trekken.

In november 2021, te midden van de negatieve aandacht rond de uitspraak van de rechtbank, zei de Koninklijke Marechaussee dat [gestopt zou worden met het gebruik van etnische en raciale profilering](#) bij het selecteren van personen voor controles aan de grens. Toch leek hun positie niet daadwerkelijk veranderd. In mei 2022 werd beroep aangetekend tegen het oorspronkelijke besluit van de Nederlandse rechtbank. In februari 2023 oordeelde het Nederlandse Hof van Beroep dat het selectiebeleid discriminerend was en verbood daarop daadwerkelijk het etnisch en raciaal profileren aan de grens.

CAMPAGNES OP GANG BRENGEN OF STIMULEREN

Procederen is een concrete, gerichte activiteit waar gemeenschappen campagnes en organisatie-inspanningen omheen kunnen bouwen. Het biedt een proces waarmee gemeenschappen zich achter een reeks eisen of “verzoeken” aan de rechtbanken kunnen scharen.

Het is daarnaast een concrete activiteit met een reeks mijlpalen die benut kunnen worden bij campagnes of pleitbezorging, zoals: het indienen van de zaak, het houden van rechtszittingen (die vaak openbaar zijn), de publicatie van een definitief besluit en het [in beroep gaan tegen onbevredigende besluiten](#). Deze stappen in het proces bieden potentiële mogelijkheden voor lobbyen, directe actie, protest, demonstraties of contact met de media over de kwestie.

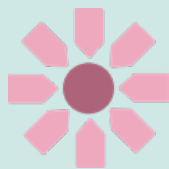
CASESTUDY:

VELE STEMMEN: PROTESTEREN BINNEN EN BUITEN DE RECHTBANK

Rechtszittingen en uitspraakdagen worden vaak gebruikt als gelegenheden om te protesteren en aandacht te vragen voor kwesties. De vele hoorzittingen in de zaak tegen het voorgestelde beleid van het VK om mensen die asiel zoeken in het VK uit te zetten naar Rwanda zijn bijvoorbeeld door groepen als [Stand Up To Racism](#) aangegrepen om te protesteren tegen racisme in het asiel- en immigratiesysteem van het VK.

In de VS onderbraken in 2021 drie vrouwen mondelinge hoorzittingen van het Amerikaanse Hooggerechtshof. Ze deden dit uit protest tegen het nietig verklaren van de belangrijke abortuszaak *Roe vs. Wade*. Ze riepen: “het recht om te kiezen kan ons niet afgenomen worden” en “[stem voor ons recht om te kiezen](#)”. Toen ze voor dit protest werden veroordeeld, verklaarde de oordelend rechter de actie weliswaar niet goed te keuren, maar er wel begrip voor op te kunnen brengen.

Het proces om een zaak op te bouwen en een juridische klacht voor de rechter te brengen kan ook een collectieve inspanning zijn. Niet-juristen kunnen betrokken raken bij en meewerken aan een zaak door partij te worden in de zaak, deel te nemen als getuige of expert of zich in te zetten als waarnemer of ondersteuner in de rechtszaal. Brede betrokkenheid en deelname aan een zaak geeft een duidelijk signaal van steun en solidariteit rond een kwestie.

CASESTUDY:

VECHTEN VOOR HET LEVENSONDERHOUD VAN SEKSWERKERS IN SCHOTSE RECHTBANKEN

In maart 2022 werd de gemeenteraad van Edinburgh de eerste gemeenteraad in Schotland die stripclubs verbod. Op dat moment waren er vier stripclubs in het stadscentrum. De gemeente paste het verbod toe na twee slecht geadverteerde openbare raadplegingen, waarbij in geen van beide werd aangetoond dat er een meerderheid was voor een dergelijke maatregel. Bij het overwegen van het verbod had de raad zich gebaseerd op “bewijsmateriaal” dat bestond uit ongefundeerde, vernederende en emotionele verklaringen over locaties voor seksueel amusement en sekswerkers.

Binnen een maand na het besluit om stripclubs te verbieden, lanceerde de vakbond voor sekswerkers, [United Sex Workers](#), een campagne om een rechtszaak tegen het besluit van de gemeente te financieren. Tegelijkertijd werd er een zaak aangespannen door drie locaties voor seksueel amusement in Edinburgh. De vakbond wilde zich als partij bij deze zaak aansluiten, zodat ze hun standpunt naar voren konden brengen.

Advocaten die de vakbond vertegenwoordigen deelden dat de gemeente erg haar best had gedaan om te voorkomen dat ze aan de zaak zouden deelnemen, onder andere door te proberen het risico te vergroten dat de vakbond aanzienlijke kosten zou moeten betalen als ze de zaak zouden verliezen. Desondanks werden ze uiteindelijk als partij toegelaten.

Tijdens de hoorzittingen werd door drie sekswerkers die in stripclubs in Edinburgh werkten rechtstreeks voor de rechtbank getuigd. Ze vertelden hoe ze door het verbod niet alleen hun baan zouden verliezen tijdens een recessie, maar ook hun huis en relaties in gevaar zouden brengen omdat ze de stad zouden moeten verlaten om nieuw werk te vinden. Mina, een van de vrouwen die voor de rechtbank getuigde, vertelde op de dag van de hoorzitting: “We waren blij [...] dat onze stem werd gehoord. We hebben het gevoel dat onze stem simpelweg werd genegeerd door de raad. Het was verontrustend om te zien hoeveel geld de gemeente heeft moet uitgeven aan advocaten om onze banen af te pakken, maar we zijn hoopvol na de hoorzitting.”

Op 10 februari 2023 verklaarde de rechtbank het verbod van de gemeenteraad op stripclubs in Edinburgh nietig. De rechtbank oordeelde dat de raad zich had laten leiden door irrelevante factoren bij het overwegen van het beleid en dat het besluit een schending was van het recht van sekswerkers op respect voor hun privé- en gezinsleven. Na het besluit stelde *United Sex Workers*: “Dit is niet alleen een enorme overwinning voor de strippers in Edinburgh, die niet langer geconfronteerd worden met het vooruitzicht van gedwongen massawerkloosheid midden in een recessie, maar voor de arbeidsrechten van strippers in heel Groot-Brittannië.”

WAARHEDEN VALIDEREN VOOR MENSEN EN GEMEENSCHAPPEN

Voordat rechtbanken tot een besluit kunnen komen, moeten ze eerst “de feiten vaststellen”. Dat wil zeggen: beslissen wat de waarheid is waarop ze hun besluit zullen baseren. Procesvoering omvat verschillende maatregelen, regels en praktijken die het makkelijker maken om de waarheid te achterhalen in een juridisch geschil.

Rechtbanken hebben bevoegdheden om te onderzoeken en feiten vast te stellen. Ze kunnen ook de effectiviteit en eerlijkheid van onderzoeken die uitgevoerd zijn door andere overheidsinstanties beoordelen. Ze kunnen bevelen dat privé- of interne documenten openbaar worden gemaakt en beschikbaar worden gesteld aan de rechtbank of anderen die betrokken zijn bij de zaak, zodat gerechtigheid kan worden gediend.

Degenen die informatie verstrekken aan de rechtbank moeten zweren bij de juistheid van wat wordt gepresenteerd; ze moeten “de volledige waarheden en niets dan de waarheid” vertellen. Liegen tegen een rechtbank wordt meestal bestraft met zware straffen. Rechtbanken hebben tevens bevoegdheden om individuen te bevelen voor hen te getuigen.

Rechtszittingen zelf zijn vaak openbaar, wat de transparantie van zowel het proces als de feiten die voor de rechtbank worden gebracht versterkt. Bovendien worden de genomen besluiten gepubliceerd en zijn ze gemakkelijk te raadplegen. Deze besluiten bevatten de officiële bevindingen van de rechtbank over de feiten, of de waarheid, in de betreffende zaak.

Al deze factoren betekenen dat de rechtbank een krachtig instrument kan zijn om officiële erkenning te krijgen dat er schade is opgetreden, dat er een bepaalde kwestie bestaat of dat er iets specifiek heeft plaatsgevonden. Het kan waarheden blootleggen die eerder werden ontkend. Het is dit bewijs of deze bevestiging waar sommige mensen die een rechtszaak aanspannen naar op zoek zijn, voor zichzelf en voor hun gemeenschap.

CASESTUDY:

DE WET VAN ELLA:

EEN ERFENIS VAN SCHONE LUCHT

Ella Roberta Adoo Kissi-Debrah werd in 2004 geboren in Zuidoost-Londen. Ze was een vrolijk, sportief en creatief kind, dat ervan droomde om luchtambulancarts te worden. Vlak voordat ze zeven werd, begon ze astma te krijgen. Hierop volgde jaren van slechte gezondheid, waaronder ernstige hoestbuien en ziekenhuisopnames.

Op 15 februari 2013, slechts drie weken na haar negende verjaardag, overleed Ella aan een fatale astma-aanval. Op geen enkel moment werd luchtvervuiling genoemd als een factor die bijgedragen had aan haar ziekte en dood. Op haar originele overlijdensakte stond dat ze overleden was aan “acuut ademhalingsfalen”. Rosamund, de moeder van Ella, begon wat onderzoek te doen en ontdekte dat op de zwaar overbelaste South Circular Road, vlakbij waar ze woonden, illegale hoeveelheden stikstofdioxide uitgestoten werden door het verkeer. Een ademhalingsarts die Ella's medische dossier had bekeken, kwam tot een soortgelijke conclusie en geloofde dat het een factor was die bij had gedragen aan haar dood.

Rosamund besloot toen een zaak aan te spannen waarbij er een nieuw lijkschouwing inzake Ella's dood zou worden uitgevoerd. Een lijkschouwing is een gerechtelijk onderzoek naar de dood van een persoon en wordt vaak geleid door lijkschouwers die gespecialiseerde rechters zijn. In december 2020, na een nieuw lijkschouwing naar de rol van luchtvervuiling bij de dood van Ella, [stelde de lijkschouwer](#) dat “Ella was overleden aan astma die werd veroorzaakt door blootstelling aan overmatige luchtvervuiling”. De conclusie luidde dat de astma van Ella zowel was veroorzaakt als verergerd door onrechtmatig hoge niveaus stikstofdioxide en fijnstof, afkomstig van verkeersemisies. Er werd ook erkend dat Ella's moeder, Rosamund, niet op de hoogte was gebracht van de gezondheidsrisico's van luchtvervuiling en de mogelijke verergering van astma als gevolg hiervan.

Dit was de eerste keer in de geschiedenis dat luchtvervuiling als doodsoorzaak werd aangemerkt en als zodanig op een overlijdensakte werd vermeld. Rosamund blijft campagne voeren voor de Wet van Ella, waarin het recht op schone lucht in het Verenigd Koninkrijk is vastgelegd. Deze wet werd in mei 2022 voorgelegd aan het Britse parlement.

ERVOOR ZORGEN DAT INDIVIDUEN EN ENTITEITEN HUN VERPLICHTINGEN VOLGENS DE WET NAKOMEN

Procederen is een primair middel om machthebbers te houden aan hun wettelijke plichten en verplichtingen. Soms is er niets mis met de wet zelf. In plaats daarvan wordt deze gewoon niet op de juiste manier nageleefd of gehandhaafd.

Rechtbanken kunnen van mensen die de wet overtreden eisen dat ze bepaalde acties ondernemen of nalaten om hun wettelijke verplichtingen op juiste wijze na te komen. Met andere woorden, procederen kan een primair middel zijn om de wet toe te passen. Procederen kan er effectief voor zorgen dat de wet wordt geïmplementeerd en nageleefd, en zo te garanderen dat machthebbers niet weggelaten met het negeren van hun wettelijke verplichtingen.

CASESTUDY:

RUIMTES VOOR DE GEMEENSCHAP: TEGENGAS GEVEN AAN PROJECTONTWIKKELAARS

In 2017 verkocht een lokale overheidsorgaan in Shrewsbury, een plaats in het Verenigd Koninkrijk, een deel van een openbaar park aan een privébedrijf om er 15 dure particuliere woningen te bouwen. Bijna 100 jaar daarvoor was het openbare park als recreatiegebied aan de plaatselijke gemeenschap gegeven. Toen een deel ervan werd verkocht, werd er geen overleg gepleegd met de gemeenschap en maakte de autoriteit geen reclame voor de verkoop. Dit was in strijd met de wetten en voorschriften van de lokale overheid.

Een groep omwonenden heeft het probleem tussen 2017 en 2023 voor de rechter gebracht. In die periode heeft de zaak het tot het hoogste rechtsniveau van het Verenigd Koninkrijk gehaald (het Hooggerechtshof). Het Hooggerechtshof besloot dat het eigendom ten onrechte aan de particuliere ontwikkelaar was verkocht en schrapte de bouwvergunning voor de particuliere woningbouw. De lokale overheid heeft sindsdien haar intentie uitgesproken om de grond terug te geven aan de gemeenschap.

VORMGEVEN WAT DE WET ZEGT OVER EEN BEPAALD ONDERWERP EN DIT VERLEGGEN

Wetten dienen toegankelijk te zijn en moeten duidelijk en nauwkeurig worden opgesteld. Ze moeten individuen in staat stellen hun handelwijze te reguleren in overeenstemming met wat erin is vastgelegd. Ze moeten individuen in staat stellen om met voldoende zekerheid te begrijpen wat de juridische gevolgen zouden zijn als ze zich niet aan de wet houden.

Tegelijkertijd kunnen wetten niet elk mogelijk scenario dekken en voorschrijven. Dit betekent dat er gewoonlijk flexibiliteit en ruimte voor interpretatie is wanneer de wetten worden toegepast op specifieke scenario's. Binnen deze inherente flexibiliteit van de wet is het mogelijk om zaken die aandringen op interpretaties van de wet voor te leggen, op zo'n manier dat rechten op de juiste manier worden gerespecteerd en gerechtigheid op de juiste manier wordt gediend bij toekomstige toepassingen van die wet.

CASESTUDY:

DE WET VERDUIDELIJKEN: BUREAUCRATISCHE GATEN IN DE TOEGANG TOT HUISVESTING DICHTEN

In Ierland moesten mensen die sociale huisvesting nodig hadden een aanvraag indienen bij de lokale overheid waar ze geacht werden hun "reguliere verblijfplaats" te hebben. In 2016 diende een gezin van de Traveller-gemeenschap bij de lokale overheid een aanvraag in om op de lijst voor sociale huisvesting geplaatst te worden. Hun aanvraag werd geweigerd, met als argument dat ze niet "normaal woonachtig" waren in de regio omdat ze "illegaal verbleven in een caravan op privéterrein". Met andere woorden, de autoriteit betrok in de term "reguliere verblijfplaats" de aanvullende criteria van "legaal" of "wettig" verblijf.

De Workplace Relations Commission, een staatsagentschap dat verantwoordelijk is voor de rechten en relaties met betrekking tot de werkplek en werkgelegenheid, oordeelde dat "de kwestie van legaliteit niet wordt genoemd in de [wet], waardoor de invoering van dit aanvullende criterium leden van de Traveller-gemeenschap naar [hun] mening onevenredig treft en daarom discriminerend is". The Commission beval dat er een schadevergoeding aan de familie betaald moest worden. Daarnaast werd opdracht gegeven het beleid te herzien en het legaliteitscriterium te schrappen bij de interpretatie van "reguliere verblijfplaats".

(NIEUWE) INDIVIDUELE RECHTEN OPSTELLEN

Wetten stellen wettelijke rechten vast. Dat zijn specifieke belangen of rechten die door de wet worden beschermd. Dit betekent dat ze individuen een juridisch afdwingbare claim bieden wanneer die rechten door anderen zijn geschonden. Deze rechten kunnen betrekking hebben op verschillende aspecten van de samenleving of het leven van een individu, zoals werkgelegenheid, handel of eigendom. Mensenrechten zijn een vorm van wettelijke rechten die specifiek gericht zijn op het beschermen van de basisvrijheden die aan ieder mens toebedeeld zijn, zoals het recht op leven, het recht op non-discriminatie en het recht op onderwijs.

Rechtbanken hebben de mogelijkheid om de reikwijdte en de aard van deze rechten te verduidelijken bij het nemen van beslissingen over de rechten van een individu. Dit kan de rechten van individuen onder bestaande wetten versterken. Een voorbeeld hiervan zou bijvoorbeeld kunnen zijn dat het “recht om te trouwen” zich niet beperkt tot cis-heteroseksuele stellen.

In sommige omstandigheden kunnen rechtbanken “nieuwe” rechten vaststellen. Met andere woorden, ze kunnen erkennen dat bepaalde rechten bestaan, waar er voorheen onzekerheid of de veronderstelling was dat een dergelijk recht niet bestond.

De rechtbanken kunnen dit doen door rechten uit bestaande wetten te extraheren. In India is de grondwettelijke plicht van de overheid bijvoorbeeld om “het voedingsniveau en de levensstandaard van haar bevolking te [verhogen] en de volksgezondheid te verbeteren” door de rechtbanken geïnterpreteerd als “[het recht op eten](#)”. In Ierland hebben de rechtbanken erkend dat het “[recht om te werken](#)” wordt beschermd als een persoonlijk recht onder de Ierse grondwet, ondanks het feit dat het er niet expliciet in wordt vermeld.

CASESTUDY:

HET RECHT OP GEZONDE LEEFOMGEVINGEN ERKENNEN

Het Inter-Amerikaanse Hof voor de Rechten van de Mens heeft de bevoegdheid om de rechten die worden beschermd door de [Amerikaanse Conventie voor de Rechten van de Mens](#) af te dwingen bij bepaalde landen die partij zijn bij die Conventie. De Amerikaanse Conventie maakt geen melding van klimaat of milieu. Het verplicht regeringen echter wel om maatregelen te nemen voor “de volledige verwezenlijking van de rechten die besloten liggen in de economische, sociale, educatieve, wetenschappelijke en culturele normen” van de regio.

In een reeks uitspraken heeft het Inter-Amerikaanse Hof erkend dat dit het “recht op een gezond milieu” omvat. Het Hof heeft verduidelijkt dat een dergelijk recht componenten van het milieu, zoals bossen, zeeën, rivieren en andere natuurlijke onderdelen, beschermt als belangen op zich. Kortom, het Hof extraheerde een dergelijk recht uit de Amerikaanse Conventie, ook al wordt het daar niet specifiek genoemd.

ONRECHTVAARDIGE WETTEN SCHRAPPEN

Sommige rechtbanken kunnen bestaande wetten of regels nietig of ongeldig verklaren wanneer ze in strijd blijken te zijn met een andere overkoepelende of hogere wet. Dit betekent dat de onverenigbare wet feitelijk ophoudt te bestaan. Dit kan bijvoorbeeld plaatsvinden als een wet in strijd is met internationale wetgeving, mensenrechtenwetgeving of de grondwet van een land.

CASESTUDY:

ONGELDIGVERKLARING VAN WET GEBASEERD OP MOSLIMDISCRIMINATIE IN ITALIË

In 2015 werd in Italië een wet aangenomen die bekend kwam te staan als de “anti-moskeewet”. Deze wet legde een ingewikkelde reeks vereisten en procedures vast voor het bouwen van gebedshuizen en tempels die geen deel uitmaakten van de katholieke kerk. De wet werd aangenomen in een van de dichtstbevolkte regio's van Italië en maakte het feitelijk onmogelijk om daar moskeeën te bouwen.

Er werd een zaak aangespannen bij de Italiaanse rechtbank, waarna deze het hoogste gerechtshof van het land, het Constitutioneel Hof, bereikte. Het Hof achtte de “anti-moskeewet” ongrondwettig. Dat wil zeggen, de rechtbank vond dat de wet in strijd was met de beginselen van de Italiaanse grondwet. Van een aantal beginselen werd vastgesteld dat ze door de wet werden geschonden, waaronder de vrijheid van godsdienst en het beginsel van gelijkheid in de vrijheid van godsdienst en eredienst. De wet werd automatisch ongeldig verklaard, wat betekende dat deze niet langer kon worden toegepast door Italiaanse rechtbanken of autoriteiten. Het had geen effect nadat het besluit was gepubliceerd.

Waar rechtbanken dergelijke bevoegdheden niet hebben, kunnen ze mogelijk wel oproepen om wetten te schrappen of te wijzigen. Dit betekent echter dat de wetgevers actie moeten ondernemen om die wetswijziging door te voeren, aangezien de rechtbanken hiertoe niet bevoegd zijn.

BEPERKINGEN VAN BESTAANDE WETTEN OF PRAKTIJKEN BLOOTLEGGEN

Rechtszaken kunnen hiaten, nalatigheden of beperkingen die momenteel in de wet of het beleid bestaan blootleggen. Door een rechtszaak aan te spannen kan de autoriteit gedwongen worden om herstellende actie te ondernemen op vlakken waar de wet tekortschiet.

Onder de mensenrechtenwetgeving zijn regeringen bijvoorbeeld verplicht om actie te ondernemen om te verzekeren dat de rechten van alle mensen worden gerespecteerd en beschermd. Dit kan onder andere door wetgevende actie te ondernemen en door passende wetten en beleid aan te nemen om mensenrechten te beschermen. Wanneer dusdanige actie niet is ondernomen, kan een beroep worden gedaan op de rechtbanken om deze nalatigheden aan het licht te brengen en van de overheid te eisen dat ze actie onderneemt om dit te corrigeren.

CASESTUDY:

GERECHTIGHEID VOOR MENSEN MET EEN FUNCTIEBEPERKING TIJDENS EEN GEZONDHEIDSCRISIS: DE DUITSE REGERING VERANTWOORDELIJK HOUDEN

Tijdens de COVID-19-pandemie werd er overal ter wereld een enorm beroep gedaan op de gezondheidszorg. Dit leidde tot een verhoogd risico dat zorgverleners “triage” op patiënten zouden moeten toepassen, een proces waarbij geëvalueerd wordt wie prioriteit moet krijgen voor medische behandeling in situaties waarin de middelen schaars zijn.

Negen mensen met een functiebeperking dienden een klacht in bij de Duitse rechtbank, met als argument dat het ontbreken van formele richtlijnen of wetgeving over triage-beslissingen ervoor zou zorgen dat mensen met een functiebeperking het risico liepen gediscrimineerd te worden. Het Federaal Constitutioneel Hof was het hiermee eens en beval de Duitse wetgever om triage met concrete wetten te reguleren en mensen met een functiebeperking zo te beschermen. Het Hof redeneerde in zijn besluit dat de bestaande gelijkheidswetten onvoldoende waren om de rechten van mensen met een functiebeperking te beschermen in de specifieke context van triage op de intensive care. Om deze reden moest de wetgever hier dus meer aan doen.

TOEGANG TOT DE RECHTSPRAAK VERBREDEN

Procederen biedt mensen de mogelijkheid om hun rechten uit te oefenen, discriminatie aan te vechten en beleidsmakers ter verantwoording te roepen voor hun onrechtmatige acties. Het kan wegen naar gerechtigheid vrijmaken en biedt daarmee kansen die anders misschien niet zouden bestaan. Deze wegen bieden echter alleen echt gerechtigheid als ze toegankelijk zijn voor iedereen.

Er is een rol weggelegd voor rechtbanken om de toegang tot de rechtspraak te verbreden en ervoor te zorgen dat juridische misstanden worden rechtgezet. Rechtbanken hebben de bevoegdheid om dit te doen bij het vormgeven van hun eigen procedures en processen voor rechtspraak. Er kan een beroep worden gedaan op rechtbanken om belemmeringen weg te nemen of aan te pakken, met name als die verhinderen dat recht wordt gedaan aan gemeenschappen of individuen die zaken bij hen voorleggen.

Een voorbeeld hiervan is het heroverwegen van de hoeveelheid of het type bewijs dat van een individu of gemeenschap wordt vereist voordat ze claims kunnen indienen die anders moeilijk te bewijzen zijn. Dit is vaak het geval bij discriminatie, bijvoorbeeld omdat het bewijs niet bestaat, lastig te verzamelen is of binnen het exclusieve monopolie valt van diegenen die macht hebben.

CASESTUDY:

GERECHTIGHEID IN EEN BELGISCHE DISCRIMINATIEZAAK: OPROEP OM AUDIOBEWIJS MEE TE LATEN WEGEN

In 2022 gaf een Belgische rechtbank een individu toestemming om een audio-opname in te dienen bij een arbeidsdiscriminatiezaak. Dit was een opname van een gesprek met haar werkgever, die haar een parttime contract aanbood (in plaats van een fulltime contract) omdat ze moeder zou worden. De werkgever wist destijds niet dat de opname werd gemaakt.

In diens besluit om het bewijs toe te laten, stelde de Belgische rechtbank dat “het aanleveren van bewijs een groot probleem is voor slachtoffers van discriminatie, omdat de daders meestal niet openlijk handelen. Het feit dat opnames door rechtbanken erkend kunnen worden als een vorm van bewijs zal de rechten van slachtoffers van discriminatie doeltreffender maken”.

Toegang tot de rechter kan ook worden ondersteund door de rechtbanken tijdens de procesvoering te informeren over bepaalde zaken. Bijvoorbeeld door de raciale, sociale en economische onrechtvaardigheden in hun eigen processen en besluitvorming bloot te leggen. Dit kan hen dwingen om de confrontatie aan te gaan met de onrechtvaardige dynamiek die in hun systeem is ingebakken. Daarnaast kan het hen overtuigen actie te ondernemen om de verandering teweeg te brengen die nodig is om deze systemische problemen aan te pakken.

CASESTUDY:

HET HOOFD BIEDEN AAN ANTI-ZWART RACISME IN HET CANADESE STRAFRECHTSYSTEEM

In 2014 leidde een strafproces tegen een 22-jarige Zwarte man in Toronto, Canada voor het bezit van een vuurwapen tot een langdurige inspanning van advocaten en activisten om de aandacht van de strafrechtbanken te vestigen op het verband tussen anti-Zwart racisme en strafrechtelijke veroordeling. De strafrechtbanken kregen ten tijde van de veroordeling van de man twee rapporten onder ogen; het ene over anti-Zwart racisme in de Canadese samenleving en het andere over de specifieke geschiedenis van de man die veroordeeld werd. Hiermee werd getracht een bredere context te bieden rond discriminatie en raciale trauma's die het delict konden verklaren. De rechtbanken werden opgeroepen op basis hiervan een kortere straf op te leggen.

Na bestudering van de rapporten velde de veroordelende rechtbank een kortere straf en verklaarde dat het, telkens wanneer een Zwart persoon wordt veroordeeld, “van onschatbare waarde” zou zijn om dergelijke rapporten beschikbaar te hebben. Dit besluit werd voorgelegd aan een hogere rechtbank, die het uiteindelijk niet eens was met de duur van de straf die door de veroordelende rechter was opgelegd. De hogere rechtbank accepteerde echter wel dat rechtbanken het effect van anti-Zwart racisme op een dader in overweging moeten nemen tijdens het veroordelen wanneer er “enig verband” is met een specifieke dader. Het verduidelijkte daarbij dat het niet noodzakelijk is om een “direct oorzakelijk verband” tussen het delict en de negatieve effecten van institutioneel racisme aan te tonen om met dergelijke overwegingen rekening te houden.

De uitkomst van deze zaak heeft zeker nog niet geleid tot de afschaffing van een racistisch strafrechtstelsel, maar het heeft de rechtbanken wel aangezet tot een rechtvaardigere benadering en tot nadenken over het institutioneel racisme dat ten grondslag ligt aan de zaken die aan hen worden voorgelegd. De hogere rechtbank zelf opende haar besluit met de woorden: “Er bestaat geen twijfel over dat anti-Zwart racisme, inclusief openlijk en institutioneel racisme, een realiteit is en blijft in de Canadese samenleving, in het bijzonder in de Metropoolregio Toronto. Die realiteit wordt weerspiegeld in veel sociale instituties, met name in het strafrechtstelsel. Het is minstens zo duidelijk dat anti-Zwart racisme een diepgaande en verraderlijke impact kan hebben op diegenen die het dagelijks moeten ondergaan [...]. Anti-Zwart racisme moet worden erkend, aangepakt, beperkt en uiteindelijk worden uitgewist.”

VORMGEVEN AAN DE VOORWAARDEN DIE CAMPAGNES EN ACTIVISME VAN GEMEENSCHAPPEN ONDERSTEUNEN

Procederen kan campagnes en verzet van gemeenschappen ook op meer indirecte manieren steun bieden. Met rechtszaken zou geprobeerd kunnen worden om de omgeving en voorwaarden te verbeteren die nodig zijn voor hun belangenbehartiging en campagnewerk.

Procesvoering kan bijvoorbeeld worden gebruikt voor het aanvechten van onderdrukking van bepaalde vormen van activisme, restricties op de verspreiding van informatie over mensenrechten of discriminerende bezuinigingen die het werk van een beweging bemoeilijken.

Het kan een strategische beslissing zijn om te beginnen met zaken die zich in grotere mate richten op het opbouwen van de macht van de gemeenschap, zodat deze zich in een sterkere of veerkrachtigere positie bevindt om zich op de langere termijn in te zetten of in de toekomst complexere strategieën te ontwikkelen.

CASESTUDY:

ERKENNING EISEN: HET DUWTJE VAN OEKRAÏENSE MILIEUACTIVISTEN

In juli 2000 kwamen vier personen die geïnteresseerd waren in het beschermen van hun lokale omgeving samen om een groep te vormen. Vervolgens probeerden ze de groep te registreren als een vereniging onder de naam “Burgercomité voor het behoud van wilde (inheemse) natuurgebieden in Berezhnyaky”. De autoriteiten weigerden hun vereniging te registreren omdat de statuten van de groep niet in overeenstemming met de nationale wetgeving waren opgesteld. Zo beperkten de artikelen de activiteiten van de vereniging niet tot het Berezhnyaky-gebied.

De vier personen stapten met hun zaak naar de rechtbank in Oekraïne en vervolgens naar het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Ondertussen ontbonden ze de vereniging en haar activiteiten. Het Europese Hof vond geen rechtvaardiging voor de Oekraïense beperkingen op de registratie van verenigingen. Verder stelde het dat de wet die de registratie van maatschappelijke organisaties regelt te vaag was en de autoriteiten te veel discretionaire bevoegdheid gaf. Concluderend oordeelde het Europees Hof dat er sprake was van een schending van het recht van individuen op vrijheid van vereniging.

Na het besluit verklaarden de Oekraïense autoriteiten dat de personen opnieuw registratie mochten aanvragen en de eerdere besluiten over hun vereniging konden laten herzien. Vijf jaar na het besluit werd de Wet op burgerverenigingen in Oekraïne gewijzigd, waardoor territoriale beperkingen op activiteiten werden opgeheven.

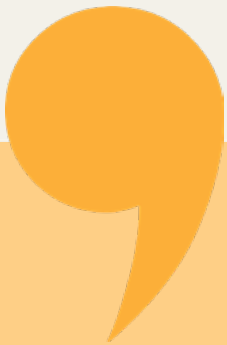
SAMENVATTING: WAT KUN JE MET STRATEGISCH PROCEDEREN BEREIKEN?

Met strategisch procederen kan zoveel meer bereikt worden dan een rechtbank dwingen om een besluit te nemen over een juridische klacht. Het heeft het potentieel om veranderingen teweeg te brengen door het publiek bewust te maken, campagne-inspanningen en het opbouwen van bewegingen te ondersteunen, de wet en juridische processen te veranderen of te vormen en de machtshebbers ter verantwoording te roepen.

We weten nu wat je met procederen kunt bereiken, maar hoe kan het worden gebruikt om resultaten te behalen die gerechtigheid dienen?

HOOFDSTUK DRIE:

HOE KAN STRATEGISCH PROCEDEREN GEBRUIKT WORDEN?

HOE KAN STRATEGISCH PROCEDEREN GEBRUIKT WORDEN?

Een strategische toepassing van procederen houdt in dat wordt uitgestippeld hoe verschillende juridische klachten elkaar op een positieve manier sterker kunnen maken, en dat er wordt getracht de strategie te combineren met andere strategieën om verandering te bewerkstelligen. Eén juridische klacht of rechtszaak zal op zichzelf zelden de enige oplossing zijn om de benodigde verandering teweeg te brengen, maar kan wel deel uitmaken van een breder en langduriger proces om uiteindelijke verandering te bereiken.

In een processtrategie wordt terug geredeneerd vanuit het probleem, beginnend bij het fundamentele aspect dat moet veranderen. In de meeste gevallen zal deze verandering te omvangrijk zijn om door één enkele actie te bewerkstelligen. Dit is wanneer het belang van een processtrategie om de hoek komt kijken. Hierbij wordt de gewenste verandering opgesplitst in kleinere, beter haalbare doelen die kunnen worden nagestreefd door middel van juridische acties. Deze juridische acties kunnen elkaar versterken of aanvullen en de samenleving zo helpen naar de uiteindelijke verandering die nodig is.

CASESTUDY:

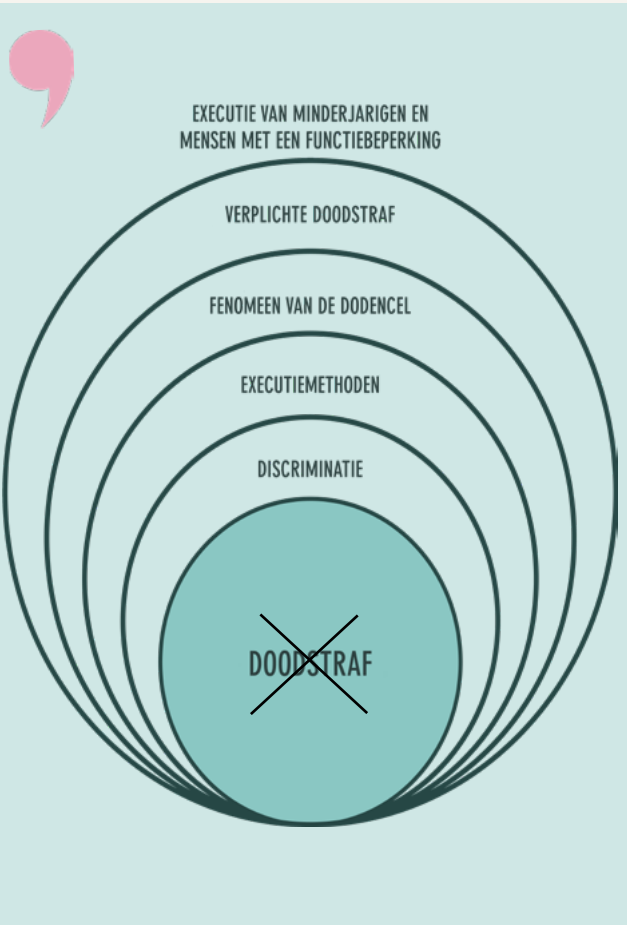
HET RECHT OM TE LEVEN: PROCESVOERING GEBRUIKEN OM DE BEWEGING VOOR DE AFSCHAFFING VAN DE DOODSTRAF KRACHT BIJ TE ZETTEN

Het gebruik van procesvoering door de beweging voor de afschaffing van de doodstraf in de VS is beschreven als “strategische geleidelijkheid”. In plaats van eerst een zaak aan te spannen om de doodstraf ongrondwettelijk te laten verklaren, iets wat de rechtbanken in de beginjaren van de rechtszaken over dit onderwerp juridisch niet hadden kunnen waarmaken, werden de zaken over een langere periode aangespannen.

Deze zaken gaven de rechtbanken de kans om verschillende aspecten van het doodstrafbeleid geleidelijk te analyseren door kleinere onrechtvaardigheden over een langere periode aan te vechten. Zo werden ze niet geconfronteerd met de “ontmoedigende” taak om een breed standpunt in te nemen over de vraag of het al dan niet grondwettelijk was.

Er werden rechtszaken aangespannen tegen de executie van minderjarigen en mensen met een functiebeperking. Andere zaken richtten zich op de verplichte doodstraf of inconsistenties in de wet, zoals het feit dat mensen die geen schuld bekenden voor moord met verzwarende omstandigheden de doodstraf kregen, terwijl degenen die schuldig pleitten dat niet kregen. In weer andere zaken werd het “fenomeen van de dodencel” betwist; de schade die werd toegebracht aan gevangenen die in afwachting waren van hun executie en langdurig in de dodencel vastzaten. Daarnaast werd er geprocedeerd tegen de verschillende executiemethoden, waarbij prioriteit werd gegeven aan het aanvechten van methoden die als bijzonder inhumain en wreed werden beschouwd.

In Washington werd in het begin van de jaren tien van de 21e eeuw onderzoek gedaan naar de doodstrafzaken in die staat. Dit onderzoek toonde aan dat een Zwart persoon vier keer zoveel kans had om ter dood veroordeeld te worden dan een gevangene van een ander ras. Dit onderzoek werd 2018 gebruikt om een zaak voor te leggen bij het Hooggerechtshof van Washington. Het Hof oordeelde dat de doodstrafwet van de staat ongrondwettelijk was en op een willekeurige en racistische manier werd toegepast. Met dit besluit werd nog steeds geen breed standpunt ingenomen over de vraag of de doodstraf onder alle omstandigheden ongrondwettelijk zou zijn. De staat Washington heeft in 2023 eindelijk een wet aangenomen die de doodstraf heeft afgeschaft.

JE BEZIG HOUDEN MET VERSCHILLENDE SOORTEN RECHTSZAKEN: STRAFRECHT, CIVIEL RECHT OF PUBLIEKRECHT

In de meeste rechtssystemen zijn er drie belangrijke soorten recht. Deze wetten zijn bedoeld om verschillende maar complementaire functies in de samenleving te vervullen. Deze zijn:

1. Strafrecht

Dit zijn wetten die bedoeld zijn om de samenleving stabiel en veilig te houden. In theorie brengt een individu door deze wetten te overtreden schade toe aan de samenleving als geheel. Op overtredingen van dergelijke wetten staat een straf, meestal opgelegd door de rechtbank, die kan variëren van boetes tot ontzettingen tot gevangenisstraffen. Deze wetten dekken misdrijven zoals moord of mishandeling, maar ook "niet-gewelddadige" misdrijven zoals corruptie, fraude of het witwassen van geld.

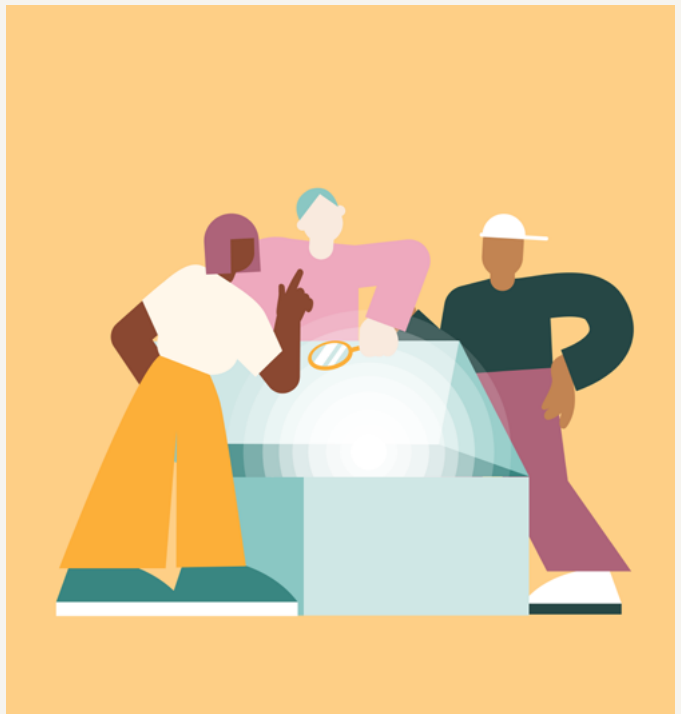
2. Burgerlijk recht

Dit zijn wetten die gaan over het reguleren van geschillen tussen privépersonen of entiteiten. Meestal wordt ermee getracht iemand te compenseren voor de schade, het verlies of het letsel dat een andere partij hem of haar heeft berokkend. Bijvoorbeeld als iemand schade heeft geleden omdat een andere persoon een wettelijk bindende overeenkomst tussen hen heeft verbroken, of als het eigendom van iemand is beschadigd door een (niet-criminele) fout die is veroorzaakt door een andere persoon, zoals bijvoorbeeld bij een voorval als een auto-ongeluk. Civiele rechtszaken worden aangespannen door een individu of privé-entiteit tegen een ander(e) individu of privé-entiteit. Dit staat in contrast met strafrechtelijke procedures, die door de staat tegen een individu worden ingesteld.

3. Publiekrecht

Dit zijn wetten die van toepassing zijn op overheidsinstanties, waaronder de overheid zelf en overige nationale organen. Deze wetten zijn meestal bedoeld om ervoor te zorgen dat overheidsorganen wettig, rationeel, eerlijk en in overeenstemming met mensenrechten handelen. Rechtbanken hebben een belangrijke rol om overheidsorganen te houden aan de normen die zijn vastgelegd in het publieke recht.

Strategische zaken kunnen beginnen met de toepassing van een van deze wetten. Een processtrategie kan erop gericht zijn om verschillende soorten wetten op verschillende momenten en op verschillende manieren in te zetten, om op die manier verandering teweeg te brengen.

STRAFRECHT

Het kan zijn dat zaken zich richten op het strafrecht, bijvoorbeeld door aan te dringen op strafrechtelijke aansprakelijkheid voor bepaalde actoren die weigeren zich aan de wet te houden of de nodige verandering teweeg te brengen. Strafrechtelijke onderzoeken of verzoeken kunnen kansen bieden voor waarheidsvinding en gerechtigheid. Strafrechtelijke vervolging kan worden ingesteld wanneer gerechtigheid is ontzegd door straffeloosheid, zoals [wanneer politieagenten niet worden gestraft of strafrechtelijk verantwoordelijk worden gehouden voor geweld tegen Zwarte mensen](#). In de meeste landen kan strafrechtelijk vervolging niet door individuen gestart worden. Dit wordt door openbare aanklagers namens de staat ingezet. Maar in deze gevallen kunnen gemeenschappen of collectieven nog steeds druk uitoefenen op de staat om met dergelijke vervolging te starten.

Het kan zijn dat zaken beginnen als strafprocessen, maar uiteindelijk uitmonden in rechtszaken die het strafrechtstelsel zelf proberen vorm te geven. Mensen die zich bijvoorbeeld verdedigen tegen een strafrechtelijke aanklacht kunnen in beroep gaan tegen de toepassing van het strafrecht in hun zaak wanneer het oneerlijk en onrechtvaardig is en daarom hervormd moet worden.

Het kan ook zijn dat activisten opzettelijk de wet overtreden en arrestatie uitlokken om aandacht te vragen voor een probleem of onrechtvaardigheden in het strafrechtstelsel bloot te leggen. Dit worden vaak protestprocessen genoemd.

CASESTUDY:

DE ERFENIS VAN SLAVENHANDEL OMVERWERPEN: DEMONSTRANTEN VRIJGESPROKEN DOOR JURY

In 2020, twee weken na de moord op George Floyd, hebben een aantal demonstranten in Bristol, VK, het standbeeld van slavenhandelaar Edward Colston omver geworpen. Ze gooiden het standbeeld hierbij in de rivier de Avon. Na dit incident werden bijna zeventig andere momenten voor slavenhandelaren en kolonialisten in het gehele Verenigd Koninkrijk verwijderd.

Vier individuen werden gearresteerd voor criminele schade vanwege hun rol in het neerhalen van het standbeeld. Zij kwamen bekend te staan als de “Colston Four”. Tijdens hun strafproces voerden ze aan dat ze een wettig excuus hadden voor hun daden. Ze beargumenteerden dat ze moesten optreden om het ernstigere misdrijf van openbare zedenschennis te voorkomen. De voortdurende aanwezigheid van het standbeeld was in hun ogen namelijk beledigend, kwetsend en verontrustend. Ze stelden dat het feit dat de gemeenteraad van Bristol het standbeeld niet had verwijderd, ondanks dertig jaar van petitie en eisen van de Afro-Caribische gemeenschap van Bristol, neerkwam op verstoring van de openbare orde. Daarnaast voerden ze aan dat hun veroordeling zou neerkomen op een schending van hun recht op vrijheid van meningsuiting en vrijheid van vereniging.

Tijdens de hoorzittingen voor de rechtbank zat de publieke tribune vol met plaatselijke bewoners die hen toejuichten toen de video's van het incident werden getoond. Nadat de jury had gehoord wie Colston was, wat hij deed, hoe de gemeente hardnekkig naliet actie te ondernemen en hoe het voortbestaan van het standbeeld een grotere overtreding was dan het omverwerpen ervan, werden de vier uiteindelijk door een jury vrijgesproken.

BURGERLIJK RECHT

In strategische zaken kan ook gebruik worden gemaakt van het burgerlijk recht. Dit houdt in dat je particuliere juridische geschillen voor de rechter brengt die het potentieel hebben om bredere veranderingen teweeg te brengen. Deze geschillen kunnen vele vormen aannemen; van werkgelegenheid tot eigendom en van consumentenbescherming tot familieaangelegenheden.

CASESTUDY:

IN DISCUSSIE MET DISCRIMINERENDE ARBEIDSWETGEVING: FILOSOFISCHE OVERTUIGINGEN ERKENNEN

In 2008 werd Tim Nicholson ontslagen bij een groot woningbouwbedrijf in het Verenigd Koninkrijk. Hij beweerde dat hij ontslagen was omdat hij geloofde dat de mensheid afstevende op een catastrofale klimaatverandering. Deze overtuiging betekende dat hij niet langer bereid was om met het vliegtuig te reizen, zijn vleesconsumptie verminderde, zijn voedselafval composteerde en anderen aanmoedigde om hun CO₂-uitstoot te verminderen.

Hij vreesde voor de toekomst van de mensheid als het niet zou lukken om de CO₂-uitstoot wereldwijd te verminderen. Zijn overtuigingen bleken niet overeen te komen met die van het gezaghebbende personeel van het bedrijf, waardoor hij werd ontslagen.

Hij stapte naar de rechter met het argument dat zijn opvattingen over klimaatverandering zouden moeten vallen onder de wetten die bescherming bieden tegen discriminatie op grond van godsdienstige of levensbeschouwelijke overtuiging op de werkvloer. Het Britse Employment Appeal Tribunal oordeelde dat zijn overtuiging een "filosofische overtuiging" kon zijn en erkende daarom dat werknemers op de werkvloer niet gediscrimineerd mochten worden vanwege hun oprechte overtuigingen over de klimaatcrisis.

PUBLIEKRECHT

Veel processtrategieën zullen het gebruik van publiekrecht omvatten, wat het een belangrijk middel maakt om mensen met politieke macht ter verantwoording te roepen voor hun daden of nalatigheden.

De overheid of openbare instanties kunnen bijvoorbeeld worden aangeklaagd op basis van het feit dat ze grondwettelijk beschermde rechten hebben geschonden of op een manier hebben gehandeld die grondwettelijk beschermde rechten dreigt te schenden. Ook kunnen ze voor de rechter worden gedaagd omdat ze zich niet houden aan de wet die het openbaar bestuur en de wetgeving regelt. Het publiekrecht kan bijvoorbeeld worden gebruikt om beleid of wetten aan te vechten die resulteren in een onwettige uitoefening van wetgevende macht.

CASESTUDY:

GERECHTIGHEID VOOR MENSEN DIE SLACHTOFFER ZIJN GEWORDEN VAN HUISELIJK GEWELD

In 2012 werden in het Verenigd Koninkrijk nieuwe regels voor rechtsbijstand ingevoerd. Rechtsbijstand is financiële steun van de overheid voor de bekostiging van juridisch advies of, in bepaalde omstandigheden, juridische vertegenwoordiging. Deze nieuwe regels stelden strikte grenzen aan het bewijs van huiselijk geweld dat moest worden voorgelegd voordat rechtsbijstand zou worden toegekend in familiegeschillen, waaronder zaken voor beschermingsbevelen tegen gewelddadige partners. Volgens de nieuwe regels moet je aantonen dat je in de afgelopen twee jaar slachtoffer bent geweest van huiselijk geweld om rechtsbijstand te kunnen krijgen.

Er werd een zaak aangespannen door Rights of Women, een liefdadigheidsinstelling die campagne voert voor vrouwenrechten, in het bijzonder met betrekking tot gendergerelateerd geweld. In de zaak werd aangevoerd dat deze nieuwe regels vrouwen op onwettige wijze de toegang tot rechtsbijstand ontzegden en degenen die door hun partners fysiek en seksueel waren misbruikt dwongen om zonder juridische vertegenwoordiging voor de rechter te verschijnen.

Rights of Women deed onderzoek waaruit bleek dat 53% van de slachtoffers van huiselijk geweld ervoor hadden gekozen om geen zaak aan te spannen voor de familierechtbank, met als reden dat ze geen rechtsbijstand konden krijgen. De rechtbank oordeelde dat de nieuwe bewijsregel willekeurig was en het doel van rechtsbijstand verstoorde, aangezien een groot aantal slachtoffers van huiselijk geweld hiervoor nu werden uitgesloten. Deze regel werd daarom ongeldig verklaard. Kort na deze zaak kondigde de regering nieuwe regels aan waarin de tijdslimiet verhoogd werd van twee naar vijf jaar. In januari 2018 werden de tijdslimieten voor bewijs van huiselijk geweld voor rechtsbijstand door het ministerie van Justitie geschrapt.

STAPPEN IN PROCEDEREN

Er komen een aantal stappen en fasen kijken bij het voor de rechter brengen van een zaak. Iedere fase kan verschillende resultaten opleveren en verschillende bijdragen leveren aan campagnes voor verandering.

De basisstappen in procederen kunnen als volgt worden samengevat:

De volgende stappen zijn niet bedoeld als een gedetailleerde uitleg van alle fasen die het aanspannen van een rechtszaak met zich meebrengt. In plaats daarvan laat dit basisoverzicht zien hoe verschillende stappen in het proces verschillende mogelijkheden kunnen bieden om verandering aan te jagen of te bewerkstelligen.

Het aanspannen van een rechtszaak moet niet lichtvaardig of zelfstandig worden gedaan. Voordat je een rechtszaak aanspant, is het aan te raden om de hulp in te roepen van een advocaat die je kan begeleiden bij de specifieke stappen in jouw betreffende zaak.

DREIGEN MET DAGVAARDEN

Procederen begint meestal bij de persoon die van plan is een zaak aan te spannen. Deze geeft diens intentie door aan de persoon die hij of zij wil aanklagen. Dit is om hen op de hoogte te brengen, maar geeft hen ook de kans om de zaak op te lossen voordat de rechtbank erbij betrokken wordt.

Alleen al het communiceren van deze intentie kan genoeg zijn om een bepaalde actie of verandering teweeg te brengen. Het kan zijn dat de andere persoon zich niet bewust was van de illegaliteit van de betreffende daden. Het kan hen ook waarschuwen voor het feit dat anderen op de hoogte zijn van hun rechten, bereid zijn ernaar te handelen en een zaak tegen hen aan het opbouwen zijn. Dit kan hen onder druk zetten om er iets aan te doen en zo een rechtszaak te vermijden.

CASESTUDY:

DREIGEN OM EEN SUPERMARKT AAN TE KLAGEN: VERANDERING MAKEN IN CO2-UITSTOOT NA JURIDISCH DREIGEMENT

In juli 2022 publiceerde [Milieudefensie](#), een niet-gouvernementele organisatie (ngo), [een studie](#) naar de klimaatplannen van 29 grote bedrijven in Nederland. Een van die bedrijven was de supermarktketen Albert Heijn. Deze studie toonde aan dat de meeste bedrijven gemiddeld niet meer dan 19% CO₂-reductie zouden behalen in 2030. Dit stond haaks op het feit dat bedrijven hun CO₂-uitstoot met minstens 45% moesten verminderen om de opwarming van de aarde met 1,5 °C te beperken.

Bij het publiceren van deze bevindingen gaf de ngo aan dat ze een “voorlopig juridisch onderzoek” startten en stelde dat hun doel “niet procederen, maar het stoppen van gevaarlijke klimaatverandering was. Indien nodig [waren ze] echter bereid en in staat om nieuwe rechtszaken aan te spannen”. Ruim drie maanden na deze publicatie kondigde Albert Heijn wijzigingen aan in hun ambities om de CO₂-uitstoot in hun waardeketen te verminderen van 15% naar 45% in 2030.

EEN ZAAK VOOR DE RECHTER BRENGEN EN HOORZITTINGEN

Het indienen van een zaak omvat de officiële voorlegging van een juridische klacht aan de rechtbank. Deze wordt vervolgens doorgegeven aan de persoon of entiteit die wordt aangeklaagd.

Deze klacht bevat formeel een reeks feiten en argumenten waaruit blijkt dat de wet is overtreden. Deze klacht kan dan verder worden verkend in hoorzittingen. Dit zijn openbare procedures waar de feiten en argumenten verder worden uitgediept. Dit proces zelf kan druk uitoefenen op degenen die aangeklaagd worden om actie te ondernemen en de zaak op te lossen nog voordat de rechtbank haar oordeel kan vellen.

Dit kan zijn omdat de andere partij, na het lezen of horen van de klacht en het bewijs tegen deze partij, zich realiseert dat haar kansen om de zaak te winnen beperkt zijn. Het kan zelfs zo zijn dat ze zich niet bewust waren van de juridische situatie voordat de zaak werd aangespannen.

CASESTUDY:

MILIEUGROEP TOONT AAN DAT PLANNINGSAUTORITEITEN DE WET OVERTREDEN

In 2021 gaf het Ierse planningsautoriteit toestemming voor de aanleg van een 18 km lange ringweg rondom de stad Galway. Dit besluit werd aangevochten door een groep genaamd [Friends of the Irish Environment](#), die aanvoerde dat het besluit was genomen zonder rekening te houden met het Ierse Climate Action Plan. Dit plan was vier dagen eerder door de regering bekendgemaakt en werd gepubliceerd als een manier om de CO₂-uitstoot te verminderen door het autoverkeer te verminderen ten gunste van het openbaar vervoer, fietsen en lopen.

De Ierse planningsautoriteit gaf later aan dat het de rechtszaak niet zou aanvechten omdat het “niet op de hoogte was [...] dat er een nieuw Climate Action Plan 2021 was aangenomen” en het plan niet met hen was gedeeld. Ze waren het ermee eens dat hun oorspronkelijke toestemming onwettig en dus niet langer geldig was.

EEN ZAAK AFHANDELEN

Een persoon tegen wie een zaak is aangespannen kan tijdens de procesvoering besluiten dat het niet de moeite waard is om zichzelf via de rechtbank te verdedigen. Het is ten slotte een kostbaar en tijdrovend proces. Rechtbanken geven daarbij de voorkeur aan minnelijke schikkingen voor geschillen die aan hen worden voorgelegd en zullen in veel gevallen verzoeken om pogingen tot schikking te doen.

Het kan zomaar zijn dat een compromis, door middel van een schikking buiten de rechtszaal, de noodzakelijke verandering (of passende verandering, voor nu) teweeg kan brengen voor degenen die de zaak aangespannen hebben.

CASESTUDY:

DE STRIJD VAN DE SOUTHALL BLACK SISTERS OM LIEFDADIGHEID TE BESCHERMEN: DE GEMEENTERAAD VOOR DE RECHTER DAGEN

Sinds 1979 biedt [Southall Black Sisters](#) gespecialiseerde dienstverlening aan Aziatische en Afro-Caribische vrouwen, met name op het gebied van huiselijk geweld. Tot 2007 ontving de instelling subsidie van de London Borough of Ealing, totdat ze te horen kreeg dat de Borough haar subsidiecriteria ging veranderen.

De Borough zei te verwachten dat gesubsidieerde diensten zouden worden geleverd aan “alle individuen die woonachtig zijn in de Borough of Ealing en huiselijk geweld ervaren, ongeacht geslacht, seksuele oriëntatie, ras, levensbeschouwing, leeftijd of beperking”.

Southall Black Sisters bracht de zaak voor de rechter en benadrukte dat een dergelijke aanpak een onevenredig negatief effect zou hebben op Zwarte vrouwen en vrouwen van kleur, omdat zij afhankelijk waren van gespecialiseerde dienstverlening zoals die van Southall Black Sisters en de financiering hiervan onder deze criteria zou worden gekort. De Borough trok zich op de tweede dag van de hoorzittingen terug uit de zaak en stemde ermee in om haar benadering van het financieren van liefdadigheidsinstellingen voor huiselijk geweld te wijzigen.

Southall Black Sisters zei destijds: “[V]anaf het begin was het voor de voorzittende rechter [...] en voor alle aanwezigen in de rechtszaal (inclusief de volle publieke tribune) al duidelijk dat de Ealing Council zich op zeer dun ijs begaf in de poging tot rechtvaardiging van het besluit om de financiering voor [Southall Black Sisters] te verlagen en in plaats daarvan opdracht te geven voor één algemene dienst voor huiselijk geweld voor het hele stadsdeel op grond van ‘gelijkheid’ en ‘cohesie’.” De behandelend rechter van de zaak zei daarop: “Zoals ik geprobeerd heb uit te leggen, is gespecialiseerde dienstverlening voor een etnische minderheid vanuit een gespecialiseerde bron tegen discriminatie en bevordert het de doelstellingen van gelijkheid en cohesie.”

EEN ZAAK WINNEN

Voor velen houdt het winnen van een zaak in dat ze een uitspraak van de rechtbank ontvangen die in hun voordeel spreekt. Dat betekent dat de rechtbank het eens is met hun argumenten en dienovereenkomstig heeft besloten. Het kan zijn dat dit gunstige besluit zelf de verandering teweegbrengt waar via de rechtbank op werd aangedrongen. Bijvoorbeeld doordat een bepaalde wet ongeldig verklaard wordt, waardoor deze niet langer van toepassing of afdwingbaar is.

CASESTUDY:

HET HOOFD BIEDEN AAN MOSLIMDISCRIMINATIE: HET HIJAB-VERBOD OP SCHOLEN IN OOSTENRIJK ONGEDAAN MAKEN

In 2019 nam de Oostenrijkse regering een wet aan die basisschoolleerlingen onder de 10 jaar verbodt om “ideologisch of religieus beïnvloede kleding te dragen die wordt geassocieerd met het bedekken van het hoofd”. Hoewel met deze woordkeuze niet specifiek werd verwezen naar aanhangers van de Islam, was de intentie en het effect ervan wel het verbieden van hijabs op basisscholen. De keppel of de patka mochten volgens de wet bijvoorbeeld wel gedragen te worden.

Twee families hebben het verbod aangevochten voor de Oostenrijkse rechtbank en kregen hierbij de steun van de Islamitische Religieuze Gemeenschap in Oostenrijk (IGGÖ). Deze families vertegenwoordigden twee meisjes die in hun vrije tijd en op school een hijab wilden dragen om hun godsdienstvrijheid te uiten. Het Oostenrijkse Constitutioneel Hof verklaarde het verbod nietig en beval dat het niet langer mocht worden toegepast. In zijn besluit stelde het Hof dat het “selectieve verbod [...] uitsluitend vrouwelijke moslimstudenten treft, waardoor zij op discriminerende wijze worden onderscheiden van andere vrouwelijke en mannelijke leerlingen”. Het Hof erkende ook dat een dussdanig verbod “het risico omhelst dat de toegang tot onderwijs voor islamitische meisjes lastiger wordt of dat ze gemarginaliseerd worden in de samenleving”.

Een andere mogelijkheid is dat de verandering voortkomt uit de consequenties van het besluit. De persoon of entiteit die wordt aangeklaagd, kan bijvoorbeeld worden bevolen om een tijdlijn te verzorgen waarbinnen gestreefd wordt het besluit uit te voeren. Op deze manier specificeert de rechtbank niet welke verandering moet plaatsvinden om aan de wet te voldoen, maar zet de persoon of entiteit die is aangeklaagd nog steeds onder druk om actie te ondernemen. In de meeste gevallen zal er, ook al is een zaak gewonnen, verder werk moeten worden verzet om ervoor te zorgen dat het besluit in de praktijk wordt uitgevoerd.

EEN ZAAK VERLIEZEN EN IN BEROEP GAAN

Zelfs als de zaak niet wordt gewonnen in de rechtszaal, kan de procesvoering toch een positieve impact hebben op de misstand. Een negatief besluit kan de onrechtvaardigheid rond een bepaalde kwestie verder aantonen en de campagne aanwakkeren. Om deze reden kan procesvoering zelfs worden geïnitieerd met de intentie om te verliezen.

Het verliezen van een zaak kan een katalysator zijn voor het activeren van andere actoren en besluitvormers die de politieke macht hebben om verandering in gang te zetten.

CASESTUDY:

VERLIES, MAAR TOCH EEN WETSWIJZIGING OP HET GEBIED VAN LOONDISCRIMINATIE

Lilly Ledbetter werkte 19 jaar lang bij Goodyear Tire and Rubber. Toen haar pensioen naderde, ontdekte ze dat ze aanzienlijk minder betaald kreeg dan mannelijke collega's met een vergelijkbare positie en ervaring. Ze bracht haar zaak voor de Amerikaanse rechter, maar verloor op een technisch aspect.

Er was te veel tijd verstreken sinds de discriminerende beloningsbeslissingen tegen haar waren genomen, daarom konden de rechtbanken volgens de procedureregels niet langer beoordelen of er in haar geval sprake was geweest van discriminatie.

In 2009, hetzelfde jaar dat deze zaak verloren werd, introduceerde het Amerikaanse Congres de [Lilly Ledbetter Fair Pay Act \(Lilly Ledbetter-wet op eerlijke beloning\)](#). Deze wet stelde dat de termijn waarbinnen een rechtszaak over gelijke beloning moest worden aangespannen opnieuw ingaat bij elke nieuwe uitbetaling die door de eerdere loondiscriminatie is beïnvloed. Dit betekende dat de rechtbanken zich niet langer konden beroepen op dit procedurele punt om zaken over gelijke beloning te blokkeren.

Als een zaak verloren wordt, is het mogelijk om in beroep te gaan bij hogere rechtbanken, of zelfs bij regionale of internationale rechtbanken. Dit is een kans om de zaak te laten heroverwegen op grond van het feit dat er een verkeerd besluit is genomen. Deze rechtbanken kunnen tot een andere conclusie komen dan de oorspronkelijke rechtbank en zo voor een overwinning zorgen. De onderwerpen [in beroep gaan](#) en [regionale en internationale rechtbanken](#) worden in andere delen van deze gids behandeld.

OPNIEUW NAAR DE RECHTER STAPPEN

Soms kan verandering alleen echt worden gerealiseerd door een kwestie herhaaldelijk opnieuw aan de orde te stellen. Hierdoor komt de zaak opnieuw voor de rechter, net zolang totdat de juiste stappen zijn genomen om het probleem op te lossen.

Net zoals wetten vaak genegeerd worden door degenen die aan de macht zijn, kunnen gerechtelijke uitspraken ook genegeerd worden als er geen navolging of aanhoudende druk is op degenen die zich eraan moeten houden.

De zaak opnieuw voor de rechtbank brengen kan de mogelijkheid bieden om verdere gerechtelijke maatregelen op te leggen, wat extra druk uitoefent op diegenen die moeten handelen.

CASESTUDY:

TERUG NAAR DE RECHTBANK VOOR EEN ZAAK OVER HET BEHEER VAN STORTPLAATSEN IN SLOWAKIJE

Een stortplaats in Považský Chlmec, regio Žilina, Slowakije werd voor het eerst geopend in de jaren vijftig. In de jaren tien van de 21e eeuw kwam de stortplaats onder vuur te liggen omdat deze niet voldeed aan de EU-wetgeving voor veilig en gecontroleerd afvalbeheer. In de betreffende wet zijn normen vastgelegd om de volksgezondheid en het milieu te beschermen tegen de negatieve effecten van de inzameling, het transport, de opslag, de verwerking en de verwijdering van afval. Deze wet verplichtte alle niet-conforme stortplaatsen in 2009 te sluiten, tenzij ze een geschikt “aanpassingsplan voor de locatie” voorlegden waarin stond hoe ze aan de EU-stortplaatswetgeving zouden voldoen.

In 2013 oordeelde het [Hof van Justitie van de Europese Unie](#) dat het onwettig was van Slowakije om de exploitatie van het Považský Chlmec-terrein toe te staan zonder een aanpassingsplan voor de locatie. Desondanks bleef de stortplaats, ook jaren na het besluit van de rechtbank, zonder een dergelijk plan in gebruik. Lokale activisten benadrukten dat lekken van de stortplaats het grondwater hadden vervuild. In 2016 gaf de Slowaakse milieu-inspectie de opdracht om de stortplaats te sluiten en het terrein te herstellen. Ook dit werd genegeerd.

[De zaak werd daarna voor een tweede keer terugverwezen naar het Hof van Justitie van de Europese Unie](#). In januari 2018 oordeelde het Hof dat Slowakije zijn eerdere besluit niet had opgevolgd. Het veroordeelde Slowakije voor dit verzuim tot een eenmalige betaling van EUR 1 miljoen. Het veroordeelde het land ook tot betaling van een dwangsom van EUR 5.000 per dag voor de vertraging in de opvolging van de eerdere beschikking. In december van dat jaar werd de stortplaats volledig gesloten.

SAMENVATTING: HOE KAN STRATEGISCH PROCEDEREN WORDEN GEBRUIKT?

Er zijn verschillende manieren waarop procesvoering kan worden gebruikt om verandering te realiseren en gemeenschappen en bewegingen te ondersteunen in hun werk. Dit kan bewerkstelligd worden door verschillende soorten recht en juridische claims te betrekken in juridische langetermijnstrategieën.

Veranderingen kunnen ook optreden in verschillende of onverwachte stadia van het proces, bijvoorbeeld door een negatief rechterlijk besluit. Het ontwikkelen van een juridische strategie omvat het identificeren van deze verschillende mogelijkheden om rechtszaken aan te wenden, maar het behelst ook het identificeren van het beste moment om te starten met procederen.

Dit brengt ons bij de vraag: wanneer kun je strategisch procederen toepassen?

HOOFDSTUK VIER:

WANNEER KUN JE STRATEGISCH PROCEDEREN TOEPASSEN?

WANNEER KUN JE STRATEGISCH PROCEDEREN TOEPASSEN?

Je kunt het beste strategisch procederen wanneer de tijd en de context geschikt zijn. Het brengt voor alle betrokkenen bepaalde risico's met zich mee, dus het is niet iets wat lichtvaardig moet worden ondernomen.

Veel mensen zien het als een laatste redmiddel. Maar strategisch procederen kan een essentieel instrument zijn voor gemeenschappen die strijden tegen racisme en voor sociale en economische rechtvaardigheid. Het is het meest nuttig als er bedreigd moet worden met negatieve gevolgen voor iemand die de macht maar niet de wil heeft om de nodige verandering door te voeren.

Strategisch procederen is strijdvaardiger dan middelen die verandering teweeg proberen te brengen door middel van overtuigen of stimuleren. Het is immers een officieel en formeel proces om een geschil te laten escaleren. Procederen is de moeite waard om te overwegen wanneer er tot nu toe minder strijdlustige middelen zijn gebruikt tegen mensen met politieke macht of invloed, die niet het gewenste resultaat hebben opgeleverd. Procederen komt om de hoek kijken wanneer men besluit dat hun campagne in plaats van een "snoepje" een "zweep" nodig heeft om dingen gedaan te krijgen.

Met dit in gedachten kan strategisch procederen effectief worden toegepast bij een aantal strategische situaties, kruispunten of kansen, bijvoorbeeld:

- **wanneer beleidsverandering te lang duurt;**
- **wanneer er een consequent gebrek aan handhaving van bestaande wetgeving of bestaand beleid is;**
- **wanneer de druk moet worden opgevoerd en het bewustzijn dringend moet worden vergroot;**
- **wanneer je tot de realisatie komt dat het geen op zichzelf staand probleem is;**
- **wanneer de kwestie nog nooit voor de rechter is gebracht of als soortgelijke zaken die wel voor de rechter zijn gebracht er geen recht aan doen;**
- **wanneer je ervoor wilt zorgen dat jouw gemeenschap of beweging krachtiger kan optreden in hun strijd voor rechtvaardigheid;**
- **wanneer je het heft in eigen handen moet nemen in juridische kwesties die jou en je gemeenschap aangaan.**

Bij de beslissing of procederen het "juiste" middel is om voor te kiezen, moeten ook de risico's en obstakels in overweging worden genomen. Procederen moet worden vermeden als de risico's en obstakels die gepaard gaan met het aanspannen van de zaak groter zijn dan de potentiële impact van de zaak. Met de volgende risico's en obstakels moet rekening worden gehouden bij het gebruik van procederen als hulpmiddel:

- **voldoen aan de procedurele vereisten;**
- **de tijd nemen om verandering voor de rechtbank door te drukken;**
- **het dragen van de (financiële en niet-financiële) kosten van procederen.**

WANNEER BELEIDSVERANDERING TE LANG DUURT

Het kan zijn dat de inspanningen om veranderingen in de wet of het beleid teweeg te brengen, door middel van belangenbehartiging, campagne voeren en lobbyen, te lang duren. Hoewel procederen zelf meerdere jaren in beslag kan nemen, kan het soms toch een snellere weg naar verandering zijn dan andere opties.

Wijzigingen in de wet of het beleid kunnen bijvoorbeeld langer duren dan de gemiddelde tijd die nodig is om wetten door de wetgevende instanties te laten goedkeuren. Deze wetgevingsprocessen kunnen worden vertraagd of stopgezet vanwege de politieke samenstelling van de wetgevende macht gedurende een bepaalde periode. Wachten op nieuwe verkiezingen of een nieuwe samensmelting van politieke belangen zou wel eens te lang kunnen duren. Het zou zelfs zo kunnen zijn dat de wetgevende macht te veel beïnvloed wordt door lobbypraktijken en financiële prikkels van degenen die profiteren van de aangevochten schade.

Rechtbanken moeten onafhankelijk zijn, wat betekent dat ze niet overmatig beïnvloed mogen worden door andere onderdelen van de staat, zoals de uitvoerende of de wetgevende macht. Ook kunnen ze niet op ongepaste wijze beïnvloed worden door particuliere of partijbelangen. Hun rol is om uitsluitend over zaken te beslissen op basis van het bewijs dat voor hen ligt en in overeenstemming met de wet. Ook moeten ze onpartijdig zijn en mogen hun besluiten daarom niet baseren op persoonlijke vooringenomenheid of vooroordelen. Omdat ze niet onderhevig zijn aan dezelfde politieke invloeden als de wetgevende macht, kunnen ze soms sneller veranderingen doorvoeren dan wetgevers dat zouden doen.

CASESTUDY:

BIG TOBACCO VOOR DE RECHTER DAGEN

De tabaksindustrie is zowel ongelooflijk machtig als ongelooflijk schadelijk; een dodelijke combinatie. Ze staan erom bekend dat ze een draaiboek vol tactieken en scripts hebben ontwikkeld. Dit hebben ze decennialang gebruikt om zich tegen regelgeving te verzetten en hun zakelijke belangen veilig te stellen. Jarenlang benadrukten ze de persoonlijke verantwoordelijkheid van consumenten, terwijl ze hun zakelijke activiteiten verdedigden met een verwijzing naar individuele keuzevrijheid.

Ze betaalden wetenschappers om onderzoekspapers op te stellen die twijfel zaaiden over de gezondheidseffecten van roken en ze ondermijnden het wetenschappelijk onderzoek naar de schadelijkheid van roken op kritieke wijze. Ze beloofden zichzelf te reguleren, zodat ze niet door de wet gereguleerd hoefden te worden. Daarnaast ontkenden ze hardnekkig de verslavende aard van hun producten en de schadelijke invloed van hun marketing op kinderen.

Sinds de jaren vijftig hebben tabaksfabrikanten PR- en lobbybedrijven gefinancierd die hun relatieve greep op het Amerikaanse Congres behielden en ervoor zorgden dat ze werden bevoordeeld in beleidsbepalende kringen. Dit was een ongelooflijk moeilijke greep om uit los te komen, maar de successen hierin begonnen met procesvoering. De eerste zaken die in de jaren vijftig tot tachtig voor de rechtbank werden gebracht, mislukten meestal. Deze zaken werden aangespannen door mensen die aan longkanker leden. Hun families eisten een schadevergoeding voor gemaakte medische kosten, inkomensverlies en geleden pijn. De tweede golf van zaken vond plaats tussen de jaren tachtig en begin jaren negentig. Deze waren gebaseerd op een andere strategie. Ze richtten zich op het verzuim van tabaksfabrikanten om te waarschuwen voor de gevaren van roken.

Deze zaken werden vaak lang gerekt door de tabaksadvocaten, waardoor ze voor velen te duur werden om door te zetten. De derde golf van zaken, in de jaren negentig, was succesvoller. Deze zaken werden aangespannen door individuele staten, met als argument dat de gezondheidsproblemen die tabak veroorzaakte resulteerden in aanzienlijke kosten voor de volksgezondheidssystemen van de betreffende staten. Deze zaken dwongen de tabaksindustrie om 35 miljoen pagina's aan documenten openbaar te maken. Hierin werd aangetoond hoe de industrie chemicaliën heeft gebruikt om hun producten verslavender te maken, ze op bedrieglijke wijze op de markt heeft gebracht en de gezondheidsgevolgen ervan verborg. Deze zaken werden geschikt voor USD 246 miljard; de meest omvangrijke schikking in de juridische geschiedenis van de VS.

Het was tevens een omslagpunt voor de tabaksindustrie. Hoewel de industrie nog steeds machtig is, worden er weer rechtszaken aangespannen door individuen en families die schadevergoeding eisen. Daarbij is de publieke perceptie van tabaksgebruik veranderd. In de VS is het beleid van staten om de tabaksindustrie te reguleren uiteindelijk agressiever en restrictiever geworden. In 2009 nam het Amerikaanse Congres de Family Smoking Prevention and Tobacco Control Act aan, een wet die de productie, distributie en marketing van tabaksproducten op strengere wijze reguleert dan voorheen.

WANNEER ER EEN CONSEQUENT GEBREK AAN HANDHAVING VAN BESTAANDE WETGEVING OF BESTAAND BELEID IS

Wetten hoeven niet altijd ontoereikend zijn. Ze kunnen zelfs gevormd en verbeterd zijn door jaren van belangenbehartiging, campagne voeren en lobbyen door gemeenschappen. Het probleem kan in plaats daarvan zijn dat deze wetten niet worden nageleefd en dat degenen die volgens deze wetten ter verantwoording zouden moeten worden geroepen, profiteren van deze niet-naleving.

Dit kan een situatie zijn waarin het nodig is om naar de rechter te stappen, met name wanneer alle andere manieren om naleving van de wetten te garanderen zijn uitgeput. Degenen die verantwoordelijk zijn voor het toezicht op de naleving van de wet hebben mogelijk ook verzaakt. Deze toezichthoudende instanties moeten daarom ook verantwoordelijk worden gehouden voor dit falen.

CASESTUDY:

TUNUVIVI-GEMEENSCHAPPEN ROEPEN EEN HALT TOE AAN EEN ONWETTIG GASPROJECT: BESCHERMING VAN HET LAND VAN DE OORSPRONKELIJKE BEWONERS

In 2021 stelde het grote olie- en gasbedrijf Santos een project van USD 4,7 miljard voor, waarin ze gas wilden winnen uit de Timorzee (een randzee van de Indische Oceaan). Het project werd goedgekeurd door de Australische regelgevende instantie voor olie en gas, maar zonder dat Santos overleg pleegde met de oorspronkelijke bewoners die door de ontwikkeling in hun bestaan werden bedreigd, zoals volgens de wet verplicht is.

Het project zou worden uitgevoerd voor de kust van de Tiwi-eilanden, een walhalla voor biodiversiteit waar de Tunuvivi al duizenden jaren de zorg voor dragen.

De gemeenschappen op deze eilanden waren bezorgd over de risico's van het project voor het zeeleven, de traditionele visserij en de jacht, evenals voor diersoorten die belangrijk zijn voor Tiwi-ceremonies, zanglijnen en culturele gebruiken. Een hooggeplaatste wetsdienaar uit de gemeenschap, Dennis Tipakalippa, werd door de gemeenschap gekozen om hen in de rechtszaal te vertegenwoordigen. Er werd een zaak aangespannen waarbij het Federale Hof werd gevraagd om de goedkeuring van het project te nietig te verklaren, met als argument dat er door Santos geen overleg gepleegd was met de gemeenschap, zoals de wet vereist.

In augustus 2022 legden leden van de Tunuvivi-gemeenschappen tijdens rechtszittingen op het strand van de Tiwi-eilanden getuigenissen af. Later dat jaar oordeelde het Federale Hof dat de goedkeuring voor het project nietig moest worden verklaard. Het Hof gaf Santos daarnaast twee weken de tijd om het boorplatform te sluiten en uit de Timorzee te verplaatsen. Het wees erop dat de toezichthouder niet had kunnen bepalen of Santos met iedereen die bij het voorgestelde project betrokken was had overlegd, zoals de wet voorschrijft. Santos heeft geprobeerd in beroep te gaan tegen het besluit, maar is daar niet in geslaagd.

Het jaar daarop begon Santos het overleg met de gemeenschappen. Later in 2023 dienden een aantal van de eilandbewoners [mensenrechtzaken](#) in tegen banken die Santos leningen hadden verstrekt terwijl de zaak voor het Federaal Hof nog gaande was.

WANNEER DE DRUK MOET WORDEN OPGEVOERD EN HET BEWUSTZIJN DRINGEND MOET WORDEN VERGROOT

Procederen kan een nuttig instrument zijn om de aandacht te vestigen op een probleem dat urgent is en groeit, vooral wanneer de situatie niet wordt behandeld met de urgentie die ze verdient. Naar de rechter stappen is een manier om de zaak te laten escaleren, aangezien het de druk verhoogt. Het benadrukt het feit dat degenen die door deze kwestie benadeeld worden, weigeren achterover te leunen en de situatie ongemoeid te laten. In deze situatie zijn mensen bereid om een proces in te gaan dat kostbaar als risicovol is, zowel voor degene die de zaak aanspant als voor degene tegen wie de zaak gericht is.

Campagnes en statements in de media kunnen worden genegeerd, maar een rechtszaak niet. Rechtbanken beschikken over processen die zo zijn ontworpen dat partijen die wordt aangeklaagd, worden gedwongen te antwoorden op de argumenten die tegen hen worden ingebracht. In veel landen leidt het niet betwisten van een rechtsvordering voor de rechtbank bijvoorbeeld tot een “verstekvonnis”, een oordeel ten gunste van de persoon die de zaak heeft aangespannen. Met andere woorden, ze zullen automatisch winnen.

Bovendien kan het niet opvolgen van een “dagvaarding”, een bevel om voor een rechtbank te verschijnen, leiden tot aanzienlijke straffen. In sommige gevallen leidt dit zelfs tot ernstige strafrechtelijke sancties. Daarom dwingt het aanspannen van een proces de andere partij om verantwoording af te leggen voor haar rol in het negeren of overtreden van de wet.

CASESTUDY:

HET RACISTISCHE STOP-AND-FRISK (PREVENTIEF FOUILLEREN) IN NEW YORK VOOR HET GERECHT BRENGEN

In 2008 spanden vier mannen (David Floyd, David Ourlicht, Lalit Clarkson en Deon Dennis) een zaak aan namens duizenden voornamelijk Zwarte en Latijns-Amerikaanse inwoners van New York die zonder enige aanleiding door de politie waren staande gehouden. Op dat moment nam het aantal stop-and-frisk incidenten in New York City exponentieel toe, met een piek in 2011. Dit had een onevenredig grote impact op Zwarte en Latijns-Amerikaanse inwoners van New York.

De zaak werd aangespannen tegen de stad New York, de politiecommissaris, de burgemeester, met naam genoemde politieagenten en niet met naam genoemde politieagenten. Er werd aangevoerd dat zij een beleid, praktijk of gewoonte van ongrondwettelijk staande houden en fouilleren hadden ingevoerd en opgelegd.

Het staande houden en fouilleren van een persoon zonder aanleiding kan aangevochten worden om het simpele feit dat er een “gebrek aan redelijke verdenking” is om de handelswijze te rechtvaardigen. Dit is een vereiste waaraan voldaan moet zijn om een doorzoeking grondwettelijk te laten zijn. De coalitie en de gemeenschappen die de zaak voor de rechter brachten, wilden echter het aanvullende en moeilijker te onderbouwen juridische argument aanvoeren dat het neerkwam op etnische profilering, een praktijk die in strijd is met de Amerikaanse grondwet.

Het was voor hen van cruciaal belang dat dit deel zou uitmaken van de juridische argumentatie in de zaak, “zodat raciale ongelijkheid op de voorgrond en centraal zou staan”. Ten tijde van de zaak was ongeveer 85% van de aangehouden en gefouilleerde personen Zwart of Latijns-Amerikaans, ondanks het feit dat deze groepen samen slechts 52% van de stadsbevolking uitmaakte.

De gemeenschap organiseerde zich rond de zaak en er werden protesten gepland. Deze protesten namen toe naarmate de hoorzittingen in de zaak dichterbij kwamen. Rond de tijd dat er een datum voor de rechtszaak was vastgesteld, mobiliseerden gemeenschapsorganisatoren duizenden New Yorkers voor een stille tocht over Fifth Avenue uit protest tegen het stop-and-frisk programma. Dit ging gepaard met opzienbarende media- en lobbycampagnes die op hervormingen aandrongen. Toen de hoorzittingen over de zaak werden gehouden, kwamen de supporters in grote getale naar de rechtszaal. Op 12 augustus 2013 oordeelde het Hof dat de politie van New York verantwoordelijk was voor de structureel uitvoeren van etnische profilering en onredelijke aanhoudingen.

De rechtbank benoemde een onafhankelijke toezichthouder om toezicht te houden op een reeks onmiddellijke hervormingen in de werkwijze van het New York Police Department. Ook beval de rechter een gezamenlijk hervormingsproces in te stellen. Dit moest een proces zijn van structurele hervormingen van de politie op de langere termijn, gebaseerd op input van de gemeenschappen die het meest in aanraking komen met de politie.

Sinds de indiening van de zaak zijn de gerapporteerde aanhoudingen aanzienlijk gedaald, van meer dan 600.000 tot minder dan 15.000 per jaar. Helaas bestaat raciale ongelijkheid nog steeds bij het staande houden van mensen. Op het moment van schrijven van deze gids is het gerechtelijk toezicht op de zaak en het gezamenlijke hervormingsproces nog niet afgerond.

Procederen kan een langdurig proces zijn ([meer hierover op de volgende pagina's](#)), maar rechtbanken beschikken ook over processen die hen in staat stellen om kwesties met spoed te behandelen. Ze hebben vaak de bevoegdheid om “voorlopige maatregelen” op te leggen; spoedbevelen die de rechtbank kan geven om aan te zetten tot bepaalde actie of deze juist na te laten. Deze zijn bedoeld om omstandigheden te vermijden die de rechtbank zouden verhinderen om recht te doen in de zaak. Als een zaak bijvoorbeeld een besluit tot uitzetting van een persoon aanvecht, kan een rechtbank een dringende voorlopige maatregel opleggen om uitzetting te voorkomen totdat de zaak is in behandeling is genomen. Op deze manier biedt procederen een kans om snel te reageren op dringende zaken.

CASESTUDY:

DE DREIGING VAN ONRECHTMATIGE UITZETTING VAN ROMA-INWONERS AANVECHTEN

In 2012 maakte de Franse president François Hollande in zijn verkiezingsprogramma de belofte dat er in Frankrijk geen woonlocaties van Roma-inwoners meer zouden worden ontmanteld zonder dat de gezinnen een alternatieve oplossing werd geboden. Veel mensen hadden er vertrouwen in dat met de regeringswisseling in 2012 ook de [behandeling van de Roma-gemeenschappen door Frankrijk zou veranderen](#). Wat volgde waren acht jaar van massale uitzettingen van Roma-inwoners in steden in heel Frankrijk, gepaard met ernstige en systemische schendingen van hun rechten.

In 2012 werden in de stad Bobigny 200 Roma-inwoners uit hun kamp overgeplaatst naar woonwagens op een ander stuk grond in de stad. In 2015 verkocht de stad deze grond aan een gemeentelijke corporatie, die vervolgens stappen ondernam om de Roma-inwoners uit te zetten. De rechtbank stak hier toen een stokje voor, omdat de bewoners zich daar immers op initiatief van de stad hadden gevestigd.

In 2017 nam de burgemeester van de stad een bevel aan om de Roma-inwoners binnen 48 uur het land uit te zetten. Dit bevel werd door de rechtbank nietig verklaard omdat er geen herhuisvestingsmaatregelen waren getroffen. De corporatie probeerde de bewoners vervolgens opnieuw uit te zetten en in oktober 2018 vaardigde de burgemeester een nieuw noodbevel uit om de Roma-bewoners binnen zeven dagen uit te zetten.

In het licht van deze voortdurende en escalerende pogingen om hen uit hun huizen te zetten, besloten de Roma-bewoners een urgente spoedrechtszaak aan te spannen bij de rechtbank om het ontruimingsbevel van de burgemeester aan te vechten. De zaak kwam voor de hoogste administratieve rechtbank van Frankrijk, die het noodbevel tot evacuatie in februari 2019 voor onbepaalde tijd opschortte.

In zijn besluit oordeelde het Hof dat de plek waar ze leefden de woonplaats van de Roma-inwoners was, aangezien zij daar sinds 2012 op initiatief van de stad woonachtig waren. Ze herhaalden ook dat de burgemeester alleen bij “dreigend gevaar” een bevel kan aannemen om personen uit hun woonplaats te evacueren. Daar was in dit geval geen sprake van. Het bevel was daarom onwettig en vormde daarmee een ernstige schending van de rechten van de Roma-bewoners.

WANNEER JE TOT DE REALISATIE KOMT DAT HET GEEN OP ZICHZELF STAAND PROBLEEM IS

Strategisch procederen heeft betrekking op rechtszaken die worden aangespannen met de bedoeling om een effect te hebben dat verder reikt dan alleen degenen die de zaak aangaan. Om deze reden is het inherent aan alle strategische zaken dat de kwesties die worden behandeld kwesties zijn die worden ervaren door en weerslag hebben op grote aantallen individuen. Als een kwestie meer dan één persoon aangaat, is het daarom de moeite waard om te overwegen hoe een juridische klacht kan worden ingediend die ook de andere betrokkenen ten goede komt.

Afhankelijk van het soort juridische actie dat wordt ondernomen, biedt procederen de mogelijkheid om bewijsmateriaal aan de rechtbank voor te leggen dat het wijdverspreide patroon van schade en illegaliteit aantoont. Zo kunnen statistische data en analyses van discriminatiepatronen bijvoorbeeld gebruikt worden om ondersteuning te bieden aan een individuele claim van discriminatie op basis van persoonlijke kenmerken. Deze kunnen ook gebruikt worden om de intersectionele aard van deze discriminatie aan te tonen.

Bovendien kunnen ze gebruikt worden om te beargumenteren dat in feite een systeem, beleid of praktijk discriminerend is, in plaats van slechts een individueel geval. Dit versterkt het argument dat er daarom verandering nodig is in het systeem, het beleid of de praktijk.

CASESTUDY:

OP WEG NAAR RECHTVAARDIGHEID: EEN HALT TOEROEPEN AAN DISCRIMINEREND POLITIEOPTREDEN JEGENS ROMA- INWONERS

In 2012 werd in Hongarije een zaak aangespannen tegen de aanpak van kleine fietsovertredingen. Bij wet is vereist dat bepaalde accessoires op fietsen moesten zitten, zoals koplampen en reflectoren. Er werd een zaak aangespannen bij de Autoriteit Gelijke Behandeling, met het argument dat deze wet op een discriminerende manier tegen Roma-inwoners was toegepast. Terwijl deze zaak door de Autoriteit behandeld werd, legde een Hongaarse ngo (Hongaars Helsinki Comité) de Autoriteit statistische analyses voor die aantoonde dat Roma-inwoners onevenredig werden beboet voor het overtreden van de wet (97% van de boetes was uitgedeeld aan Roma-inwoners).

Dit bewijs werd aangevuld met fotografisch bewijs dat in het gebied was genomen, evenals met internetadvertenties van tweedehands fietsen in de omgeving. Hieruit bleek dat de wet op grote schaal niet werd nageleefd. Nog voordat de Autoriteit tot een besluit kon komen, erkende het hoofd van de lokale politie dat de Roma-inwoners mogelijk onevenredig zwaar waren aangepakt.

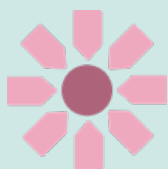
De politie stuurde 20 van haar agenten op een driedaagse antidiscriminatie-training. Daarnaast boden ze de plaatselijke Roma-inwoners aan hen gratis te voorzien van de benodigde fietsaccessoires. Tot slot beloofden ze data te delen met het Hongaarse Helsinki Comité, zodat zij de fietsboetes in de komende twee jaar konden monitoren.

WANNEER DE KWESTIE NOG NOOIT VOOR DE RECHTER IS GEBRACHT OF ALS SOORTGELIJKE ZAKEN DIE WEL VOOR DE RECHTER ZIJN GEBRACHT ER GEEN RECHT AAN DOEN.

Procesvoering kan individuen of entiteiten een halt toeroepen die nooit eerder door de rechtbank ter verantwoording zijn geroepen. Deze personen of entiteiten kunnen er zelfs baat bij hebben om buiten het bereik van de wet te blijven. Misschien stonden ze niet centraal in eerdere rechtszaken. Procesvoering kan deze actoren dwingen om hun rol in systemische onrechtvaardigheid en illegaliteit uit te leggen.

Het kan ook helpen om praktijken of dynamieken die voorheen verborgen waren of over het hoofd gezien zijn en leiden tot bredere systemische schade, aan het licht te brengen. Misschien hebben de rechtbanken verzaakt ergens rekening mee te houden in hun eerdere besluitvorming of waren ze niet in staat om bepaalde bevindingen te doen vanwege het soort zaken dat eerder aan hen was voorgelegd.

Procederen kan in deze omstandigheden een rol spelen om dergelijke hiaten aan het licht te brengen en bloot te leggen, en om de noodzaak van holistische verantwoording te benadrukken die nodig is voor het bewerkstelligen van verandering. Strategisch procederen kan inhouden dat je bepaalde andere juridische invalshoeken vindt waarmee je meer druk kunnen uitoefenen op degenen die de macht hebben om verandering teweeg te brengen.

CASESTUDY:

DE WERELDBANK VOOR DE RECHTER DAGEN: INDIASE VISSERS- EN BOERENGEMEENSCHAPPEN STAPPEN NAAR DE RECHTBANK

In april 2008 verstrekte de International Finance Corporation (IFC), onderdeel van de Wereldbank, een lening van USD 450 miljoen voor het Tata Mundra-project. Dit project betrof de bouw van een kolengestookte energiecentrale in Gujarat, India. De lening werd goedgekeurd, ondanks de classificatie “hoog risico” vanwege de verwachte “significante nadelige sociale en/of milieueffecten die divers, onomkeerbaar of ongekend zijn”.

De daaropvolgende ontwikkeling en exploitatie van de energiecentrale vernietigde land en andere hulpbronnen die door de gemeenschappen werden gebruikt voor visserij, landbouw, zoutwinning en veeteelt. In 2015 spanden leden van de visserij- en landbouwgemeenschap aan de kust van Gujarat een rechtszaak aan in Washington DC, VS, waar de IFC haar hoofdkantoor heeft. Ze kregen hierbij steun van [EarthRights International](#). De IFC voerde aan dat ze als internationale organisatie volledige immuniteit genoot onder de Amerikaanse wetgeving, waardoor de rechtbank niet tot het oordeel kon komen dat ze de wet had overtreden.

De zaak kwam daarna voor het Hooggerechtshof. Hier werd het historische besluit genomen dat internationale organisaties, zoals de Wereldbank, aangeklaagd kunnen worden in Amerikaanse rechtbanken, op voorwaarde dat de omstandigheden binnen een aantal opgesomde uitzonderingen op de immuniteit vallen. Een van deze uitzonderingen had betrekking op juridische klachten die gebaseerd waren op “een commerciële activiteit in de Verenigde Staten”. Dit was een belangrijk besluit, omdat de IFC jarenlang had gedaan alsof ze “boven de wet” stond en “onaantastbaar” was. Zo had de IFC onder meer leningen verstrekt aan projecten die gepaard gingen met een groot risico op ernstige mensenrechtenschendingen en schade voor lokale gemeenschappen. Dit besluit gaf het signaal af dat de organisatie ter verantwoording kon worden geroepen voor de Amerikaanse rechtbanken.

Helaas oordeelden de Amerikaanse rechtbanken daarna dat de IFC in dit specifieke geval kon profiteren van de immuniteit. [EarthRights International](#) heeft sindsdien [documenten ingediend bij de VN](#) over de kwestie, aangaande instellingen voor ontwikkelingsfinanciering die doen alsof ze boven de wet staan en de toepassing van immuniteit in deze zaak.

WANNEER JE ERVOOR WILT ZORGEN DAT JOUW GEMEENSCHAP OF BEWEGING KRACHTIGER KAN OPTREDEN IN HUN STRIJD VOOR RECHTVAARDIGHEID

Strategisch procederen kan ook inhouden dat er gebruik wordt gemaakt van collectieve macht om kwesties voor de rechter te brengen, waardoor de gang naar de rechtbank voor gemeenschappen wordt vergemakkelijkt. Wereldwijd bestaan er veel obstakels in de toegang tot rechtvaardigheid. Ook zitten de rechtssystemen zelf vol met extraherende, uitsluitende en elitaire elementen. Tegelijkertijd kunnen ze ook gelijkwaardigheid bewerkstelligen.

Rechtssystemen proberen “checks en balances” in te bouwen die ervoor zorgen dat degenen die aanklagen en degenen die aangeklaagd worden op zo gelijk mogelijke voet staan. Er zijn termen bedacht om dit principe te vatten, zoals “gelijkheid voor de wet” of “gelijkheid van wapens”. Rechtszaken zelf worden vaak aangeduid als “David vs. Goliath”-momenten, omdat ze onbesmet en onpartijdig moeten zijn ten opzichte van macht of privileges.

Er bestaat nog steeds een enorme kloof tussen deze theorie en de praktijk. Ook hebben individuen en gemeenschappen vaak heel verschillende relaties of ervaringen met de wet. Rechtszaken kunnen een onbereikbaar of ontoegankelijk instrument lijken, maar door te procederen kunnen gemeenschappen ervaring, kennis en vertrouwen opbouwen om de rechtbank in te zetten voor verandering.

Zaken voor de rechtbank brengen kan helpen om het proces van de gang naar de rechter begrijpelijker te maken. Voor het aangaan van een zaak is een gezamenlijke inspanning vereist. Daarom kan dit een kans zijn voor een gemeenschap of beweging om collectief een strategie te bepalen rond prioriteiten, doelstellingen en actiepunten voor de verandering die ze willen bereiken.

Het kan een manier zijn om de gemeenschap dichter bij elkaar te brengen rond deze doelstellingen en steun te verwerven voor de beweging. Er liggen mogelijkheden voor leden van de gemeenschap om te helpen met onderzoek en het bouwen van argumenten rond een zaak, hun begrip van de wet en hun wettelijke rechten te vergroten en meer te leren over gerechtelijke processen en procedures.

Dit kan een bredere impact hebben dan alleen de specifieke zaak die wordt aangespannen, aangezien de gemeenschap aangemoedigd wordt om de opgedane kennis en de vaardigheden die ze hebben ontwikkeld te gebruiken om verdere strategische juridische actie te ondernemen voor de rechtbank. Het kan daarbij andere gemeenschappen, die met soortgelijke kwesties zitten, inspireren om hetzelfde te doen.

CASESTUDY:

BOUWVAKKERS STRIJDEN TEGEN INSTITUTIONEEL RACISME IN DE FRANSE BOUWSECTOR

In 2016 huurde een bedrijf 25 Malinese bouwvakkers zonder wettig verblijf in om een historisch gebouw in Parijs af te breken en leeg te halen om er nieuwe kantoorruimte van te maken. Na twee ernstige arbeidsongevallen werden deze werknemers in toenemende mate bezorgd over hun arbeidsomstandigheden. Hierop hielden ze een staking die gesteund werd door een vakbond. Volgend op deze staking beëindigde het bouwbedrijf zijn contract met de onderaannemer die de werknemers inhuurde, waardoor ze zonder werk kwamen te zitten.

De werknemers besloten hun zaak voor te leggen bij het Industrial Tribunal. Ze pleitten voor het verkrijgen van een verklaring van het tribunaal waarin stond dat zij niet verantwoordelijk waren voor de beëindiging van het contract en dat ze recht hadden op compensatie vanwege de discriminatie die ze op hun werk hadden ondervonden.

Met de hulp van de [Defender of Rights](#), de Franse instantie voor gelijkheid, werd bewijsmateriaal verzameld. Uit de presentatie hiervan bleek dat taken niet op grond van hun vaardigheden werden toegewezen aan werknemers, maar op basis van hun nationaliteit en vermeende afkomst. Het was duidelijk dat de Malinese arbeiders de zwaarste en gevaarlijkste taken toebedeeld kregen. Er werden ook onderzoeken gepresenteerd die institutioneel racisme aantoonde op het gebied van werkgelegenheid en management in de Franse bouwsector in het algemeen.

Het tribunaal concludeerde dat er sprake was van een racistische werkverdeling en racistisch management in de bouwsector, wat resulteerde in een “georganiseerd systeem van racistische overheersing”. Het tribunaal concludeerde dat de schuld van de beëindigde arbeidsovereenkomsten van de werknemers bij hun werkgever lag en kende een ieder een bedrag van EUR 37.000 toe. Dit is een van de weinige keren in Europa dat een rechtbank [structureel racisme heeft aangepakt](#) in haar besluitvorming. Sinds dit besluit hebben andere bouwvakkers grote bouwbedrijven [wegens discriminatie en uitbuiting](#) voor de rechter gedaagd.

WANNEER JE HET HEFT IN HANDEN MOET NEMEN IN JURIDISCHE KWESTIES DIE JOU EN JE GEMEENSCHAP AANGAAN

Het kan zijn dat de tendens rond een bepaalde kwestie wordt gedomineerd door één stem of groep, en dat in dit gevormde kader geen rekening wordt gehouden met de specifieke zorgen van gemeenschappen die in het bijzonder worden beïnvloed door dergelijke kwesties.

In feite kan de manier waarop een kwestie publiekelijk wordt ingekaderd lijnrecht tegenovergesteld of zelfs schadelijk zijn voor bepaalde gemeenschappen waarmee niet zinvol is overlegd toen maatregelen werden aangenomen.

Procederen kan kansen bieden om het verhaal over de kwestie (weer) in eigen handen te nemen. Rechtbanken zijn officiële platforms waar gemeenschappen hun zaak naar voren kunnen brengen, inclusief hun verhaal en inkadering rond een bepaalde kwestie.

CASESTUDY:

OORSPRONKELIJKE BEWONERS BESCHERMEN HUN LAND: OP WEG NAAR DE ONTMANTELING VAN WINDMOLENPARKEN OP RENDIERWEIDEN

In Fosen, Noorwegen, waren vergunningen verleend voor de bouw van 151 windturbines in gebieden die traditioneel gebruikt werden door oorspronkelijke Sámi gemeenschappen. Dit project werd gezien als een belangrijk initiatief voor de promotie van hernieuwbare energie, aangezien het een van de grootste windenergieprojecten in Europa was. Toen in 2016 met de aanleg gestart werd, kwamen 200 mensen bijeen om hiertegen te protesteren, met als reden de onevenredige gevolgen voor oorspronkelijke Sámi gemeenschappen.

In december 2018 verzocht het VN-comité voor de uitbanning van rassendiscriminatie, na ontvangst van een klacht van de gemeenschap, om de aanleg van het windmolenpark stop te leggen terwijl het de klacht bestudeerde. Dit verzoek werd genegeerd door de Noorse regering. Toen de windturbines er eenmaal stonden, joegen het lawaai en de vorm van de windturbines de kudde weg en ontnamen hen grote delen van de winterweiden.

De zaak werd vervolgens voor de Noorse rechter gebracht. In 2021 oordeelde het hoogste gerechtshof van Noorwegen dat de windmolenparken de rechten van de Sámi-families om hun cultuur van rendierhouderij uit te oefenen, hadden geschonden. Vijfhonderd dagen na het vonnis van de rechtbank, dat nog steeds niet werd uitgevoerd, verzamelden mensen zich voor de ingang van het Ministerie van Olie en Energie in Oslo om te protesteren tegen het gebrek aan actie van de regering. Hierop volgde een verklaring van de minister van Olie en Energie, waarin hij zich verontschuldigde voor de windmolenparken en erkende dat ze de mensenrechten van de Sámi-gemeenschap schonden. In 2023 was er echter nog geen actie ondernomen om de weiden van de Sámi op de juiste manier te herstellen.

VOLDOEN AAN DE REGELS VAN DE RECHTSGANG

Niet iedereen kan zomaar een zaak voor de rechter brengen. Een individu moet eerst aan bepaalde procedurele vereisten voldoen om een zaak voor de rechter te kunnen brengen. De volgende regels moeten worden nageleefd voordat een rechtbank de zaak in behandeling kan nemen:

De zaak op tijd aanspannen

Meestal moeten zaken binnen een bepaalde “verjaringstermijn” worden aangespannen. Deze termijn kan verschillen, afhankelijk van het soort schade en de wet die wordt toegepast. Er kan geprobeerd worden om de verjaringstermijn te verlengen wanneer deze gerechtigheid in de weg staat, bijvoorbeeld in zaken met betrekking tot misbruik in het verleden.

De zaak moet worden aangespannen door de “juiste” persoon

Dit staat bekend als “[positie](#)”, verwijzend naar de voorwaarden waaraan een individu of entiteit moet voldoen voordat ze een zaak over de betreffende kwestie kunnen aanspannen. Iemand moet bijvoorbeeld kunnen aantonen dat hij/zij voldoende verbonden is met de wet, het beleid of de actie die wordt aangevochten.

De zaak naar de “juiste” rechtbank of instantie brengen

Rechtbanken kunnen alleen besluiten over zaken die binnen hun “jurisdictie” vallen. Met andere woorden, ze moeten de bevoegdheid hebben om het specifieke type vordering te horen en de specifieke reeks wetten toe te passen waarop voor het specifieke onderwerp een beroep wordt gedaan. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens kan bijvoorbeeld geen zaken behandelen die betrekking hebben op contractbreuk, maar alleen zaken die te maken hebben met mensenrechtenschendingen. Rechtbanken zijn daarnaast gebonden aan bepaalde geografische grenzen, wat betekent dat ze hun bevoegdheid niet buiten die territoriale grenzen kunnen uitoefenen. Ze zijn ook beperkt in het type besluit of bevel dat ze kunnen geven.

De zaak moet daarnaast voldoen aan andere procedurele regels.

Rechtbanken stellen veel regels die gevolgd moeten worden bij het indienen of voorleggen van een zaak aan hen. Deze kunnen per rechtbank verschillen. Denk hierbij aan tijdslimieten voor het indienen van bepaalde documenten of het nemen van bepaalde acties. Ook zijn er soms strikte drempels ingesteld voor het bewijs dat moet worden voorgelegd voordat rechtbanken bepaalde bevindingen kunnen doen.

Uiteindelijk moeten degenen die een zaak voor de rechter willen brengen zich eerst afvragen of de zaak “juridisch afdwingbaar” is. Dit houdt in dat er wordt gekeken naar de bovenstaande procedurele vereisten en dat er wordt nagedacht over de vraag of de rechtbank haar rechterlijke macht kan uitoefenen over een dergelijke zaak. Zo niet, dan wordt de zaak verloren of verworpen voordat de rechtbank er zelfs maar inhoudelijk naar kan kijken.

Er kunnen zaken worden aangespannen om deze procedurele aspecten van de rechtsgang opnieuw vorm te geven. Procesvoering kan er bijvoorbeeld voor zorgen dat bepaalde zaken juridisch afdwingbaar worden. Op die manier opent het de gang naar de rechter voor een hele reeks kwesties die voorheen niet voor de rechtbank konden komen.

CASESTUDY:

KLIMAATZAKEN MOGELIJK MAKEN IN CANADA

Zeven jonge klimaatactivisten, waaronder activisten uit oorspronkelijke gemeenschappen, hebben een rechtszaak aangespannen in Ontario, Canada. Hun voornaamste argument is dat de doelstelling van Ontario om de uitstoot van broeikasgassen tegen 2030 met 30% te verminderen ten opzichte van 2005 ongrondwettelijk is. Ze stelden dat het ongrondwettelijk was omdat het de rechten op leven, vrijheid en veiligheid van de jeugd van Ontario en toekomstige generaties schond, evenals het recht op gelijkheid onder de wet. Ze stelden dat deze doelen zwak waren en het risico op overlijden voor jongeren verhoogden. Ontario, dat in deze zaak werd aangeklaagd, voerde aan dat dit soort op rechten gebaseerde claims niet juridisch afdwingbaar waren voor de rechtbank.

Tegen dit besluit werd beroep aangetekend, waarna een rechter van het Hooggerechtshof van Ontario in 2023 oordeelde dat de rechten van de jongeren niet geschonden waren. In het besluit erkende de rechter echter wel dat de zaak juridisch afdwingbaar was. Dit betekende dat het een geschikte juridische vraag was om aan de rechtbank voor te leggen. Vóór dit besluit werden klimaatzaken in Canada waarin schendingen van mensenrechten werden aangevoerd altijd afgewezen, met de argumentatie dat ze niet juridisch afdwingbaar zouden zijn.

Dit besluit maakte duidelijk dat dergelijke zaken voor de Canadese rechtbanken gebracht konden worden en dat de Canadese rechtbanken de bevoegdheid hadden om hier uitspraak over te doen. Op het moment van schrijven waren de betrokken jongeren van plan om nogmaals beroep aan te tekenen.

DE TIJD NEMEN OM VERANDERINGEN VOOR DE RECHTBANK DOOR TE DRUKKEN

Onrechtvaardigheden aanvechten voor de rechtbank kan tijd kosten. Gerechtelijke procedures kunnen soms traag en langgerekt zijn, voornamelijk wanneer rechtbanken tot onjuiste besluiten komen waartegen vervolgens [beroep wordt aangetekend bij hogere rechtbanken](#).

Eén zaak, op één niveau, kan al enkele maanden tot meerdere jaren duren. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens streeft er bijvoorbeeld naar [binnen drie jaar](#) nadat zaken zijn ingediend uitspraak te doen. Veel zaken duren echter veel langer dan deze periode. Het [Hof van Justitie van de Europese Unie](#) komt gemiddeld [17 maanden](#) na het aanspannen van de zaak met een uitspraak. Rechtszaken kunnen langer duren als ze complex zijn, betrekking hebben op een groot aantal vorderingen of juridische argumenten, of zijn voorgelegd aan een rechtbank die te maken heeft met een aanzienlijke achterstand.

Daarom moet iedereen die betrokken is bij het aanspannen van een rechtszaak bereid zijn om een proces op lange termijn aan te gaan. Het kan namelijk jaren of zelfs decennia duren voordat een rechtbank het besluit neemt waar degenen die de zaak voor de rechtbank hebben gebracht naar op zoek zijn.

CASESTUDY:

HAARDISCRIMINATIE OP HET WERK AAN HET LICHT BRENGEN: [AIR FRANCE WORDT OP HET MATJE GEROEPEN VANWEGE ACTIES TEGEN AFROKAPSELS](#)

Aboubakar Traoré is een Zwarte man die als steward werkte bij luchtvaartmaatschappij Air France. De luchtvaartmaatschappij hanteerde een uniformbeleid dat vrouwelijke werknemers toestond om gevlochten haar te dragen, maar mannen niet. Aboubakar werd geschorst nadat hij zijn kapsel had veranderd in korte dreadlocks die in een chignon waren gebonden. Hij klaagde Air France hierop aan.

Een arbeidsrechtbank en een lagere rechtbank stelden hem beide in het ongelijk, waarna hij de zaak voorlegde bij het hoogste hof van beroep in Frankrijk, de Cour de Cassation. Maar liefst tien jaar nadat Aboubakar de zaak voor het eerst had aangespannen, erkende deze rechtbank eindelijk dat het beleid neerkwam op gender- en haardiscriminatie. Deze zaak was een inspiratiebron voor het indienen van een partijoverstijgend wetsvoorstel bij het Franse parlement om haardiscriminatie tegen natuurlijke afrokapfels en vlechten verboden te maken.

Bovendien is het mogelijk dat verandering niet direct op een besluit in de zaak volgt. De dag dat het besluit wordt genomen, is vaak het begin van een nieuwe voortdurende inspanning om degenen die door het besluit gebonden, ertoe te bewegen dit op te volgen. Net zoals wetten genegeerd kunnen worden, kunnen gerechtelijke uitspraken ook genegeerd worden. Het is essentieel dat de inspanningen na het besluit geleverd blijven worden om de benodigde verandering daadwerkelijk door te zetten. Dit kan echter tijd kosten.

CASESTUDY:

[DE STRIJD TEGEN DE SEGREGATIE VAN ROMA-LEERLINGEN IN HET ONDERWIJS IN TSJECHIË](#)

In 2000 werd een van de bekendste zaken van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens aangespannen door 18 Roma-leerlingen in Tsjechië. Deze scholieren werden op “speciale scholen” geplaatst, waar ze een vereenvoudigd onderwijsprogramma kregen. Hun zaak was de allereerste zaak van het Europese Hof waarin raciale segregatie in het onderwijs werd aangekaart.

Het Hof oordeelde aanvankelijk dat de rechten van de scholieren niet waren geschonden, maar daarna werd er echter tot beroep overgegaan bij de “hogere” kamer van het Europese Hof, de Grote Kamer. In 2007 oordeelde de Grote Kamer dat de kinderen gediscrimineerd waren omdat ze minder goed onderwijs hadden gekregen vanwege hun “etnische afkomst”.

Ondanks dit positieve besluit worden er vijftien jaar later nog steeds zaken voorgelegd tegen de segregatie van Roma-leerlingen in Tsjechië. Het orgaan dat verantwoordelijk is voor het toezicht op de uitvoering van uitspraken van het Europees Hof, het [Comité van Ministers](#), behandelt de uitvoering van de uitspraak nog steeds als “in afwachting”, omdat de Tsjechische autoriteiten er nog niet voldoende werk van hebben gemaakt.

Hoewel er enige beleidsmatige vooruitgang is geboekt, zijn er in 2022 nog steeds [meer dan 77 scholen](#) in Tsjechië waar Roma-kinderen de meerderheid van het leerlingenbestand uitmaken. Slechts een klein aantal van deze gevallen kan worden verklaard door het aandeel Roma-kinderen dat in het desbetreffende verzorgingsgebied woont. De segregatie van Roma-leerlingen in het onderwijs in Tsjechië duurt dus tot op de dag van vandaag voort, ondanks de grote overwinning voor de rechtbank in 2007. De strijd om segregatie in het onderwijs uit te bannen gaat door.

DE (FINANCIËLE EN NIET-FINANCIËLE) KOSTEN VAN RECHTSZAKEN DRAGEN

Er zijn veel kosten en risico's verbonden aan procesvoering. Procederen is een strijdvaardige inspanning waarbij de ene partij tegen de andere wordt opgezet. Het profiel van de betrokkenen kan er ook door in de schijnwerpers komen te staan, wat zowel een positieve als negatieve factor kan zijn. Wanneer je overgaat tot procederen is het van cruciaal belang dat risico's worden beperkt en kosten worden ingepland. Denk hierbij aan:

Financiële kosten

Zaken kosten geld. Er gaat een hoop werk zitten in het opbouwen en beargumenteren van een zaak; van het verzamelen van bewijs tot het ontwikkelen van strategieën en pleitbezorging. De juridische kosten kunnen ook hoog uitpakken, alhoewel het soms mogelijk is om advocaten te overreden de zaak pro bono of tegen een gereduceerd tarief aan te nemen, met als argument het belang van de zaak. Het is daarnaast mogelijk om overheidsfinanciering te krijgen voor de zaak als deze onder "rechtsbijstand" valt.

Bovenop deze juridische kosten moet je mogelijk ook nog de gerechtskosten betalen en de vergoedingen voor deskundigen, vertalers, onderzoekers en juridisch adviseurs dekken. Het is tevens van vitaal belang dat degenen die de zaak aangaan zich gesteund en comfortabel voelen tijdens het proces, dus het kan nodig zijn om te betalen voor dienstverleners die hierbij kunnen helpen.

De totale kosten van een zaak kunnen aanzienlijk variëren, van duizenden tot honderdduizenden euro's. Het kostenrisico wordt nog gecompliceerd door het feit dat de verliezende partij in sommige gevallen wordt bevolen om de kosten van de advocaten van de andere partij te dekken. Het verliezen van een zaak kan daarom een flink prijskaartje met zich meebrengen. Voordat je de zaak aangaat, is het cruciaal om een budget voor deze scenario's en fondsenwerving op te stellen.

Middelen

Juridisch werk kunnen bekostigen is slechts het begin. Voordat je een zaak aanspant, is het daarom ook cruciaal dat degenen die van plan zijn om te procederen de middelen en capaciteit hebben om dit te doen. Voordat je een zaak voorbereidt en indient bij de rechtbank, moet je jezelf een aantal belangrijke vragen stellen. Denk hierbij aan:

Zijn er middelen beschikbaar om naast het procederen de nodige initiatieven voor belangenbehartiging, campagnes en communicatie te voeren?

Zijn er goede relaties met advocaten, onderzoekers en juridische adviseurs die de zaak kunnen ondersteunen en sterker kunnen maken?

Is er capaciteit om constant betrokken te zijn en beslissingen te nemen tijdens een lang proces zoals een rechtszaak?

Tegenvallers

Bij het aangaan van een zaak is er altijd een risico dat er een negatief besluit wordt genomen en de zaak zodoende verloren wordt. Dit besluit kan een "tegenslag" van de zaak veroorzaken, omdat (negatieve) gerechtelijke erkenning is gecreëerd voor een standpunt dat eerder op zijn minst ter discussie stond. De vraag is of het doel het nemen van het risico op een dusdanige tegenslag het waard is.

Dit is derhalve een onvoorziene situatie waar rekening mee moet worden gehouden. Een tegenslag kan teleurstellend zijn voor de beweging, maar het kan ook een moment zijn dat stimulans opwekt. De onrechtvaardige uitkomst van het besluit kan er zelfs voor zorgen dat meer mensen de zaak gaan steunen. Het kan mogelijk zijn om een verlies om te zetten in winst.

Veiligheid en beveiliging

In procesvoering kunnen degenen die de zaak aanspannen blootgesteld worden aan persoonlijke aanvallen op hun reputatie, hun geloofwaardigheid of zelfs hun persoon. Ze kunnen het doelwit worden van intimidatiecampagnes op sociale media, in gang gezet door tegenstanders van hun zaak.

Deze dynamiek is voor veel activisten en campagnevoerders niet nieuw, maar de blootstelling kan in de context van procesvoering heftiger zijn vanwege de contradictoire aard van procederen. De partij tegen wie de zaak is aangespannen wordt gestimuleerd om het eigen verhaal naar voren te brengen, maar tegelijkertijd de geloofwaardigheid en waarachtigheid van het verhaal dat naar voren wordt gebracht door de andere partij aan te vallen.

Er moeten maatregelen worden genomen om alle betrokkenen bij de rechtszaak te beschermen, bijvoorbeeld door hen te helpen met mediatraining of fysieke en digitale beveiligingstraining.

Herhaalde traumatisering

Procederen houdt in dat je een zaak voorlegt aan een rechtbank, inclusief feitelijk bewijs van schade en de feitelijke verhalen die de argumenten in de zaak ondersteunen. Omdat procederen contradictoir van aard is, wordt de andere partij in de zaak gestimuleerd om de waarheid en geloofwaardigheid van de gepresenteerde feiten, alsmede de personen die deze feiten presenteren, in twijfel te trekken.

Het proces gaat niet alleen gepaard met het herbeleven van traumatische ervaringen, maar rond deze ervaringen ontstaat ook nog eens een dynamiek van "manipulatie" waarin waarheden verdraaid worden. Het is van vitaal belang dat rechtszaken op een traumabewuste manier worden gevoerd, waarbij rechtbanken worden aangespoord om de hoeveelheid schadedoening in de zaken die aan hen worden voorgelegd tot een minimum te beperken.

CASESTUDY:

DE NEGEN OGONI: SHELL TOT VERANTWOORDING ROEPEN VOOR DE LEVENS DIE ZIJN GETROFFEN DOOR DE AANTASTING VAN HET MILIEU IN DE NIGERDELTA

In de jaren vijftig startte Royal Dutch Shell met haar bedrijfsactiviteiten in de Nigerdelta. Delen van de Nigerdelta werden al snel een van de meest vervuilde plekken ter wereld. Tussen 1976 en 1991 zijn er in Ogoniland 2.976 afzonderlijke olielekages geweest, samen goed voor meer dan twee miljoen vaten olie. In de jaren negentig werd de Movement for the Survival of the Ogoni People opgericht, die campagne voerde voor sociale, economische en ecologische rechtvaardigheid door middel van geweldloos verzet en protest. In 1995 werden negen milieuactivisten ter dood veroordeeld en in het geheim door het Nigeriaanse militaire regime geëxecuteerd.

Deze activisten stonden terecht onder het voorwendsel dat ze hadden aangezet tot de moord op vier Ogoni opperhoofden, een proces dat alom is bekritiseerd als een verzinsel en een gerechtelijke dwaling. De weduwen van de Negen Ogoni hebben in de VS en Nederland zaken aangespannen om Shell aansprakelijk te stellen voor hun medeplichtigheid aan de arrestatie, de onwettige detentie, de marteling, de nietigverklaring en het vermoorden van de Negen Ogoni. De zaak voor de Amerikaanse rechtbanken duurde meer dan zes jaar, waarbij het Amerikaanse Hooggerechtshof uiteindelijk oordeelde dat er geen uitspraak door Amerikaanse rechtbanken gedaan kon worden omdat het de VS niet voldoende "raakte en betrof".

Hierop volgend werd er een zaak aangespannen in Nederland, waarbij de Nederlandse rechter oordeelde dat er onvoldoende bewijs was voor de betrokkenheid van Shell bij de gerechtelijke dwaling. De weduwen besloten niet in beroep te gaan tegen het besluit, maar stelden bij monde van hun advocaten dat "[d]it een lange en veeleisende procedure is geweest, die hen afschuwelijke gebeurtenissen laat herbeleven, terwijl de uitkomst hoogst onzeker is". Shell blijft de beschuldigingen die tegen hen worden gemaakt ontkennen. Tot op de dag van vandaag lopen er rechtszaken waarin compensatie wordt geëist voor de aantasting van levens en bestaansmiddelen als gevolg van de milieuramp die Shell in de Nigerdelta heeft veroorzaakt.

SAMENVATTING: WANNEER KUN JE STRATEGISCH PROCEDEREN TOEPASSEN?

De keuze om naar de rechter te stappen is geen lichtvaardige beslissing. Soms moet je talloze kansen afwegen tegen de mogelijke risico's. Hiervoor moet het "juiste" moment worden gevonden om je campagne te laten escaleren naar een rechtszaak. Het betekent ook dat je ervoor moet zorgen dat aan de procedurele vereisten wordt voldaan, dat de inspanningen rond de zaak vol te houden zijn en dat de kosten en risico's van de procesvoering kunnen worden beperkt. Bovendien moeten degenen die de zaak aangaan zich afvragen: Waar willen ze hun proces gaan aanspannen?

HOOFDSTUK VIJF:

WAAR KUN JE STRATEGISCH PROCEDEREN?

WAAR KUN JE STRATEGISCH PROCEDEREN?

Afhankelijk van het soort zaak dat wordt aangespannen, moet een juridische klacht worden ingediend bij een specifiek(e) orgaan of rechtbank die de bevoegdheid en autoriteit heeft om uitspraak over de klacht te doen. Deze autoriteit en bevoegdheid wordt aangeduid als de jurisdictie van het orgaan of de rechtbank om de zaak te behandelen.

Enkele voorbeelden van de verschillende organen of rechtbanken waar je strategisch kunt procederen zijn:

Nationale rechtbanken

Overige nationale organen

Regionale rechtbanken

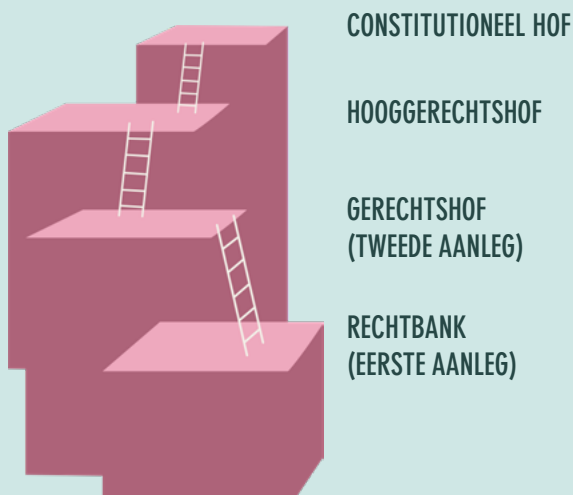
Internationale rechtbanken of organen

NATIONALE RECHTBANKEN

De meeste rechtssystemen beschikken over een hiërarchie van rechtbanken, waarbij zaken beginnen bij lagere rechtbanken en in het geval van hoger beroep “opklimmen” naar hogere rechtbanken. Vuistregel: hoe hoger de rechtbank of het orgaan, hoe meer bevoegdheden en autoriteit ze hebben. Dit betekent dat hogere rechtbanken zich in een betere positie bevinden om bredere veranderingen te bekrachtigen of door te drukken.

In veel jurisdicties is een constitutioneel hof of hooggerechtshof het hoogste gerechtshof. Zij zijn meestal de hoogste autoriteit voor het vaststellen van de rechtmatigheid van wetten of praktijken volgens de grondwettelijke orde van een land.

HIËRARCHIE VAN RECHTBANKEN IN HET RECHTSSTELSEL:

Rechtbanken zijn ook onderverdeeld in verschillende afdelingen, afhankelijk van het rechtsgebied of het soort geschillen dat ze behandelen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een opdeling naar arbeidsgerelateerde, commerciële, strafrechtelijke, administratieve en civiele geschillen.

Sommige zaken kunnen in eerste aanleg worden opgelost, dus zonder verdere gerechtelijke stappen. Andere zaken zullen hogerop in het rechtsstelsel moeten worden uitgevochten. Zaken worden meestal voor hogere rechtbanken gebracht wanneer er onenigheid of onzekerheid bestaat over de juridische positie in een bepaalde zaak. Dit proces staat bekend als “in beroep gaan”. Het wordt bijvoorbeeld in gang gezet wanneer de lagere rechtbank de wet niet correct heeft toegepast. Het kan dus zo zijn dat de overwinning pas komt na verliezen in de lagere rechtbanken.

CASESTUDY:

ONENIGHEID IN FINSE RECHTBANKEN: DOORZETTEN VAN ZAKEN TEGEN ETNISCH PROFILEREN

In 2016 werden twee Zwarte vrouwen, een moeder en dochter, in Helsinki staande gehouden en gefouilleerd door de politie. De politie stelde dat de betreffende agenten verdachte sekswerkers in de gaten hielden en hun immigratiestatus aan het controleren was. De politie ontkende dat de agenten de vrouwen hadden gediscrimineerd, maar waren het ermee eens dat hun acties deels waren beïnvloed door de huidskleur van de vrouwen.

De zaak werd voor het Tribunaal voor gelijkheid en non-discriminatie gebracht, dat oordeelde dat de politie de vrouwen etnisch had geprofileerd en hen zodanig had gediscrimineerd. Het Tribunaal verbood de politie om dit nog eens te herhalen en legde een voorwaardelijke boete van EUR 10.000 op om de politie aan te sporen het bevel op te volgen. Tegen dit besluit werd later beroep aangetekend bij de Bestuursrechtbank, die niet instemde met het eerdere besluit van de rechtbank en dit daarop nietig verklaarde.

Tegen de zaak werd opnieuw beroep aangetekend, ditmaal bij het Hooggerechtshof. Dit verklaarde het besluit van de Bestuursrechtbank op zijn beurt nietig en gelaste dat het besluit van het Tribunaal hersteld en gevolgd moest worden. Met andere woorden, het werd de politie opnieuw verboden om het racistische praktijk van staande houden en fouilleren te herhalen, onder bedreiging van een boete.

ANDERE NATIONALE ORGANEN

De meeste landen hebben onafhankelijke organen ingesteld die bepaalde bevoegdheden hebben om klachten over specifieke kwesties of bepaalde wetten te monitoren, te overzien en te beslechten, ook al zijn het geen rechtbanken. Deze kunnen betrekking hebben op kwesties en sectoren reguleren op het gebied van huisvesting, onderwijs, gezondheid, milieu, media, consumentenbescherming, mensenrechten en gelijkheid.

Deze organen worden soms “quasi-juridische” organen genoemd. Ze lijken namelijk op een rechtbank, maar beschikken niet over alle juridische bevoegdheden van een rechtbank. Deze organen kunnen beslissingen nemen en maatregelen opleggen die kunnen helpen om een vorm van bredere verandering teweeg te brengen. In sommige situaties kan het zelfs noodzakelijk zijn om eerst zo’n orgaan te benaderen voordat je naar de rechter stapt.

CASESTUDY:

RACISME IN ADVERTENTIES: VERBIEDEN VAN EEN RACISTISCHE OVERHEIDSADVERTENTIE

In de zomer van 2022 gebruikte het Britse ministerie van Justitie een Facebook-advertentie om zijn “Prison Jobs”-programma te promoten. In deze advertentie stond een witte gevangenisbewaarder te praten met een Zwarte mannelijke gevangene. De advertentie werd begeleid door de tekst “Word gevangenisbewaarder. Eén carrière, vele rollen” en bevatte een ondertekening met de tekst “Wij zijn sleutelwerknemers, probleemoplossers en levensveranderaars. Kom voor ons werken en vervul een belangrijke rol bij HMP Wormwood Scrubs”.

De [Advertising Standards Authority](#) (ASA), de Britse toezichthouder voor reclame, ontving een klacht waarin werd gesteld dat “de advertentie een negatief etnisch stereotype in stand hield” en waarschijnlijk als ernstig beledigend zou worden opgevat. De ASA is verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de UK Code of Non-broadcast Advertising and Direct and Promotional Marketing. Deze reclamecode bevat een bepaling die communicatie verbiedt waarin ernstige of wijdverspreide aanstoot gegeven wordt “op grond van verschillende beschermde kenmerken, waaronder ras”. De ASA oordeelde dat deze bepaling door de advertentie werd geschonden.

De overheid probeerde tegen dit besluit in beroep te gaan, maar in hoger beroep herbevestigde de ASA haar eerdere bevinding met de volgende motivatie: “We waren van mening dat de advertentie in de context van een gevangenis een negatief etnisch stereotype over Zwarte mannen als criminelen in stand hield. Op basis daarvan hebben we geconcludeerd dat de advertentie waarschijnlijk ernstige aanstoot zou geven.” De ASA diende het verzoek in om de advertentie niet meer te tonen en zei tegen het ministerie van Justitie dat het stappen moest ondernemen om ervoor te zorgen dat soortgelijke overtredingen niet meer zouden voorkomen.

Sommige organen hebben daarnaast het mandaat om zaken namens anderen en in het algemeen belang voor de rechtbank te brengen. Dit betekent dat ze een zaak voor de rechter kunnen brengen om mensen die door een bepaalde kwestie worden getroffen te ondersteunen en te beschermen.

CASESTUDY:

RACISME IN DE GEZONDHEIDSZORG BESTRIJDEN

In november 2019 heeft de [Zweedse Ombudsman voor gelijkheid](#) een zaak aangespannen voor de Zweedse rechter, namens een man die was overleden na medische nalatigheid door ambulancediensten. De Ombudsman spande de zaak tevens aan namens de familieleden van de persoon in kwestie. De man, een moslim van Afrikaanse afkomst, zakte thuis in elkaar als gevolg van een hersenbloeding. Er werd een ambulance gebeld, maar de hulpverleners handelden in strijd met de informatie van de vrouw van de man en weigerden te erkennen dat de man dringend medische hulp nodig had.

Volgens de aantekeningen van de ambulancebroeder stelde de ambulancedienst vast dat de man wakker en alert was, en maar “deed alsof hij bewusteloos was”. De notities bevatten daarnaast de vraag “cultureel flauwvallen?” Omdat de situatie van de man niet serieus werd genomen, werd hij niet met spoed onderzocht en behandeld. Als gevolg hiervan overleed hij enkele maanden later.

De Zweedse Ombudsman voor gelijkheid bracht de zaak voor de rechtbank van Göteborg, die in mei 2021 oordeelde dat de zorgverlener de man had gediscrimineerd vanwege zijn etniciteit. De rechter stelde ook vast dat de vrouw van de man gediscrimineerd was door de zorgverleners, omdat deze weigerden te luisteren naar de kritieke informatie die ze hen had verteld. De rechtbank kende een schadevergoeding toe van ongeveer EUR 11.000. De Ombudsman ging tegen dit besluit in beroep omdat de toegekende compensatie te laag bevonden werd.

In april 2022 stemde de regionale rechtbank in met een schikking. Dienovereenkomstig ging de aangeklaagde akkoord met het besluit van de rechtbank en bood aan een schadevergoeding van ongeveer EUR 25.000 te betalen.

REGIONALE RECHTBANKEN

Sommige zaken kunnen niet alleen aan nationale rechtbanken worden voorgelegd, maar ook aan regionale rechtbanken. Deze rechtbanken zijn verantwoordelijk voor het oordelen over kwesties die betrekking hebben op regionale verdragen of wetten, waaronder regionale mensenrechtenverdragen die bedoeld zijn om de mensenrechten in een bepaald gebied te beschermen en te bevorderen. In Europa zijn de twee prominente voorbeelden van dussdanige rechtbanken het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en het Hof van Justitie van de Europese Unie.

EUROPEES HOF VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS

Het [Europees Hof voor de Rechten van de Mens](#) is verantwoordelijk voor het interpreteren en toepassen van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens op individuele gevallen.

Deze zaken worden aangespannen tegen landen die het verdrag hebben ondertekend. Ze kunnen pas in gang worden gezet als alle mogelijke opties om de juridische klacht op nationale schaal aan te pakken zijn uitgeput. Met andere woorden, deze zaken worden meestal pas in behandeling genomen nadat de hoogst mogelijke nationale rechtbank er een uitspraak over heeft gedaan.

De uitspraken van dit Hof zijn bindend voor het land dat partij is in de zaak, wat betekent dat landen verplicht zijn om de uitspraken tegen hen op te volgen.

Het Hof beperkt zich niet tot het eenvoudigweg verklaren dat er mensenrechtenschendingen hebben plaatsgevonden, het kan ook bevelen dat er compensatie wordt betaald aan de persoon die de zaak aan is gegaan. Dit wordt ook wel “gerechtvaardigde genoegdoening” genoemd.

Het Hof heeft ook enkele bevoegdheden om “individuele maatregelen” te nemen die specifieke mensenrechtenschendingen kunnen verhelpen of beëindigen, zoals bijvoorbeeld [het verzoeken om iemand uit de gevangenis vrij te laten](#). Het Hof kan in sommige omstandigheden ook “algemene maatregelen” voorstellen die genomen moeten worden om meer structurele kwesties aan te pakken, zoals bijvoorbeeld [het oproepen om de omstandigheden in gevangenissen te verbeteren](#). In bepaalde omstandigheden kan het Hof ook dringende maatregelen opleggen.

CASESTUDY:

BELGIË IS OPGEDRAGEN OM MENSEN DIE ASIEL ZOEKEN TE HUISVESTEN

Er zijn zaken voorgelegd aan het Europees Hof voor de Rechten van de Mens over de situatie van mensen die asiel zoeken in België. De personen die deze zaken hebben aangespannen, hebben internationale bescherming aangevraagd in België, maar ze hebben nog geen plaats gekregen in een opvangcentrum.

Terwijl hun aanvraag voor internationale bescherming wordt behandeld, bieden deze faciliteiten onderdak, maaltijden en kleding, maar ook medische, sociale en psychologische hulp. Door het beperkte aantal plaatsen in opvangcentra leven veel mensen die asiel zoeken op straat.

De zaken werden voor de Belgische rechtbanken gebracht, waarna zij het Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers opdroegen om mensen die dak- of thuisloos zijn en die asiel zochten op te vangen in opvangcentra, hotels of andere geschikte faciliteiten. Deze bevelen werden genegeerd, waarna een aantal zaken werd voorgelegd aan het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Een van de zaken [betreft 148 mensen in asielprocedure](#).

Het Hof oefende extra druk uit door België op te roepen de bevelen van de nationale rechtbanken uit te voeren en de getroffen personen onderdak en materiële bijstand te verlenen zodat ze in hun basisbehoeften konden voorzien.

De besluiten van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens kunnen ook in andere Europese landen worden gebruikt, bijvoorbeeld wanneer rechtbanken het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens moeten toepassen op andere soortgelijke of gerelateerde zaken.

CASESTUDY:

DE ONDERDRUKKING VAN LGBTQI+ RECLAMES IN HONGARIJE BESTRIJDEN

In 2022 oordeelde de Hongaarse mediawaakhond dat een tv-zender de nationale mediawet had overtreden door overdag een reclame over “regenbooggezinnen” uit te zenden. De instantie probeerde het uitzenden van de reclame te beperken tot de tijdsperiode van 21.00 tot 05.00 uur. Er werd aangevoerd dat de reclame mogelijk een negatieve invloed had op kinderen en daarom 's nachts zou moeten worden uitgezonden.

De zaak kwam vervolgens voor de Hongaarse rechter, die niet instemde met de beslissing van de mediawaakhond. Daarbij citeerden de rechtbank uitgebreid uit de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Met name de volgende redenering van het Europees Hof stond centraal, stellende dat “er geen wetenschappelijk bewijs of sociologische gegevens [...] zijn die erop wijzen dat het louter vermelden van homoseksualiteit of een open publiek debat over de sociale status van mensen met een gemarginaliseerde seksuele oriëntatie negatieve gevolgen zou hebben voor kinderen of ‘kwetsbare volwassenen’. Integendeel, alleen via een eerlijk en maatschappelijke discussie kan de samenleving dergelijke complexe kwesties bespreken”. De Hongaarse rechtbank herhaalde dat de Hongaarse wetten moeten worden geïnterpreteerd in overeenstemming met de uitspraken van het Europees Hof over dit onderwerp.

HOF VAN JUSTITIE VAN DE EUROPESE UNIE

Dit is het hoogste gerechtshof van de Europese Unie en houdt toezicht op de toepassing en interpretatie van de wetgeving van de Europese Unie. Dit betreffen de wetten die worden aangenomen door EU-instituties en de lidstaten van de EU besturen. EU-wetgeving heeft voorrang op de nationale wetgeving wanneer er een conflict is tussen EU- en nationale wetgeving.

EU-staten kunnen door de Europese Commissie voor het Hof van Justitie van de Europese Unie worden gedaagd. Dit is het uitvoerend orgaan van de EU in situaties waarin een staat zijn verplichtingen onder de EU-wetgeving niet is nagekomen.

CASESTUDY:

EU-WET OP WERKGELEGENHEID EN ARBEIDSONGESCHIKTHEID BRENGT POSITIEVE VERANDERING IN ITALIË

In 2000 voerde de EU wetten in om discriminatie op de werkvloer tegen te gaan. In 2011 daagde de Europese Commissie Italië voor het Hof van Justitie van de Europese Unie, omdat het land delen van deze wetten, aangaande functiebeperkingen, niet had geïmplementeerd.

Het Hof was het eens met de Commissie en oordeelde dat Italië niet op alle werkterreinen en in alle aspecten van een arbeidsrelatie voorzag in aanpassingen voor mensen met een functiebeperking.

Daarop werd vastgesteld dat Italië de relevante EU-wetgeving niet had uitgevoerd. Interessant genoeg merkte het Hof in dit besluit op dat de EU-wetgeving zelf het woord “functiebeperking” niet definieert. Het Hof stelde dat het moet worden opgevat als bestaande uit “alle personen die beperkt worden door een functiebeperking”, zoals gedefinieerd in het [VN-verdrag inzake de rechten van personen met een functiebeperking](#).

Er kunnen ook zaken voorgelegd worden aan het Hof door personen of entiteiten die beweren individueel te zijn getroffen door onrechtmatig handelen (of nalaten te handelen) van bepaalde EU-instituten of -organen.

CASESTUDY:

OP ZOEK NAAR GERECHTIGHEID: FRONTEX VOOR HET GERECHT DAGEN VOOR HET BEHEER VAN DE DODELIJKSTE GRENS TER WERELD

Frontex is het Europese grens- en kustwachtagentschap van de Europese Unie. Het is verantwoordelijk voor het bevorderen, coördineren en ontwikkelen van Europees grensbeheer, in overeenstemming met EU-wetgeving. De mediterrane zuidergrens van Europa staat bekend als “de dodelijkste grens ter wereld”. Frontex is hier medeplichtig aan, omdat het agentschap mensen gedwongen tot migratie en mensen die asiel zoeken systematisch terug heeft gedrongen met behulp van illegale tactieken.

Onderzoek uit 2021 wees uit dat 2.000 mensen, die tot migratie waren gedwongen, zijn overleden en in verband kunnen worden gebracht met illegale “pushbacks” door de EU. In datzelfde jaar spanden drie ngo’s ([front-lex](#), [Progress Lawyers Network](#), en [Greek Helsinki Monitor](#)) de allereerste zaak tegen Frontex aan bij het Hof van Justitie van de Europese Unie. Het agentschap werd aangeklaagd voor hun rol bij het schenden van migrantenrechten.

De zaak werd aangespannen namens twee asielzoekers die beweerden dat ze op gewelddadige wijze waren opgepakt, mishandeld, beroofd, ontvoerd, vastgehouden, vervolgens onder dwang terug naar zee waren gebracht en uiteindelijk op vlotten waren achtergelaten voorbij de Griekse grens. Deze zaak werd [afgewezen op technisch procedurele gronden](#) met betrekking tot de vraag of Frontex zich schuldig had gemaakt aan “nalatigheid”. Maar na deze eerste mensenrechtenzaak tegen het agentschap werden [verschillende andere zaken](#) door ngo’s en asielzoekers voorgelegd aan het Hof. Ook hierin wordt gesteld dat de werkwijze van Frontex de mensenrechten heeft geschonden.

De meest gebruikelijk manier waarop een zaak voor het Hof van Justitie komt, is wanneer de nationale rechtbanken van de EU-lidstaten het Hof van Justitie verzoeken om opheldering over een punt betreffende de interpretatie van de EU-wetgeving in zaken die aan hen zijn voorgelegd.

Zodra het Hof een besluit heeft genomen, wordt de zaak weer teruggedraaid bij de nationale rechtbank. Deze doet vervolgens een definitieve uitspraak over de individuele zaak, gebaseerd op het besluit van het Hof. Dit betekent dat dergelijke besluiten van het Hof een domino-effect hebben op nationale rechtbanken binnen de EU, aangezien zij allen dezelfde EU-wetgeving moeten toepassen.

CASESTUDY:

ERVOOR ZORGEN DAT DE POOLSE ANTIDISCRIMINATIEWET VAN TOEPASSING IS OP ALLE SOORTEN WERK

In 2017 beëindigde de Poolse publieke omroep het freelance contract met een redacteur die eerder voor verschillende projecten met de omroep had samengewerkt. Het contract was twee weken eerder getekend en zou een maand duren. De opzegging kwam twee dagen nadat de redacteur een video op YouTube had gezet waarin hij zijn tolerantie voor partners van gelijk geslacht kenbaar maakte. Hij probeerde de omroep aan te klagen wegens discriminatie op grond van zijn seksuele oriëntatie. De Poolse antidiscriminatiewet was echter alleen van toepassing op werknemers met een arbeidscontract, niet op freelancers die als consultant werden ingehuurd.

De Poolse rechters stelden het Hof van Justitie van de Europese Unie de vraag of de Poolse wet in overeenstemming was met de gelijkheidswetgeving van de EU. Het Hof van Justitie verduidelijkte dat de antidiscriminatiewetgeving van de EU van toepassing is op iedereen die “persoonlijke arbeid” verricht voor een andere partij, ongeacht het soort contract dat ze hebben. Dit was een belangrijk besluit, aangezien een aantal EU-landen [voor een vergelijkbare aanpak als Polen had gekozen](#) door zelfstandigen uit te sluiten van deze bescherming. Het Hof verduidelijkte dat deze aanpak niet voldoet aan de verplichtingen van de antidiscriminatiewetgeving van de EU.

In dergelijke zaken kan het Hof ook worden gevraagd om de wetmatigheid van de onderliggende EU-wetgeving die in de zaak wordt toegepast te toetsen. Dit kan bijvoorbeeld voorkomen als de EU-wetgeving zelf de door de EU erkende fundamentele mensenrechten schendt. Kortom, het Hof kan bepaalde EU-wetten ongeldig verklaren.

CASESTUDY:

GENDERGELIJKHEID IN VERZEKERINGSPREMIES: SEKSISTISCHE DIENSTVERLENING AANPAKKEN

In 2012 stond EU-wetgeving toe dat genderspecifieke risicofactoren gebruikt werden bij de berekening van verzekeringspremies en -uitkeringen. Verzekeraars mochten dit bij wet doen zolang het gebaseerd was op “relevante, accurate actuariële en statistische gegevens”. Dit betekende dat vrouwen en mannen verschillende premies betaalden voor verzekeringen, puur op basis van hun geslacht. Het had een vergelijkbaar effect op uitkeringen. Vrouwen ontvingen bijvoorbeeld lagere jaarlijkse pensioenen dan mannen, omdat vrouwen een langere levensverwachting hebben.

Een Belgische consumentenvereniging, [Test-Aankoop](#), heeft hierover een zaak aangespannen bij de Belgische rechter. Hierop heeft de nationale rechtbank het Hof van Justitie van de Europese Unie gevraagd een besluit te nemen over de geldigheid van dit deel van de EU-wetgeving. Het Hof van Justitie verklaarde het betreffende deel van de EU-wetgeving ongeldig en verduidelijkte dat het neerkwam op onwettige discriminatie. Dit besluit verwierp in feite het deel van de wet dat dergelijke discriminatie toestond, waardoor verzekeraars zich er niet langer op konden beroepen in hun discriminerende werkwijze.

INTERNATIONALE RECHTBANKEN OF ORGANEN

Landen kunnen zich aansluiten bij internationale overeenkomsten of verdragen, die de bron vormen van het internationaal recht. Internationale rechtbanken en organen kunnen zaken behandelen die betrekking hebben op schendingen van deze verdragen, waaronder mensenrechtenverdragen.

Het [Internationaal Strafhof](#) gaat over de vervolging van individuen voor internationale misdrijven zoals genocide, misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdaden en agressie. Er zijn ook een aantal internationale rechtbanken en organen die zich buigen over zaken met betrekking tot internationale mensenrechtenwetgeving, zoals vastgelegd in verdragen als het [Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten](#).

Het [Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties](#) is een orgaan van onafhankelijke deskundigen, dat toezicht houdt op de implementatie van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten door de staten die aangesloten zijn bij het verdrag. Bij het Comité kunnen klachten worden ingediend tegen de meer dan 100 landen die het hebben ondertekend. Deze klachten moeten worden ingediend door of namens een individu wiens rechten zijn geschonden door het land waartegen de zaak is gericht. Ook moeten zij de zaak eerst voor de nationale rechter hebben gebracht.

CASESTUDY:

EEN EINDE MAKEN AAN RACISTISCHE IDENTITEITSCONTROLES: SPAANSE POLITIE GEDWONGEN OM EXCUSES AAN TE BIEDEN

In december 1992 werd Rosalind Williams Lecraft op een treinstation in Spanje staande gehouden door een politieagent en gevraagd om haar identiteitspapieren te laten zien. Ze vroeg waarom de politie haar had uitgekozen voor de controle, waarop de politieagent antwoordde dat hij verplicht was om mensen die “op haar leken” staande te houden omdat ze de opdracht hadden gekregen om mensen van kleur op hun identiteit te controleren.

De volgende dag diende Rosalind een klacht in tegen de politie, wat het begin van een jarenlang proces inluidde. De Spaanse rechtbanken weigerden de werkwijze van de politie te beoordelen als discriminerend, dus stapte Rosalind in 2006 naar het [Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties](#). In 2009 stelde het Comité dat er sprake was geweest van onwettige discriminatie en dat Rosalind het recht op genoegdoening was onttrokken. Het Comité verzocht Spanje om Rosalind alsnog genoegdoening te geven, met inbegrip van een openbare verontschuldiging, en “alle nodige stappen” te ondernemen om ervoor te zorgen dat de politie niet opnieuw racistisch preventief fouilleren en identiteitscontroles uitvoert.

Deze organen nemen beslissingen met betrekking tot de klachten die ze ontvangen, maar deze zijn vaak minder doeltreffend dan de besluiten van nationale of regionale rechtbanken. Dit betekent dat positieve beslissingen opgevolgd moeten worden door aanhoudende campagnes, pleitbezorging en andere inspanningen om de handhaving en implementatie ervan veilig te stellen.

Naast het Mensenrechtencomité beschikken de Verenigde Naties over andere verdragsorganen die klachten over specifieke mensenrechtenthema's in behandeling kunnen nemen. Deze organen zijn:

VN-comité voor economische, sociale en culturele rechten

Dit orgaan monitort de implementatie van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, waarin het recht op adequate huisvesting, onderwijs, gezondheid, sociale zekerheid, water, sanitaire voorzieningen en werk is vastgelegd.

VN-comité tegen foltering

Dit orgaan houdt toezicht op de implementatie van het Verdrag tegen foltering en enig andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing.

VN-comité inzake de uitbanning van rassendiscriminatie

Dit orgaan houdt toezicht op de implementatie van het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie.

VN-comité inzake de uitbanning van discriminatie van vrouwen

Dit orgaan houdt toezicht op het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen.

VN-comité voor de rechten van het kind

Dit orgaan houdt toezicht op de implementatie van het Verdrag voor de rechten van het kind, alsmede op internationale verdragen over kinderen in gewapende conflicten, de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie.

VN-comité voor de rechten van personen met een functiebeperking

Dit orgaan houdt toezicht op de implementatie van het Verdrag voor de bescherming van de rechten van personen met een functiebeperking.

VN-comité inzake gedwongen verdwijningen

Dit orgaan houdt toezicht op de implementatie van het Verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning.

CASESTUDY:

DE VAPSTEN SÁMI GEMEENSCHAP STAAT OP HAAR STREPEN: AANPAKKEN VAN SYSTEMATISCHE DISCRIMINATIE IN DE ZWEEDSE MIJNBOUWWETGEVING

In 2010 verleende de Zweedse regering drie exploitatieconcessies aan een privébedrijf voor dagbouwminen in een gebied in Zweden dat door de Vapsten Sámi gemeenschap werd gebruikt als traditioneel herdersgebied. Dit gebeurde zonder enig overleg met de Sámi gemeenschap. De mijnbouw in deze open kuilen verspreidde stof en beschadigde de rendierweiden. Daarbij sneed de winning de migratieroutes tussen de verschillende seizoensweiden af. Dit had een negatieve invloed op de rendierhouderij in het gebied.

Deze concessies werden aangevochten voor de Zweedse rechtbanken, maar de rechtbanken weigerden de concessies ongedaan te maken. Vijftien leden van de Vapsten Sámi gemeenschap dienden hierop een klacht in bij het VN-comité inzake de uitbanning van rassendiscriminatie. In 2020 constateerde het Comité schendingen van de eigendomsrechten van de Sámi gemeenschap en herhaalde daarbij dat wanneer oorspronkelijke gemeenschappen zonder hun vrije en geïnformeerde toestemming zijn beroofd van land en gebieden die van oudsher hun eigendom waren, er stappen moeten worden ondernomen om dit land en deze gebieden aan hen terug te geven.

Het Comité heeft Zweden verzocht om de mijnbouwconcessies na een adequaat proces van vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming te herzien, en om de Zweedse concessiewetten aan te passen aan de status van de Sámi als oorspronkelijke gemeenschappen met betrekking tot land- en grondstofrechten. Met andere woorden, het Comité stelde dat de Zweedse mijnbouw- en milieuwetgeving de rendierhoedende Sámi-gemeenschappen systematisch discrimineerde en dat deze dus moest veranderen.

De Vapsten Sámi gemeenschap blijft strijden om ervoor te zorgen dat de Zweedse regering zich aan het besluit van het Comité houdt.

SAMENVATTING: WAAR KUN JE STRATEGISCH PROCEDEREN?

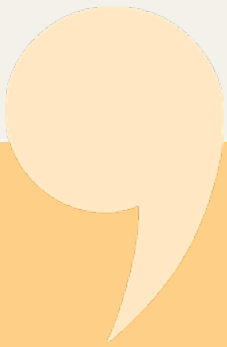
Er zijn verschillende rechtbanken en officiële instanties die juridische klachten in behandeling kunnen nemen. Om deze reden bestaat een deel van de processtrategie uit het identificeren welke van deze rechtbanken en instanties het best in staat is om een bepaald resultaat te leveren, een bepaalde kwestie te behandelen of een bepaalde timing te kiezen zodat jouw zaak zo goed mogelijk gediend wordt.

Elk(e) rechtbank of orgaan heeft verschillende bevoegdheden, verschillende thematische aandachtsgebieden, verschillende benaderingen van de wet en verschillende bevoegdheidsniveaus. Het kan nodig zijn om juridische klachten door te schuiven naar hogere rechtbanken, of zelfs naar regionale en internationale rechtbanken, omdat deze wellicht beter in staat zijn de benodigde verandering tweeweg te brengen.

Het volgende hoofdstuk behandelt de vraag wie juridische klachten aan de rechter kan voorleggen.

HOOFDSTUK ZES:

WIE KAN ER STRATEGISCH PROCEDEREN?

WIE KAN ER STRATEGISCH PROCEDEREN?

Strategische procesvoering kan vele vormen aannemen. Ook wie zaken mag aangaan kan variëren.

Het *wie* hangt af van het rechtstelsel waarin de zaak wordt behandeld. De meeste rechtssystemen beperken de procesdeelnemers tot individuen of entiteiten die geacht worden “positie” te hebben. De term positie betekent simpelweg dat een individu of entiteit het wettelijke recht heeft om een zaak aan te spannen tegen de relevante persoon of entiteit die ze voor de rechter dagen.

Laten we eens kijken naar “procespartijen”, de term die wordt gebruikt voor verschillende mensen of entiteiten die een zaak kunnen aanspannen.

INDIVIDUEN

Veel rechtssystemen beperken de mogelijkheid om te procederen strikt tot individuen die rechtstreeks schade hebben geleden of de gevolgen hebben ondervonden van de persoon of entiteit die berecht wordt voor het overtreden van de wet.

Wanneer deze individuen een zaak aanspannen, moeten ze aan de rechtbank aantonen dat ze voldoende verbonden zijn met en schade hebben ondervonden van het handelen of nalaten van de persoon of entiteit die ze aanklagen. Zaken die door individuen worden aangespannen kunnen bredere onrechtvaardigheden blootleggen, wat betekent dat zelfs zaken die betrekking hebben op individuele schade een impact kunnen hebben die verder reikt dan alleen tot diegenen die de zaak aanspannen.

CASESTUDY:

DE HUMANITAIRE ASIELBEOORDELINGEN VAN ITALIË TER DISCUSSIE STELLEN: REKENING HOUDEN MET AANTASTING VAN HET MILIEU

Een persoon uit de Nigeriaanse Nigerdelta verliet zijn thuisland en zocht internationale humanitaire bescherming in Italië. Hij vluchtte deels uit Nigeria vanwege gewapende conflicten tussen paramilitairen, maar ook vanwege de milieuvernietiging, zoals talrijke olie lekkages. Zijn aanvraag werd in eerste instantie afgewezen, dus ging hij hiertegen in beroep tot aan het hoogste gerechtshof van Italië.

Het Italiaanse Hof van Cassatie oordeelde dat in evaluaties die worden uitgevoerd met het oog op het verlenen van humanitaire bescherming niet alleen rekening moeten worden gehouden met scenario's van gewapende conflicten, maar ook met situaties van sociale, milieu- of klimaatverslechtering en situaties waarin natuurlijke rijkdommen in het land van herkomst op niet-duurzame wijze worden geëxploiteerd. Het stelde dat humanitaire bescherming moet worden verleend wanneer de situatie in het land van herkomst het individu geen minimum aan essentiële garanties voor het recht op leven biedt. In dit geval, en bij toekomstige aanvragen voor humanitair asiel, moest met deze factoren rekening worden gehouden.

In sommige omstandigheden is het concept van individuele verbondenheid en schade uitgebreid tot diegenen die risico lopen geschaad of beïnvloed te worden door de handeling of nalatigheid. Daardoor krijgen zulke individuen de mogelijkheid om wetten of beleid aan te vechten, zelfs als deze niet specifiek op hun individuele omstandigheden van toepassing zijn.

CASESTUDY:

AFGEDWONGEN OF NIET: BEWIJZEN WAAROM HET STRAFBAAR STELLEN VAN RELATIES VAN GELIJK GESLACHT IN STRIJD IS MET DE MENSENRECHTEN

In 1977 spande David Norris, een activist voor queer rechten, een rechtszaak aan in Ierland tegen de wet die seksuele handelingen tussen twee mannen strafbaar stelden. Hij was nog nooit strafrechtelijk vervolgd, maar hij toonde met bewijs aan ernstig depressief en eenzaam te worden bij de gedachte dat hij kon worden blootgesteld aan dusdanige vervolging. Zijn arts had hem geadviseerd om Ierland te verlaten en naar een land te verhuizen dat gay relaties meer accepteerde, om zo zijn voortdurende angstaanvallen te voorkomen.

De Ierse rechtbanken verwierpen de zaak en benadrukten daarmee nogmaals dat homoseksualiteit in Ierland in strijd is met de openbare orde. David bracht de zaak vervolgens naar het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, dat alleen zaken in behandeling kon nemen van "slachtoffers" van schendingen van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. De Ierse staat voerde voor het Hof aan dat David niet als "slachtoffer" kon worden aangemerkt, omdat hij nooit volgens deze wet vervolgd was. Desondanks vond het Hof dat de wet hem direct getroffen had, vanwege de opgewekte angst voor vervolging toen hij intieme relaties aanging met een andere man.

Het Hof benadrukte dat individuen die potentieel gevaar lopen het recht hebben om aan te voeren dat een wet op zichzelf hun mensenrechten schendt. Het Hof concludeerde dat de handhaving van de wet door de dreiging van vervolging rechtstreeks en voortdurend neersloeg op het privéleven van David. Ongeveer vijf jaar na de uitspraak van het Hof werd de wet die seksuele handelingen tussen twee mannen strafbaar stelde afgeschaft.

GROEPEN

Als er veel individuen beïnvloed of getroffen zijn, is het mogelijk om individuele gevallen gezamenlijk of als collectief te behandelen. Deze zaken zelf kunnen verschillende vormen aannemen.

Sommige beginnen als verschillende individuele juridische claims die later door de rechtbank worden geconsolideerd of samengevoegd. Op deze manier kunnen de rechtbanken (en degenen die betrokken zijn bij de zaak) de zaak op een efficiënte en kosteneffectieve manier behandelen, terwijl tegelijkertijd ook de wijdverspreide aard van het probleem wordt aangetoond.

CASESTUDY:

DE PRIJS BETALEN:

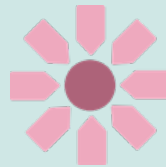
HERSTELBETALINGEN VOOR HET RACISTISCHE GEHEIME POLITIREGISTER IN ZWEDEN

In september 2013 onthulde een toonaangevende Zweedse krant dat de politie in het zuiden van Zweden een register had samengesteld met 4.700 namen, waarvan de meeste afkomstig waren van leden van de Roma-gemeenschap. De titel van de lijst was “Kringresande”, oftewel Nomaden. De Zweedse politie voerde aan dat het register was opgesteld om geweldsmisdrijven te helpen bestrijden en dat er daarom geen etnische profilering had plaatsgevonden.

Elf personen die op de lijst stonden, spanden voor de Zweedse rechtbank individuele zaken tegen de staat aan. Ze verzochten echter om hun zaken als één zaak te behandelen, omdat de context en omstandigheden van de zaken zo vergelijkbaar waren. De Zweedse rechtbank behandelde hun claims gezamenlijk en oordeelde daarop dat de Zweedse staat etnisch had gediscrimineerd tegen de personen in het register. De rechtbank veroordeelde de staat tot het betalen van SEK 30.000 (ongeveer EUR 3.000) schadevergoeding aan elk van de 11 personen.

In navolging van deze zaak kondigde de Officier van Justitie aan dat de staat een schadevergoeding zou uitkeren aan iedereen die in het politieregister was opgenomen, omdat ook zij na deze uitspraak van de Zweedse rechtbank recht hadden op een schadevergoeding. Destijds was dit het grootste bedrag dat de Zweedse staat ooit had uitgekeerd als compensatie voor een individueel geval.

In andere omstandigheden kan een gemeenschap van individuen beslissen om een zaak vanaf het begin samen aan te spannen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de macht van het collectief en wordt de omvang van het onrecht dat ze hebben ervaren benadrukt. Het is ook een manier om de druk op degenen tegen wie de zaak is aangespannen te verhogen. De persoon of entiteit die wordt aangeklaagd zal waarschijnlijk eerder de “pijn” voelen van en reageren op het moeten compenseren van 500 mensen in vergelijking met slechts één persoon die compensatie zoekt.

CASESTUDY:

OP SCHEMA OM MAROKKAANSE SPOORWEGARBEIDERS TE COMPENSEREN: DISCRIMINATIE BIJ DE FRANSE SPOORWEGDIENST BESTRIJDEN

In de jaren zeventig huurde de Franse nationale spoorwegdienst (SNCF) ongeveer 2000 Marokkaanse arbeiders in, naar verluidt om het tekort aan arbeidskrachten op te vullen. Deze werknemers werden aangeworven als contractarbeiders en kregen daarom niet de status van officiële, vaste SNCF-werknemers.

Volgens de toenmalige Franse wet was bezit van de Franse nationaliteit een vereiste om bij de SNCF in vaste dienst te kunnen worden aangenomen. Dit verschil in status verhinderde de Marokkaanse werknemers om loopbaanmogelijkheden, een hoger loon, betere arbeidsvoorwaarden, gunstigere pensioenen en andere voordelen te krijgen.

Nadat velen van hen met pensioen waren gegaan, daagden 848 (voormalig) werknemers de SNCF voor de rechter en kregen hierbij de steun van vakbond Sud Rail. In 2018 oordeelde het Gerechtshof van Parijs dat er sprake was geweest van onrechtmatige discriminatie met betrekking tot de loopbaan- en pensioenrechten van de Marokkaanse werknemers. Het Hof kende aan elk van de gediscrimineerde werknemers EUR 173.000 toe voor het verlies van hun loopbaan, EUR 60.555 voor het verlies van pensioenvoordelen, EUR 3.000 voor het verlies van opleiding en EUR 5.000 voor de geleden morele schade. Naar schatting moet de SNCF in totaal ongeveer EUR 180 miljoen aan de werknemers betalen.

Deze methode om collectief te procederen is meestal beperkt tot bepaalde omstandigheden en wordt vaak “collectieve”, “massa”- of “klasse”-actie genoemd. De details van het proces om deze verschillende soorten actie te ondernemen kunnen verschillen. De rechtsstelsels van sommige landen vereisen bijvoorbeeld dat de groep individuen die de rechtszaak aanspant duidelijk gedefinieerd is of dat individuen zich moeten “aanmelden” om deel uit te maken van de groep die de rechtszaak aanspant, terwijl in andere landen een lossere benadering van de “groep” die de rechtszaak aanspant wordt toegestaan.

Collectieve procesvoering is in verschillende contexten toegepast. Van de [Uber-chauffeurs](#) die als werknemer erkend wilden worden zodat ze mee konden profiteren van de werknemersrechten die voortvloeien uit die status, tot de [261 sekswerkers](#) die de criminalisering van sekswerk aanvochten voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, tot de meer dan [13.000 Nigeriaanse burgers die Shell voor het Britse Hooggerechtshof](#) daagden om sanering en compensatie te eisen voor de aantasting van het milieu die hun gemeenschappen schade berokkend had.

ORGANISATIES

Organisaties kunnen zaken aangaan waarbij ze een individu of een groep individuen vertegenwoordigen. Dit wordt vaak een “representatieve actie” genoemd, omdat de organisatie de zaak namens iemand anders aanspant. Dit kan enige vorm van veiligheid bieden aan de individuen die worden vertegenwoordigd, aangezien de organisatie een deel van het risico van de rechtszaak op zich neemt en de met naam genoemde partij in het proces zal zijn.

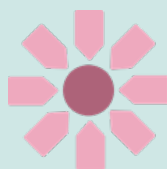
CASESTUDY:

GERECHTIGHEID VOOR HET SCHENDEN VAN HET RECHT OP LEVEN VAN VALENTIN CÂMPEANU: DE ROEMEENSE STAAT VERANTWOORDELIJK HOUDEN

Valentin Câmpeanu was een jongeman van Roma-afkomst met een ernstige functiebeperking. Hij overleed op 18-jarige leeftijd, nadat hij ernstig verwaarloosd en mishandeld was tijdens zijn verblijf in een medische en sociale zorginstelling die beheerd werd door de Roemeense staat. De ngo Centre for Legal Resources spande namens hem een zaak aan, waarin aangevoerd werd dat zijn rechten door de Roemeense staat waren geschonden. De Roemeense regering probeerde hier tegenin te brengen dat het de zaak niet kon voorleggen aan het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, aangezien het Centrum voor Juridische Middelen niet het slachtoffer was van de aangedragen rechtsschendingen.

Het hof ging hier niet in mee en gaf het Legal Resources Centre het recht om namens Valentin op te treden. Zo werd voorkomen dat hem de toegang tot de rechter werd onzegd. Het Hof oordeelde vervolgens ook dat de rechten van Valentin waren geschonden, waaronder zijn recht op leven. Er worden nog steeds initiatieven genomen om systemische veranderingen door te voeren in de Roemeense sociale en medische zorgverlening en de tekortkomingen aan te pakken die de kern van deze zaak vormen. Dit zijn onder meer initiatieven voor de-institutionalisering en de bevordering van gemeenschapsgerichte diensten.

Organisaties kunnen ook zaken aangaan als ze een belang hebben bij de uitkomst van de zaak, bijvoorbeeld als ze kunnen aantonen dat ze bijzonder competent zijn of een mandaat hebben om te werken aan de kwesties die door de rechtbank worden behandeld. Dit wordt vaak gedaan door organisaties die campagne voeren om kwesties aan de rechter voor te leggen, zoals bij het aanvechten van wetgeving of beleid.

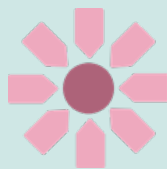
CASESTUDY:

JONGEREN IN NIEUW- ZEELAND EISEN STEMRECHT

In 2019 werd de door jongeren geleide campagnegroep Make It 16 gevormd uit het Jeugdparlement van Nieuw-Zeeland. De missie van de groep was om campagne te voeren voor de uitbreiding van het stemrecht naar 16- en 17-jarigen. De jongeren spanden een rechtszaak aan tegen de wet die het stemrecht voor Nieuw-Zeelandse staatsburgers beperkte tot 18 jaar en ouder.

Na drie jaar van procesvoering verklaarde het hoogste gerechtshof van het land dat het verbieden van 16- en 17-jarigen om te stemmen neerkwam op verboden leeftijdsdiscriminatie. Op de dag van het besluit kondigde de regering het plan aan om een wetsontwerp in te dienen waarmee de stemgerechtigde leeftijd verlaagd zou worden naar 16 jaar. In 2023 kwam de regering echter terug op deze aankondiging en gaat de strijd om de kiesgerechtigde leeftijd te veranderen nog steeds onverminderd door.

Organisaties kunnen ook naar de rechter stappen als de organisatie zelf schade heeft opgelopen of als hun rechten door een ander zijn geschonden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een geval waarin een organisatie wordt verhinderd om haar activisme of gemeenschapswerk uit te voeren door de onwettige acties van een ander.

CASESTUDY:

RUSSISCHE NGO'S STRIJDEN TEGEN DE WET OP BUITENLANDSE AGENTEN

In 2012 introduceerde Rusland de Wet op buitenlandse agenten. De wet werd aangenomen op een moment dat Rusland te maken had met de grootste protesten tegen verkiezingsfraude sinds de val van de Sovjet-Unie. De wet was gericht op organisaties zonder commercieel oogmerk die hun financiering uit het buitenland ontvingen en volgens de autoriteiten politieke activiteiten ontplooiden. De wet eiste dat deze organisaties zichzelf registreerden als buitenlandse agenten, voldeden aan strengere controle-eisen en hun status bekendmaakten in al hun online publicaties.

Als ze zich hier niet aan hielden, konden ze bestuurs- en strafrechtelijke sancties opgelegd krijgen. Drieënzeventig organisaties die zich bezighouden met een breed scala aan onderwerpen, zoals mensenrechten, milieubescherming, LHBTQI+ rechten, onderwijs, sociale bescherming en migratie, waarvan velen zich als gevolg van de wet gedwongen zagen hun activiteiten te staken of af te bouwen, stapten naar het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

In 2022 oordeelde het Hof dat de wet het recht van de organisaties op vrijheid van vergadering en vereniging en de vrijheid van meningsuiting schond.

ALGEMEEN BELANG

Het is mogelijk om zaken aan te spannen die het algemeen belang dienen. Dit wordt ook wel “actio popularis” genoemd.

Deze vorm van procederen wordt vaak gebruikt door individuen of organisaties die een zaak willen aanspannen waarbij onrechtvaardigheden aangevochten worden die anderen ervaren, zonder dat die anderen specifiek geïdentificeerd hoeven te worden of zelf de zaak hoeven aan te spannen.

Met andere woorden, een collectieve groep hoeft geen gemeenschappelijk belang in de uitkomst van de zaak aan te tonen. In plaats daarvan gaat het om een zaak van algemene ernst, wat betekent dat het in het belang van iedereen is dat deze zaak wordt opgelost. Het kan een effectief middel zijn om structureel onrecht te bestrijden, maar het is niet in alle rechtsstelsels beschikbaar.

CASESTUDY:

EEN ZAAK TEGEN HAATZAAIEN IN BULGARIJE

Volen Siderov werd in 2005 verkozen in het Bulgaarse parlement. Hij was een voormalig journalist en oprichter van de extreemrechtse, nationalistische Ataka-partij. Via verschillende platforms waar hij toegang toe had, zoals kranten, boeken, tv-programma's, verkiezingsbijeenkomsten en toespraken in het parlement, verspreidde hij extreme standpunten tegen een aantal gemarginaliseerde gemeenschappen, waaronder Roma, Joodse, Armeense en Turkse gemeenschappen.

Hierop werd een actio popularis-zaak gebouwd rond het feit dat, hoewel individuen niet direct en persoonlijk het doelwit geweest waren van de propaganda die Siderov verspreid had, de gemeenschappen en groepen waartoe zij behoorden wel negatieve effecten ondervonden van deze haatdragende standpunten, en dat ook het algemeen belang werd aangetast.

De Bulgaarse rechtbank verdeelden de actio popularis op basis van identiteit in afzonderlijke zaken. De claims die waren ingediend namens de Armeense en Turkse gemeenschappen werden toegewezen met de conclusie dat de uitspraken neerkwamen op intimidatie en opruiing. De Bulgaarse rechtbank deed dergelijke vaststellingen echter niet met betrekking tot de anti-Roma en antisemitische uitlatingen.

Daarop werd de zaak voorgelegd aan het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, dat voor het eerst schendingen vaststelde van het recht op respect voor het privéleven en het recht op non-discriminatie in een zaak over algemeen haatzaaien (d.w.z. een vorm van haatzaaien die gericht is tegen een groep of gemeenschap, in plaats van specifiek tegen een individu als persoon).

ALTERNATIEVE PROCESPARTIJEN

Rechtssystemen zijn zodanig geëvolueerd dat ze alternatieve procespartijen erkennen. Hierdoor is het concept van wie een zaak voor de rechtbank kan brengen om recht te doen verder uitgebreid.

Dit is met name het geval geweest bij procederen over het klimaat, waarbij de rechtbanken de status van de natuur, moeder aarde, waterlichamen, bossen en landbouwgronden hebben erkend. Door ecosystemen wettelijke rechten toe te kennen om te procederen, kunnen ze, door middel van voogden die hen vertegenwoordigen en hun zaken aanspannen, voor hun eigen voortbestaan vechten via de rechtbank. Dit opent de mogelijkheid om verschillende soorten zaken aan te spannen en zo een bepaald strategisch doel voor milieurechtvaardigheid te bereiken.

CASESTUDY:

NATUURBEHOUD VOOR DE RECHTBANK: HET BESCHERMEN VAN DE COLOMBIAANSE ATRATO- RIVIER

In 2015 stapten oorspronkelijke en van Afrikanen afstammende gemeenschappen naar het Colombiaanse Constitutioneel Hof. Hier bepleitten ze dat hun rechten op leven, gezondheid, water, voedsel, veiligheid, een gezond milieu, cultuur en land waren geschonden door mijnbouwactiviteiten in hun nabije omgeving. Deze activiteiten golden als een belangrijke oorzaak van de vervuiling van de Atrato-rivier in Chocó, Colombia.

In zijn besluit erkende het Constitutioneel Hof officieel dat de bescherming, het behoud, het onderhoud en het herstel van de Atrato-rivier rechten van de rivier waren die de overheid moest waarborgen. Verder oordeelde het Hof dat de Colombiaanse overheid er niet in was geslaagd om riviervervuiling door mijnbouw te voorkomen en daarom fundamentele rechten had geschonden.

De Colombiaanse regering kreeg de opdracht om in samenwerking met de lokale gemeenschappen een plan op te stellen en dit te implementeren. Op deze manier moesten het stroomgebied van de Atrato en haar zijrivieren worden gesaneerd, hun ecosystemen worden hersteld en verdere schade aan het milieu in de regio worden voorkomen. Op basis van deze zaak erkende het Hooggerechtshof van Colombia in 2018 dat ook het Colombiaanse Amazonegebied rechtsbescherming genoot.

ANDERE MANIEREN OM JEZELF ERBIJ TE BETREKKEN

Er zijn veel manieren waarop procesvoering een rol kan spelen in een campagne voor verandering. Jezelf erbij betrekken kan dan ook vele vormen aannemen. Het is voor individuen en organisaties niet per se nodig om zelf als procespartij op te treden in de zaak. Ze kunnen er ook voor kiezen om een ondersteunende rol te vervullen of een zaak van een andere procespartij op overige manieren sterker te maken.

Ze kunnen de belangenbehartiging rond de zaak van een ander ondersteunen of helpen met het de organisatie of mobilisatie rond belangrijke momenten in de zaak. Ze kunnen hun vaardigheden aanbieden om niet-juridische ondersteuning te verlenen aan de zaak en de betrokkenen. Dit kan bijvoorbeeld door het faciliteren van traumagerichte zorg en ondersteuning voor de betrokkenen, of door het aanbieden van campagnetraining of mediatraining aan degenen die de zaak aangaan. Het kan zo klein zijn als het verzorgen van een ruimte voor casusbesprekingen. Procederen is een groepsinspanning waarbij een gemeenschap van mensen betrokken is die hun eigen individuele ervaring, vaardigheden en middelen aanbieden.

Het juridische proces zelf biedt verschillende manieren voor individuen of organisaties die betrokken en op de hoogte zijn van de kwestie om input en hun eigen perspectief te geven. Ter ondersteuning van de argumenten die in de zaak worden aangevoerd kunnen ze getuigen als expert of een getuigenverklaring afleggen voor de rechtbank.

CASESTUDY:

FOUT IN EEN DRUGSZAAK ONTDEKT: GERECHTELIJKE DWALING AANGETOOND DOOR DATAWETENSCHAPPER

In 2011 ontdekte een laboratorium dat een van hun scheikundigen, Annie Dookhan, zich schuldig had gemaakt aan wangedrag terwijl ze werkte aan talrijke drugsvervolgingen. Tijdens haar negen jaar bij het lab had ze sluiproutes genomen bij het testen van drugsmonsters, resultaten vervalst en documenten nagemaakt. Een aantal personen diende daaropvolgend een verzoek in om hun veroordeling nietig te laten verklaren. Omdat het echter om zoveel zaken ging, zou een aanpak per geval waarschijnlijk traag zijn en velen zonder gerechtigheid laten.

De [American Civil Liberties Union](#) stapte naar de rechtbank en eiste dat de indieneren die hun veroordelingen aanvochten, beschermd zouden worden tegen het opleggen van zwaardere straffen in hun heropende zaken en dat alle zaken die door het wangedrag waren aangetast, zouden worden geseponeerd als de officieren van justitie ze na een bepaalde periode nog niet had vervolgd. De rechtbank stond de bescherming van indieneren toe, maar gaf geen toestemming voor massaal seponeren.

Een datawetenschapper compileerde twee sets, die vervolgens werden voorgelegd aan de rechtbank. De eerste liet zien dat Dookhan in 62% van de zaken waarbij hij betrokken was, alleen voor bezit was veroordeeld. De tweede liet zien dat Dookhan in 91% van de zaken was veroordeeld in de lagere arrondissementsrechtbanken, een plek waar minder ernstige vergrijpen worden behandeld. Dit bewijs ging in tegen de argumentatie van de staat, die stelde dat het vrijlaten van verdachten een ernstige bedreiging zou vormen voor de openbare veiligheid, de betrokkenen “zware criminelen” waren en het in de meeste gevallen ging om distributie in plaats van drugsbezit.

Dit bewijs speelde een belangrijke rol bij het overtuigen van het Hooggerechtshof om de officieren van justitie op te roepen grote aantallen veroordelingen binnen een bepaalde periode te seponeren. In zijn besluit haalde het Hooggerechtshof de statistieken aan die waren voorgelegd en roemde de datawetenschapper, Paola Villarreal, door haar bij naam te noemen. Meer dan 20.000 drugszaken werden nietig verklaard en daarmee afgewezen, wat deze zaak waarschijnlijk één van de grootste afzonderlijke afwijzingen van onterechte veroordelingen in de geschiedenis van de VS maakt.

Een andere manier waarop individuen of organisaties betrokken kunnen raken is als bemiddelaar of “amicus curiae”. Dit komt voor wanneer een individu of organisatie die niet tot een van de partijen in een zaak behoort maar wel een groot belang heeft in de zaak input levert die de rechtbank kan helpen om tot een rechtvaardige uitkomst te komen in haar besluit.

De term “amicus curiae” betekent “vriend van de rechtbank”. Deze benaming onderstreept het feit dat deze personen informatie, expertise en inzicht aanbieden waarmee de rechtbank tot een juist en eerlijk besluit kan komen. In sommige rechtsstelsels mogen ze geen argumenten voor of tegen een van beide partijen aanvoeren, noch commentaar geven op de specifieke feiten van de zaak.

CASESTUDY:

SAMEN OPTREKKEN OM HET REISVERBOD VAN TRUMP AAN TE VECHTEN

Tijdens zijn ambtsperiode nam de Amerikaanse president Donald Trump een reeks uitvoerende maatregelen die bekend kwamen te staan als het “reisverbod van Trump”. Deze uitvoeringsbesluiten werden ook wel de “ban op moslims” genoemd, omdat ze reizen en hervestiging van mensen gedwongen tot migratie uit een select aantal overwegend islamitische landen verboden.

Er werden talrijke zaken, verdeeld over veel staten, aangespannen om de uitvoerende bevelen aan te vechten. Hierbij werd gebruik gemaakt van een reeks juridische argumenten gebaseerd op immigratiewetgeving en de Amerikaanse grondwet. Een aantal van deze zaken bewerkstelligden een tijdelijke stop op deportaties onder het reisverbod, waardoor duizenden mensen werden vrijgelaten en behouden werden van deportatie.

Een ander opmerkelijk aspect van de juridische inspanningen tegen de uitvoerende bevelen was de mate waarin groepen en organisaties verklaringen, of amicus curiae-memoranda, indienden ter ondersteuning van de juridische bezwaren. Dergelijke inzendingen werden bijvoorbeeld ingediend door meer dan [100 musea en kunstinstellingen](#), [bijna 100 technologiebedrijven](#), [meer dan 30 universiteiten](#), [10 voormalige nationale veiligheidsambtenaren](#), [meer dan 60 nationale en lokale advocaten van de Asian Pacific American Bar Association](#) en [organisaties uit de moslimgemeenschap](#) zoals de Council on American-Islamic Relations, de Muslim Justice League en de Muslim Public Affairs Council.

SAMENVATTING: WIE KAN ER STRATEGISCH PROCEDEREN?

Ook al zijn er specifieke beperkingen op wie zaken voor de rechter kan brengen, afhankelijk van het type rechtbank en het rechtsgebied, zijn er echter nog steeds veel manieren waarop individuen of organisaties kunnen bijdragen aan strategische rechtszaken.

Dat kan als procespartij zelf, door je aan te sluiten bij een collectief of groep die een zaak aanspant of door een organisatie op te richten die een zaak aanspant namens de gemeenschap, een individu of het algemeen belang.

Maar dit kan ook door degenen die een zaak voeren op een andere manier bij te staan, bijvoorbeeld door ondersteunende verklaringen voor de rechtbank af te leggen.

In sommige gevallen kan het zijn dat maar één persoon bevoegd is om een bepaald soort zaak aan te nemen. In andere gevallen moet je misschien kiezen wie de zaak het beste kan aangaan. In het laatste geval is het belangrijk strategisch te redeneren om maximaal potentieel te scheppen voor het bereiken van het gewenste resultaat, zonder uit het oog te verliezen hoe het besluit van de rechtbank een groter aantal mensen of de gemeenschap in het algemeen ten goede kan komen.

ANTWOORD OP JE VRAGEN KRIJGEN

We hopen dat deze gids antwoord heeft gegeven op een aantal van je belangrijkste vragen over strategisch procederen, de toepassingen ervan en de bijdrage die het kan leveren aan de strijd tegen racisme en voor sociale en economische rechtvaardigheid.

De gids is samengesteld op basis van de behoeften die zijn geïdentificeerd in een [raadplegingsproces met organisaties, gemeenschappen en bewegingen](#) die werken tegen racisme en voor sociale en economische rechtvaardigheid in de regio van de Raad van Europa.

Als je nog vragen hebt over strategisch procederen die niet in deze gids zijn beantwoord, laat het ons dan weten door een e-mail te sturen naar knowledgeandpower@systemicjustice.ngo

We zullen doorgaan met het ontwikkelen van hulpmiddelen voor procederen, als onderdeel van ons werk om [kennis en kracht op te bouwen](#) in gemeenschappen die strijden voor rechtvaardigheid. We ontvangen graag feedback op deze gids, dus neem vooral contact op als je ideeën of suggesties hebt voor verbeteringen.

MEER OVER SYSTEMIC JUSTICE

Systemic Justice is “het advocatenkantoor voor bewegingen”, toegewijd aan het uitrusten van gemeenschappen met de kennis die ze nodig hebben om de wet te gebruiken voor systemische verandering.

Wij zijn een ngo die samenwerkt met organisaties en gemeenschappen die strijden voor een radicale verandering van de manier waarop de wet werkt tegen racisme en voor sociale en economische rechtvaardigheid. In deze rol zetten we organisaties, bewegingen en collectieven op voorsprong door de toegang tot rechtsmiddelen in gezamenlijke procesvoering te verbreden. Op deze manier ontmantelen we de systemen die onrecht overal in stand houden en voeden.

Kom meer te weten over Systemic Justice:

Website: systemicjustice.ngo

Email: info@systemicjustice.ngo

Twitter/X: [systemicjustic_](https://twitter.com/systemicjustic_)

Instagram: [systemicjusticengo](https://www.instagram.com/systemicjusticengo)

LinkedIn: [Systemic Justice](https://www.linkedin.com/company/SystemicJustice)

SYSTEMIC JUSTICE,
THE MOVEMENTS' LAW FIRM

Dit werk valt onder de licentie Creative Commons Attribution Non-Commercial Share Alike 4.0 International. Je kunt [hier](#) een kopie van deze licentie bekijken. Dit betekent dat dit document mag worden gekopieerd en gedistribueerd in elk medium of elke indeling, dat het mag worden geremixt en getransformeerd en dat er op mag worden voortgebouwd, op voorwaarde dat het voor niet-commerciële doeleinden gebruikt wordt en dat op de juiste wijze wordt verwezen naar Systemic Justice.

We bedanken het vertaalteam voor hun uitstekende werk.
Onze dank gaat uit naar:

Het Vertaalcollectief - vertaling in het Nederlands -
info@hetvertaalcollectief.nl

Glenpherd Martinus - sociaal-culturele wetenschapper -
glenpherd.m@live.com